

ürün

SOSYALİST DERGİ

TEMMUZ 1977 **37**

YIL:4

CILT:7

HAYDİ, MADEN-İŞ'LE DAYANIŞMAYA !

İÇİNDEKİLER

Murat Morah
bağışdır - 2012

HABER — YORUM — İNCELEME

40 Bin MADEN-İŞ Üyesi MESS'e Karşı Direniyor «DGM'yi Ezdik, Sıra MESS'de»	
Reşat YALÇINER	9
Marks ve Engels'de Parti Programı	
Temel SAATÇIOĞLU	17
Helsinki'den Belgrad'a	
Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı ve Türkiye	
Cezmi TUNA	28
Anti - Dühring Yüz Yaşında	
Kadri ŞİMŞEK	39
Klara ZETKİN 120 Yaşında	
G. ALTINAY	43
«Barış, Yumuşama ve Toplumsal İlerleme İçin»	
Uluslararası Fotoğraf Yarışması	48
Demokrasi İçin Yapılan Seçimler	
France Nouvelle	49
Emperyalizmin Pakistan'da Çevirdiği Dolaplar	
Turgut AKDAĞ	52
İrkçı Smith Rejimi Can Çekişiyor	
Ramiz KURAN	60

BÜYÜK SOSYALİST EKİM DEVRİMİNİN 60. YILI

Yıldönümü Hazırlıkları	65
STP Dergisinin Yarışması	67
Ekonomide Sosyalist Yeniden - Örgütlenmeler	
D. ÇERNİKOVA	68

DÜNYA İŞÇİ SINIFI PARTİLERİ ÜZERİNE BİLGİLER

Kadrolar Politikasına İlişkin Sorunlar	
Jose VİTORİANO	75
Kısa Haberler	77

ÇEVİRİLER

SBKP'nin 25. Kongresi ve	
Marksist - Leninist Teorinin Sorunları	
Piyotr FEDOSEYEV	86

Sahibi: URAL ATEŞER • Yazı İşleri Müdürü: Selçuk UZUN • Yönetim Yeri:
Divanyolu, Klodfarer Cad. No: 38/2, İSTANBUL • Yazışma ve Havale Ad-
resi: P.K. 41 Sirkeci/İSTANBUL • İstanbul Dağıtım: TAN DAĞITIM, Başmu-
sahip Sokak, Tan Apt. No: 2, Cağaloğlu/İSTANBUL • Ankara Dağıtım: TE-
MEL DAĞITIM, Necatibey Cad. Bilecik Pasajı, No: 27/29 Yenişehir/ANKARA
• İzmir Dağıtım: EGE DAĞITIM, 3. Beyler 850. Sok. 31/201, Kemeraltı/İZMİR
• Abone Şartları: Yıllık 100, Altı Aylık 50 Lira. Dış Ülkeler için iki katıdır. •
Dizgi - Tertip: BAŞARAN Matbaası • Baskı: UFUK Matbaası.

ÜRÜN Dergisi'nin büyük yarışması

BÜYÜK SOSYALİST EKİM DEVRİMİ'NİN TÜRKİYE'NİN EKONOMİK, TOPLUMSAL ve POLİTİK YAPISI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

1977 yılı BÜYÜK SOSYALİST EKİM DEVRİMİ'nin 60. yıldönümüdür. Dünyanın her yerinde devrimci güçler, tüm ilerici insanlık, tarihte yeni bir çığır açan, baskı, ezgi ve sömürünün kökünü kazıyan bu yüce devrimi coşkuyla kutluyorlar. Dünya proletaryasının büyük önderi Lenin'in ve Bolşevik Partisi'nin öncülüğünde gerçekleşen Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nin 60. yılı dolayısıyla ÜRÜN dergisi ödüllü bir yarışma düzenlemiştir.

• Yarışmanın konusu «BÜYÜK SOSYALİST EKİM DEVRİMİ'NİN TÜRKİYE'NİN EKONOMİK, TOPLUMSAL VE POLİTİK YAPISI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ»dir.

• Yarışma herkese açıktır. İsteyen takma ad kullanabilir.

• Yarışmaya katılacak araştırma ve inceleme yazıları daha önce hiçbir yerde yayınlanmamış olmalıdır.

• Araştırma ve incelemeler normal daktilo kağıdına ve en az 7 kopya olarak yazılmalıdır. Yazılar 5000 sözcükten aşağı olmamalıdır. Yazıların uzunluğu konusunda bir üst sınır yoktur.

• Bu konudaki araştırma ve inceleme yazıları en geç 20 Eylül 1977 günü saat 17'ye kadar elimize geçmiş olmalıdır.

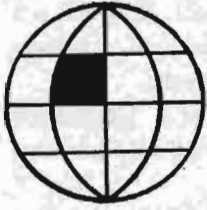
• Yarışma sonunda birinciye 10.000, ikinciye 5.000, üçüncüye 2.500 TL. ödül verilecektir. Ayrıca inceleme ve araştırması yarışma koşullarına uyan bütün yarışmacılar, dergimize bir yıllık ücretsiz abone edileceklerdir.

• Yarışma sonuçları dergimizin Kasım 1977 sayısında duyurulacaktır.

• Birincilik ödülünü kazanan araştırma ve uygun görülen öteki yazılar dergimizde ya da broşür ve kitap olarak ileride yayınlarımız arasında basılacaktır. Yayınlanacak araştırmalar için ayrıca uygun bir telif ücreti ödenecektir.

• Yarışma seçiciler kurulu: Prof. Sadun Aren (İktisatçı), Ural Ateşer (ÜRÜN dergisi sahibi), Şehamettin Bakırsan (Çevirmen), Oya Baydar (Toplumbilimci - Yazar), Tefvik Çavdar (D.P.T. Uzmanı - Yazar), Özlem Özgür (İktisatçı - Yazar).

• ÜRÜN okurlarını, tüm devrimci ve ilericileri insanlık tarihindeki bu en büyük kazanımı kutlamaya, en geniş biçimde bu yarışmaya katılmaya çağırıyoruz.

Seçimler ve sonrası

5 Haziran seçimleri yapıldı, bitti. Dergimizin bu sayısı çıktığı sıralarda Bülent Ecevit'in başkanlığında kurulan CHP hükümeti Millet Meclisi'nde güvenoyuna başvuruyor olacak.

Seçimlere emperyalizmin güdümündeki holdingçi burjuvazinin artık eskisi gibi yönetme olanaklarının iyice daraldığı, nerdeyse kalmadığı bir ortamda gidildi. Şunu unutmamak gerek: 1974 yılı sonlarında bu kesimin en gerici temsilcileri erken bir seçimden buca buca kaçtılar. Daha sonra türlü yollarla MC biçimli dört başlı bir hükümet kotardılar. Aradan geçen iki yılı aşkın sürede baskı ve terör ülkede kol gezdi. Faşizm ve gericilik, devlet aygıtı içinde olabildiğince yayıldı.

Uluslararası düzeyde tam anlamıyla yalıtılan egemen çevreler, ulusal planda başta işçi sınıfımız olmak üzere en geniş halk kitlelerinin kararlı savaşıma karşısında seçimleri kabul etmek zorunda kaldılar. Ancak bu seçim, yıldırma ve sindirmenin alabildiğine uygulandığı, kendilerine en elverişli zaman ve koşullarda bir seçim olabilirdi.

Egemen çevreler baskı, yıldırma ve sindirmede hemfikirdiler. Ne var ki, aralarında seçim mi, yoksa faşist bir darbe mi konusunda çatışmaların, aykırılıkların varolduğu su götürmez. Nitekim, Şubat ayı sonlarında Amerikan Merkezi Haberalma Örgütü'nün (CIA) yeni başkanı Amiral Stansfield Turner ayağının tozuyla Ankara'ya geldi. Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Genelkurmay Başkanı'yla konuştu (**Hürriyet**, 1 Mart 1977). Arkasından Mart ayının hemen başlarında faşist bir darbe girişiminin bastırıldığı haberi yayıldı. Bundan hemen sonra da, 5 Haziran'da seçimlerin yapılması kararlaştırıldı.

Seçim öncesindeki Şiran, Niksar ve benzeri saldırılar, baskı ve terörün bir parçasıydı. 1 Mayıs kırımıyla terör doruğuna vardı. Ancak seçimlerin yapıp yapılamayacağı hususu son ana kadar belirsiz kaldı. Tüm baskı ve sindirmeye rağmen yapılacak seçimlerde yenileceklerini açıkça gören egemen güçler, ordunun en üst kademelerine kadar yükselen bir grup general ve subay eliyle son anda bir faşist darbe girişiminde daha bulundular. Holdingçi - işbirlikçi burjuvazinin baş temsilcisi Demirel «seçimlere üç gün kala her şey olabilir» derken bir yandan altından kolay kolay kalkamayacağını bildiği bu kanlı planı üstü kapalı bir biçimde çıtlatıyor, öte yandan kitlelere gözdağı vermekten geri durmuyordu.

Demirel'in Ecevit'e nerdeyse tüm ayrıntılarıyla nasıl bir suikast yapılacağını haber verdiği sıralarda Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Namık Kemal Ersun emekliye sevk ediliyordu.

Bu olay konusunda seçimlerden sonra Amerikan Christian Science Monitor gazetesi muhabiri John K. Cooley şunları yazıyordu :

«İhtilal teşebbüsüne yeni - faşist eğilimli Milliyetçi Hareket Partisi'nin lideri Albay Alparslan Türkeş idaresinde aşırı sağcı 200 kadar subay giriştiler. Kara Ordusundan kıdemli asgari üç general de bu teşebbüste yer aldılar. Halen bu subaylar ya nezaret ya da gözaltında tutulmaktadır.»

«2 Haziran'da Cumhurbaşkanı Korutürk'ün tasvibiyle vaktinden önce ve sebep gösterilmeden emekliye sevk edilen Kara Kuvvetleri Komutanı Namık Kemal Ersun'un ihtilal liderlerinden biri olduğu sanılmaktadır. Kimliği açıklanmayan ikinci bir general de aktif görevden çektirildi. İhtilâl teşebbüsüne karışan üçüncü yüksek rütbeli subayın ise General Musa Ögün olduğu ifade ediliyor. 1971 yılında askeri kuvvetlerin desteklediği rejimin liderlerinden biri olan General Ögün'ün adı aynı zamanda esrarengiz bir 'kontr - gerilla organizasyonu'na karışmaktadır. Eski Türk siyasi mahkumlarına göre bu teşkilatın Türk solcu ve liberallerine işkence yaptığı belirtilmektedir. İhtilal teşebbüsü 2 Haziran günü için planlanmıştı. Milliyetçi Hareket Partisi'nin adına 'Bozkurt' denilen komando birlikleri caddelerde çatışma çıkarıp, resmi müesseselere hücum edecek ve böylece Ordu idareye el koyacaktı.» (Hürriyet, 12 Haziran 1977)

İşte seçimlere egemen güçlerin, onların en gerici kesimlerinin en kanlı ve kirli dolaplar çevirdiği böyle bir ortamda gidildi. Bunlar seçimlerde su gibi para harcadılar. Sırf Adalet Partisi'nin bol sürümlü gazetelere verdiği çarşaf çarşaf ilanların toplam kaç malolduğu konusunda yapılacak bir hesap herhalde ilgi çekici olacaktır. Bu arada holdingçibaşı Vehbi Koç, gazetelerin Adalet Partisi'ne 10 milyon lira bağışlayıp bağışlamadığı yolundaki bir sorusunu yalanlamamış, sadece üstü kapalı bir ifadeyle geçiştirmiştir.

5 Haziran seçimlerinin baş sorusu, MC yıkılacak mı, yıkılmayacak mı sorusuydu. Soru en geniş anlamıyla, faşizm mi, nefes almak mı sorusuydu. Güç toplamak, daha ileri savaşımına hazırlanmak için nefes almak.

İşçi sınıfımızın politik örgütü, hedefi açık - seçik, hiçbir ikircime yer bırakmadan gösterdi. «MC yıkılmalıdır. Gerici partilere oy yok. Oyları bölmeyin. Maocu grupların bölücü tuzaklarına düşmeyin» dedi.

İşçi sınıfımız, ilerici - demokratik güçler oyları bölmedi. Seçim sonuçları bunu gösterdi. İstanbul, Ankara, İzmir, Adana gibi

en büyük kentlerde, işçi sınıfının yoğun olduğu yerlerde gerici partiler ağır bir darbe yedi.

Sosyalist partilerden TİP «sosyalizmin bayrağını Meclise dikmek» için 15 ilde seçimlere girdi. Toplam 20 bin küsur oy aldı. Oysa sırf İstanbul'dan Meclis'e bir saylav sokabilmesi için şimdi elde ettiği oyun 7-8 katını alması gerekiyordu. TİP'in sadece Bursa'da aldığı 1120 oy bir CHP saylavına maloldu.

Çoğunca Orta Anadolu'daki Alevi yurttaşlarımızın oylarına yaslanmaya çalışsan, ama sonunda bazı Maocu bölüklere kapılan TBP bu seçimlerde hiçbir varlık gösteremedi.

Aybar'ın SDP'si 25 ilde bağımsız adaylar gösterdi. TSİP kimi illerde tercihli oy çağrısı yaptı. Vatan Partisi İstanbul'da TİP'e, öbür illerde CHP'ye oy verin, dedi.

CHP Genel Merkezi önseçimlerde çok sayıda adayı veto ederek güç kaybına yol açtı. Kimi CHP adaylarının tercihli oy çağrılarını birçok oyun iptalini doğurdu. Oysa seçim mevzuatından bir parça haberi olanların, aday sırasının değişebilmesi için, bir partiye verilen tercihli oy toplamının illerin büyüklüğüne göre %12,5 ile %50 arasında değiştiğini herhalde bilmeleri gerekirdi.

Bunlar seçim aritmetiğidir diye kimse dudak bükmeye kalkmasın. Savaşa giriyorsan, her türlüşüne, her biçimine, olabildiğince, en ince ayrıntılarını da hesaba katarak bilinçli, örgütlü girmek gerek. Hedefi anlaşılır, yalın, kesinkes koymak gerek.

Nitekim bir yandan kitlesel olarak sandık başına gidip oyuna sahip çıkan işçi sınıfımız, öte yandan, büyük sermayenin örgütü MESS'e karşı grevlerle bu seçimi karşıladı. Ayrıca yurt dışındaki işçilerimizin, onların Türkiye'deki yakınlarının seçimlere seferber edilmesinde FİDEF'in aktif katkısı oldu.

Bu seçimlerde Demirel ve yandaşları, en yaygın ölçüde bir baskı ve terörün yanısıra, umutlarını oyların bölünmesine bağlamışlardı. Seçimden birkaç gün sonra Demirel alı al, moru mor «nereye gitti TİP'in 300 bin oyu, Birlik Partisi'nin oyları, hem o zamandan bu yana seçmen sayısı da arttı» diyordu. Demirel'in bu umut ve beklentisi de kursağında kaldı.

Seçimler sonunda gerici - faşist güçler sayıca gerilediler. MC hükümeti yıkıldı. MC partileri Senato'da çoğunluğu kaybettiler. Bu bakımdan, bugünkü parlamento kompozisyonu içinde dahi, bu partilerin bir daha hükümet kurabilmeleri kolay kolay mümkün olmayacaktır.

MC hükümetten uzaklaştırılmıştır, ama faşizm ve gericilik tüm saldırganlığıyla büyük tehlike olmakta devam ediyor. Demirel - Türkeş ikilisinin yeniden hükümet olmak için her yola başvuracakları açıktır.

MHP'nin hükümet olmanın verdiği olanaklardan yararlanarak her ilde oylarını artırdığı, saylav sayısını 16'ya çıkardığı görülmüştür. Kaldı ki, MHP'nin salt oy hesaplarıyla yetinmediği or-

tadadır. Bu bakımdan seçim öncesindeki darbe girişimi olayına titizlikle eğilmek, tüm faşistleri devlet kademelerinden uzaklaştırmak bugünkü hükümetin önünde duran en ivedi sorunlardan biridir.

Bu seçimlerde gerçi CHP oyları 1973'e kıyasla artmış, sağcı partilerin oyları, DP ve CGP'nin erimesi sonucu gerilemiştir. Ancak AP ve MHP oyları da 1973'e oranla çoğalmıştır.

Çoğu siyasal gözlemciler bu seçimleri, doğal olarak, 1973 seçimleriyle karşılaştırma yolunu tutmuşlardır. Ancak daha yakın bir tarihte, Ekim 1975'de 25 ilde yapılan kısmi Senato seçimleriyle bu seçimleri karşılaştırmak, son iki yıla yakın süredeki değişmeyi gözlemek bakımından yararlı olacaktır, kanısındayız. Gerçi bu iki tür seçimi kıyaslamaya kalkmak, belli ölçüde yanıltıcı gözükülebilir. Senato seçimlerinde CHP ve AP dışındaki partilerin milletvekili seçimlerine göre, daha avantajsız oldukları bir gerçektir. Ama bu kıyaslamamızın en azından CHP ve AP bakımından pek de yanlış olmayacağını sanırız.

25 ilde yapılan 1975 kısmi Senato seçimlerinde CHP'nin oy oranı % 43,4 idi. 5 Haziran seçimlerinde CHP'nin sözkonusu 25 ilde oy oranı ancak % 0,4 bir artış göstererek % 43,7'ye çıkmıştır. AP oyları ise % 40,8'den % 36,2'ye düşmüştür. AP oylarında son iki yıldaki gerileme % 4,6'dır. Demek oluyor ki, Ekim 1975'den bu yana CHP oylarındaki artış oranı çok az olmuş, AP gerilemiş, buna karşılık MHP ilerlemiştir.

Örneğin bu 25 ilin 11'inde ilerleyen CHP' 14'ünde gerilemiştir. AP ise Urfa ve Uşak dışında kalan öteki 23 ilde gerilemiştir.

Buradan çıkan sonuç, CHP oylarındaki asıl ilerlemenin 1973-75 arasında olduğudur. CHP'nin hükümette bulunduğu 7,5 aylık dönem bu araya raslamaktadır. Son iki yıllık karanlık dönemde ise, hükümet olma olanaklarının AP'den çok MHP'ye yaradığı anlaşılmaktadır.

Öte yandan feodal ve yarı - feodal ilişkilerin varlığını sürdürdüğü Doğu ve Güneydoğu illerinde CHP etkili olamamış, MSP'nin ana dayanağı bu iller olmuştur. Seçimlere bağımsız olarak katılıp kazanan dört milletvekili ise, ağalık ve aşiret ilişkilerinin hâlâ güçlü olduğu bu yörelerden gelmiştir.

Bu parlamento, daha önceki gibi, burjuvazinin değişik kesimlerinin egemen olduğu bir parlamento niteliğini sürdürmektedir. Meclis'de işçi sınıfının temsilcisi yoktur. Sendikacı sayıların sayısı ise birkaçı geçmemektedir. Ayrıca Meclis'de kadın sayıların oranı % 1'in altındadır.

Bu seçimlerde DP, CGP gibi partiler silinip gitmişlerdir. Artık varlıklarını daha fazla sürdürebilecekleri umulamaz.

1955'lerde ispat hakkı istemiyle Demokrat Parti içinde bayrak kaldıran ve Hürriyet Partisi'ni kuran kimi liberaller de birkaç yıl sonra bu partiyi dağıtıp çoğunca CHP'ye geçmişlerdi.

1961 seçimlerinde eski DP oylarının önemli bir bölümünü toplayan Ekrem Alican'ın YTP'si, bu konuda AP'nin başı çektiği belli olunca varlık nedenini yitirmiş, silinmiştir.

Aynı şekilde Bölükbaşı'nın Millet Partisi'nden ortada bir şey kalmamıştır.

Yine eski Demokrat Parti mensuplarının affından sonra ortaya çıkan Bozbeyli'nin Demokratik Partisi de, bu kişilerin AP'de toplanmasıyla bugünkü durumuna düşmüştür.

Tüm bunlar gösteriyor ki, belli bir sınıf ya da tabakanın çıkarlarını savunur gözüken birden çok kuruluşun, zamanla biri güçlendikçe öbürünün gerileyip yokolması doğaldır. Ancak belli bir toplumsal sınıf ya da tabakanın çıkarlarını temsil eden, tarih içinde yükselen bir sınıfa dayanan partiler ayakta kalabilir. Bir sınıf ya da tabakanın maddi temeli ortadan kalkarsa, bunların partileri de kurur gider.

Sonuç olarak, bugün tüm demokratik, anti - faşist güçlerin önünde duran ana görev, hükümeti bir daha AP - MHP ikilisine kaptırmamaktır.

Devlet aygıtının çeşitli kademelerinde yuvalanan faşistlerin buralardan atılması, katillerden, işkencecilerden, devlet hazinesini soyup soğana çevirenlerden hesap sorulması bir zorunluluktur.

Salt parlamentonun dar duvarları içine, buradaki «hassas denge»ye sıkışıp kalmak, parlamento dışındaki kitlesel savaşımdan uzak durmak, CHP hükümeti için çıkar yol olamaz.

Unutmamak gerekir ki, hükümet olma olanağını yitiren faşist ve gericilerin her türlü saldırganlığı ancak kitlesel, örgütlü, disiplinli bir savaşım ile göğüslenilebilir.

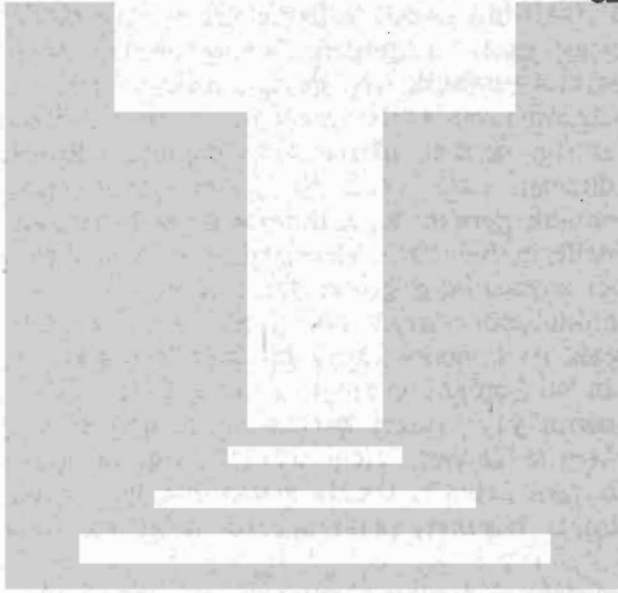
Yeni hükümetin atacağı her olumlu adım, en büyük desteği, hiç kuşkusuz, parlamento dışındaki kitle örgütlerinden görecektir. CHP'nin bu konuda çekingen davranması, anti - komünizm çığırkanlarının yaygaraları karşısında gerilemesi ancak demokratik harekete zarar verir. Hele hele CHP'nin varolan kitle örgütleri dışında yeni gençlik, teknik elemanlar, vs. örgütleri oluşturmaya kalkması, hareketi zaafa uğratar, böler, sonunda ona zarar verir.

Önümüzdeki dönemde tüm ilerici ve demokratik güçler tarihsel bir sorumluluk taşıyorlar. Tüm bu güçler, faşizmin ve gericiliğin saldırılarını göğüslemek için aralarındaki diyalogları geliştirmek, eylem birliğini güçlendirmek zorundadırlar. Burada legal sosyalist akıma, onun değişik kollarına da büyük bir sorumluluk düşüyor. İlerici güçler arasında düşmanlık tohumları ekmek, ancak gericiliğin ekmeğine yağ sürer. Legal sosyalist akım, Türkiye'de ilerici hareketin vazgeçilmez unsurlarındandır. Bu ileride de böyle olacaktır. Ancak sosyalist akım, bu akımın değişik kollarının yöneticileri dünyanın her yerinde komünist ve işçi partilerinden yana gözüüp, sıra Türkiye'ye geldi mi yan çizmeyi,

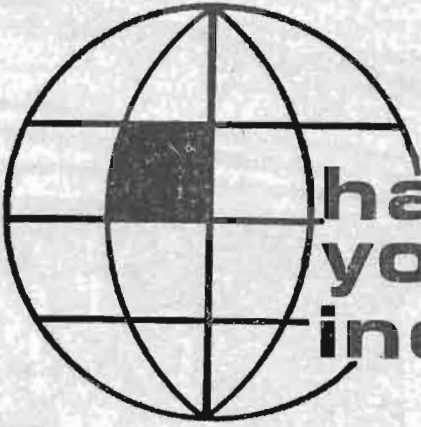
hele hele ters tavırlar almayı, karşı uygulamalar içine girmeyi artık bir yana bırakmalıdırlar.

Elbette ideolojik savaşım sürecektir. Ancak bırakınız sosyalistliği bir kenara, **bugün tutarlı bir demokrat olmanın asgari ölçütü, Türkiye Komünist Partisi üzerindeki yasağın kaldırılmasını yılmadan, bıkmadan, tam bir kararlılıkla savunmaktır.** Son yıllarda Portekiz, Yunanistan ve İspanya'da faşizmin yıkılmasından sonra, Avrupa'da üzerindeki yasak duvarı hâlâ süregelen tek işçi sınıfı partisi, Türkiye Komünist Partisi'dir. 57 yıllık yaşamının son 55 yılını egemen güçlerin yasağı altında sürdüren TKP'nin özgürlüğe kavuşması için savaşım, her sosyalistin, her demokratın ertelenmez ödevidir. TKP üzerindeki yasağın kaldırılması, Türkiye'deki demokratik hareketin gücüne güç katacaktır.

ürün

TÜSTAV

haber yorum inceleme

40 bin Maden-İş üyesi Mess'e karşı direniyor

«DGM'yi ezdik, sıra Mess'de»

Reşat YALÇINER

«İşçiler ya işverenlerin ücretleri düşürmesini önlemek, ya da daha yüksek ücret elde etmek için grevler düzenlemek zorundadırlar. Kapitalist sistemin olduğu her yerde, işçi grevlerinin de olduğu bir gerçektir.» V. İ. Lenin

Bir Alman işçi türküsü, «eğer güçlü kolun isterse bütün çarklar durur» der. 30 Mayıs 1977 günü de İstanbul ve Eskişehir'de 40 bin Maden - İş üyesi greve çıktı. Çarklar, bantlar, torna tezgahları, presler durdu, ocaklar soğumaya bırakıldı. DİSK'e bağlı Maden - İş sendikası, madeni eşya işkolundaki işveren örgütü MESS'e karşı bir ölüm - kalım savaşı başlatmıştı.

Bu, DİSK'e bağlı bir sendika olarak Maden - İş'in girdiği ilk ölüm - kalım savaşımı değildi. 1963 yılında grev yapmak yasak olduğu halde greve çıkan KAVEL işçileri Anayasa'daki grev hakkının yasallaşmasını sağladılar. Demir Döküm'de, Sungurlar'da, Singer'de, Gamak'da, ECA'da ve daha pek çok fabrikada Maden - İş üyesi işçiler örgütlenme haklarını ve diğer demokratik isteklerini savunmak için mülk sahibi sınıfa ve onun kolluk kuvvetlerine karşı direndiler. 1970'te burjuvazi, işçi sınıfının sendikalarda özgürce örgütlenmesini engellemek, dolaylı yoldan DİSK'i kapatmak istedi. Buna karşı DİSK'in İstanbul'da yaptığı 15 - 16 Haziran Genel Direnişi'nde Maden - İş'e bağlı fabrikalar yine başı çekenlerin arasında yer aldılar. DİSK ve Maden - İş'in işlemez hale getirilme-

Çarklar, bantlar, torna tezgahları, presler durdu: «Bu iş yerinde grev var» sine izin vermediler. Geçtiğimiz 16 Eylül'de de demokratik hakları ve bu arada sendikaların özgürce çalışmasını ortadan kaldırmayı amaçlayan DGM'leri, Türkiye çapında bir Genel Yas'la ezenlerin arasında hiç kuşkusuz Maden - İş üyeleri önemli bir yer tutuyorlardı. En son olarak Profilo işçileri, yaptıkları eylemden, tüm kayıplarına karşın, burjuvaziye karşı daha bir bilenerек çıktılar. Yine bu arada, Maden - İş'li işçiler, ülkemizdeki emek - sermaye çelişkinin keskinleşmesine koşut bir biçimde, sayılamıyacak kadar çok sayıda iş bırakma, iş yavaşlatma, yemek boykotu, protesto yürüyüşü gibi eylemler yaptılar.

Grevci işçiler Fransız sendika temsilcilerini selamlıyorlar: «Yaşasın CGT - FTM - DİSK - MADEN-İŞ Dayanışması, Yaşasın Proletarya Enternasyonalizmi.»

Greve yolaçan, Madeni Eşya Sanayicileri Sendikası (MESS)'nin Maden - İş sendikası karşısındaki uzlaşmaz tavrı oldu. Ülkemizdeki bütün sermaye örgütleri gibi MESS de tekeli burjuvazinin egemenliğindedir. MESS'in yönetimini ellerinde bulunduran tekeller, çok sayıda tekeli olmayan sanayiciyi çeşitli baskılarla kendi politikalarına uymaya zorlamaktadırlar. Yakın zamana kadar MESS yönetimi en çetin uyuşmazlıkları tekeli olmayan işyerlerinde yaratmakta, böylesi uyuşmazlıklar orta boydaki işyerlerinin kapanmasına kadar gitmekte, buna karşılık finans - kapitale bağlı işyerlerinde iş sürtüşmeleri ustaca geçirilmektedir.

«He hey de hey, Grev mi Yaptık
He hey de hey hey, Dönmez Kimse»

Ancak bu kez, örgütler düzeyindeki MESS - Maden-İş uyuşmazlığı yüksek kârlılığa sahip işyerlerinde de üretimin durdurulmasına yol açtı.

MESS'deki tekeli kapitalistler, tek tek toplu sözleşmelerle Maden - İş'in göreceli de olsa bazı yeni haklar kopartmasına engel

CGT temsilcisi grevci işçilerin toplantısında konuşuyor: «Yaşasın İşçilerin Uluslararası Dayanışması»

olamayacaklarını anladılar. Oysa gerek emperyalizmin dünya çapındaki ekonomik bunalımı, gerekse az gelişmiş Türkiye'de sermaye birikiminin yetersizliği onları ekonomik savaşında işçi sınıfına karşı daha da uzlaşmaz olmaya zorluyordu. Nitekim MESS, toplu sözleşme görüşmelerinin hepsinde haftalık çalışma sürelerinin kısaltılmamasını, kıdem tazminatı sürelerinin artırılmamasını, ücretli yıllık izinlerin uzatılmamasını, ödenen ikramiye miktarının çoğaltılmamasını, işsizlik sigortasının bulunmadığı ülkemizde toplu sözleşmeyle bir ölçüde iş güvencesi sağlayan işsizlik tazminatlarından vazgeçilmesini isteyen şartlar öne sürdü. Ayrıca, artı değer oranları birbirinden farklı olan küçük büyük birkaç işyerinde aynı anlaşma koşullarını dayatmayı amaçlayan «gurup sözleşmeleri» yönüne gidilmesini de şart koştu. MESS kapitalistleri, tüm bu şartlarıyla gerçek ücretleri fiilen dondurmak istiyorlardı.

İşçi sınıfının birliği bütün engelleri yıkacaktır

Ancak MESS'deki tekeller kapitalistler, ücretleri fiilen dondurabilmek için herşeyden önce işçi sınıfının sendikal örgütlerini zayıflatmak gerektiğinin de bilincindeydiler. Çok sayıda işçiyi greve sürükleyerek, Maden - İş'i yıpratabileceklerini hesaplıyorlardı. Öte yandan DİSK'in en güçlü sendikası Maden - İş'in zayıflaması tümüyle DİSK'i de daha güçsüz kılacaktı. Tekelci burjuvazi, yüksek kârlarını uzun erimde koruyabilmek için, en geniş işçi kitlelerini örgütleyip bilinçlendiren, sürekli sınıf savaşımına sokan demokratik sınıf ve kitle örgütü DİSK'i ve ona bağlı Maden - İş'i he-

def aldı. Hem de, en güçlü sendikal örgütün geriletilmesi, kuşkusuz egemen sınıfların siyasal iktidarlarının ömrünü de bir ölçüde uzatabilirdi.

Bir taşla birkaç kuş vurmaya amaçlayan MESS'deki parabalaları bütün bunların yanısıra, uzun sürecek ve geniş kapsamlı bir greve tekeli olmayan kapitalistlerin de dayanamayacağını hesaplıyorlardı. Böyle bir grev karşısında orta boy işletmeler ya kapanacak ya da büyük tekelere bağlanmak zorunda kalacaklardı.

Emekçi kadınların, anaların, bacıların emekçi elleri, grevcilerle

Ama Maden - İş sendikasının 33 işyerinde birden tam bir disiplin içinde başlattığı grev tekeli kapitalistlerin hesaplarını altüst etti. Şimdi 40 bin Maden - İş üyesi, MESS'deki parabalalarına

«İşçi Sınıfının Birliğine Doğru...» etkin adımlar

ve tüm tekelci burjuvaziye karşı yiğitçe, disiplin ve sabırla savaşım veriyor. 40 bin Maden - İş üyesi, sömürücülere karşı şu anda sadece ekonomik çıkarlarını değil, sendikal örgütünü de koruyor. Bunun bir ölüm - kalım grevi olduğunu bilerek vargüciyle, özveriyle MESS'e karşı direniyor. Grevin başarıyla bitmesi, Maden - İş üyelerine yeni önemli ekonomik haklar sağlayacaktır. Ama daha da önemlisi, bu grevin başarısı Maden - İş'i, DİSK'i tüm sömürü-

Yalnızca ekonomik savaşımında değil; siyasal örgütlenmede de yasal engelleri yıkmak için ileri!

cülerin karşısında daha da güçlendirecektir. Daha geniş işçi yığınlarının DİSK'e akmasını sağlayacaktır. Türkiye'deki finans - kapitale, devrimci sendikalarda örgütlü işçi sınıfına kolay kolay dış geçiremeyeceğini gösterecektir. MESS'den kopartılacak ekonomik haklar, tüm Türkiye işçi sınıfının ekonomik taleplerini yükseltmesini sağlayacaktır. İşçi sınıfının ekonomik haklarını istediği gibi kısıtlayamamak, tekelci burjuvaziye daha da güç duruma sokacaktır. Nihayet, Maden - İş karşısında gerileyen MESS'in içersinde tekelcilerle tekelci olmayanlar arasındaki çelişki iyice su yüzüne çıkacak; tekelci olmayan burjuvaziye, kendisini tekelcilerin baskısından bir ölçüde kurtarma fırsatı verecektir.

Öte yandan, böylesine büyük boyutlu bir grev, ülkemiz tarihinde ilk defa gerçekleşmektedir. Bu da Türkiye'de sınıf çelişkilerinin ne denli keskinleştiğini göstermektedir.

Yine bu grev, ülkemizde grev hakkının ne kadar kısıtlı oldu-

ğunu, genel grev ve dayanışma grevinin zorunluluğunu bir kez daha kanıtlamıştır.

Grevler işçilere birleşmeyi öğretirler. Bugün 40 bin Maden - İş üyesi, aynı hedefler etrafında tek bir yumruk gibi olmuştur. Diğer Maden - İş üyeleri, DİSK'e bağlı öteki sendikaların üyeleri, Türk - İş'e bağlı sendikaların tabanındaki işçiler, grevci işçilerle birlikte «DGM'yi ezdik, sıra MESS'de» sloganını hep birlikte haykırıyorlar. Tekelci burjuvazinin örgütlerinden MESS'in karşısında Maden - İş'in, DİSK'in, Türkiye İşçi sınıfının birliği daha bir pekişiyor.

Grevler birer sosyalizm okuludurlar. Çalıştığı zamanlar okumaya, tartışmaya, hatta düşünmeye yeterince zaman bulamayan işçiler, grev sırasında, neden ve nasıl, kim tarafından sömürüldüklerini, sömürüyü kaldırmanın yolunu daha iyi görüp öğrenirler. Kendilerini sınıflarının davasına adayın işçilerin sayısı grevler sırasında iyice artar. Bu işçiler, grevden sonra da toplumsal kurtuluş için savaşımını sürdürürler. Daha önce de pek çok grevden, direnişten geçmiş Maden - İş üyelerinin arasında çok sayıda işçi sınıfının bilimine inanan işçinin bulunması bunun en güzel kanıtıdır. Kuşkusuz ki bu grev boyunca bilinçli işçilerin sayısı daha da çoğalacaktır.

Sınıf birliğinin daha arttığı, sosyalizmi öğrenenlerin çoğaldığı grevler, işçi sınıfının savaşımının bir parçasıdır. MESS patronlarına karşı haklarını savunmak için savaşım veren, türlü güçlüklerle katlanan, daha disiplinli ve uyanık davranmasını öğrenen pek çok Maden - İş üyesi bu grevden, siyasal savaşına daha hazırlanmış şekilde çıkacaktır.

Grevler ancak işçi sınıfı sosyalistleriyle ilişkili oldukları zaman başarılı olabilirler. Maocu, goşist, sahte sosyalist ya da uzlaşmacı unsurların etkisinde kalmak grevlerin başarı olasılığını azaltır. Maden - İş grevi de, grev yerleri sapık, uzlaşmacı unsurlardan arındırıldıkça, işçilerin salt ekonomik çıkarlarıyla ilgilenmemeleri için çalışıldıkça daha başarılı olmaktadır.

**

«Her grev, işçilere durumlarının umutsuz olmadığını, yalnız olmadıklarını anlatır.» Maden - İş grevcilerinin çevresindeki dayanışma ağı da gittikçe genişliyor. Diğer Maden - İş üyeleri, DİSK'e bağlı sendikalar, tüm işçiler, memurlar, öğretmenler, sağlık elemanları, teknik elemanlar, öğrenciler, gençler, kadınlar, bütün emekçiler grevcilerle dayanışmanın en güzel örneklerini veriyorlar. Yurdun dörtbir yanında yardım kampanyaları açılıyor, geceler düzenleniyor, rozetler takılıyor, çeyiz sandıklarından çıkartı-

lan eşya satılıyor. Yurdun dörtbir yanından dayanışma mesajları yağıyor. Yurt dışındaki Türkiyeli işçiler, tüm dünya işçi sınıfı Maden - İş grevcilerine omuz veriyor. Ama ülkemizde kimisi grevcilere yardım için canla başla çalışıyor, kimisi kuru lakırdıyla yetiniyor. Maden - İş grevine gösterilen dayanışma, işçi sınıfı davasına gerçek inancın kıstası oluyor.

Grevci Profilo işçileri Fransız Genel İş Konfederasyonu (CGT) temsilcilerini karşıyorlar: «Yaşasın Proletarya Enternasyonalizmi, Yaşasın Sosyalizm», «Bütün Ülkelerin İşçileri Birleşin», «Faşizme Geçit Yok», «Yaşasın Demokratik Halk Cephesi»

Bu arada, çeşitli Maocu, goşist gurupçuklar «işçi sınıfına» methiyeler yağdırırken, işçi sınıfının bu grevdeki savaşım silahı olan sendikasını ne hikmetse görmemezlikten geliyorlar. Böylece, kendiliğindencilğe, örgütsüzlüğe, anarşiye davetiye çıkarıyorlar. Gün işçi sınıfıyla gerçek, disiplinli bir dayanışma gösterme gündür. İşçi sınıfıyla beraber olduğunu kanıtlama gündür.

Maden - İş grevcileriyle dayanışma, tekellere karşı güçlü bir eylem birliği oluşturuyor. Gittikçe daha geniş kitleler grevcilerle daha etkin bir dayanışmanın içine giriyorlar. Dayanışma dalga dalga büyüyor. Duvarlar grevi destekleyen afişler, sloganlarla donanıyor. Grev yerleri akın akın ziyaretçilerle dolup taşıyor, halaylar çekiliyor, marşlar söyleniyor, sloganlar atılıyor. Diğer emekçiler, aydınlar, işçi sınıfıyla savaşımın içersinde elele veriyorlar. Tüm emekçilerin eylem birliği yaşama geçiriliyor. Maden - İş grevi, Türkiye'de işçi sınıfı hareketi çevresindeki eylem birliğini güçlendiriyor. Tekelci burjuvaziyi, yitirdiği kazançlar bu gittikçe güçlenen eylem birliği kadar tedirgin etmiyor.

Maden - İş'le ve dolayısıyla işçi sınıfıyla gösterilen dayanışma, tekeller karşısındaki eylem birliğini daha somutlaştıracak. Türkiye işçi sınıfı hareketine yeni güçler katacaktır.

Marks ve Engels'de Parti Programı

Temel SAATÇIOĞLU

Bu sayıdan başlayarak okurlarımıza işçi sınıfı partilerinde program konusunu ele alan bir yazı dizisi sunuyoruz. Marks ve Engels'in program sorununa yaklaşımını ele alan bu ilk yazıyı Lenin'de parti programı yazısı izleyecektir. Daha sonraki yazılarda Türkiye'de işçi sınıfı partisinin programı çeşitli yönleriyle işlenecek, işçi sınıfı partisinin programıyla öteki sol akımlar ve ters görüşler arasındaki farklar üzerinde durulacaktır.

İşçi sınıfı savaşımının onlarca yıllık tarihinin ortaya koyduğu en tartışmasız gerçeklerden biri de, sınıf savaşımında bir programa gerek olduğudur. İşçi sınıfının kurtuluş savaşımında **Parti** ve **Program** kavramları içiçe geçmiş, birbirini tamamlayan, biri olmadan öbürü de anlamsız kalan iki kavram haline gelmiştir.

İşçi sınıfının tarihsel savaşımı, ancak bir parti tarafından yönetilirse başarıya ulaşabilir ve bir parti, ancak, bilimsel bir programa sahipse, işçi sınıfına öncülük görevini yerine getirebilir. Sınıf savaşımının uzun pratiği, bu gerçekleri tartışmasız kabul edilen kurallar yapmıştır.

Ne var ki, özellikle program konusunda uluslararası işçi hareketi bugün sahip olduğu kazanımlara öyle kolay ve sancısız ulaşmış değildir. Bilimsel bir parti programının nasıl olması gerektiği üzerinde bugün uluslararası işçi hareketinde önemli bir tartışma yoktur ve tek tek ülkelerin işçi sınıfı partileri, kendi savaşım koşullarına uygun bilimsel programları oluşturmuş ve bunları gelişen koşullara göre gerektiğinde geliştirebilir duruma gelmişlerdir.

Ancak bugüne nasıl gelindiğini iyi kavramak için, işçi sınıfı hareketi tarihindeki program çalışmalarını, marksizmin kurucularının bu konudaki tavırlarını, işçi sınıfına ters akımların etkisine karşı verdikleri güçlü savaşımı iyi bilmek gerekiyor. Bu yazımızda, **Marks ve Engels'in** parti programı konusundaki çalışmalarını ele alacağız.

Marks ve Engels'i ölümsüz yapan en önemli niteliklerinden biri, belki de, onların işçi sınıfı savaşımının her alanında bilimsel ilkeleri koymuş olmalarıdır. Bu, özünde, toplumsal yaşamın bir bütün olmasının bir sonucudur. **Marks ve Engels** hiçbir zaman kısmi gerçekleri ya da toplumsal yaşamın bir bölümünü araştırmakla yetinmemişler, toplumsal gidişin tümünü bilimsel kuralhlığı içinde düşünsel planda verebilmeye çalışmışlardır. Ve bunu yapmışlardır da.

Daha ilk bilimsel çalışmalarından itibaren, bir yandan felsefe ve ekonomi politik alanlarında devrimci atılımlara yönelirken,

bir yandan da bizzat içinde yer aldıkları siyasal savaşımın yol göstericiliğini üstlenmişlerdir. Öğretilerinin işçi sınıfı hareketi içinde kökleşmesini sağlayan da bu aktif savaşkanlıkları olmuştur.

İLK PROGRAM : KOMÜNİST MANİFESTO

Marks ve Engels tarafından kaleme alınan «**Komünist Partisinin Manifestosu**» bir anlamda bilimsel sosyalizmin doğum kağıdıdır. 1848 devriminin arifesinde oluşan bu eser, tarihteki ilk devrimci proleter partinin oluşumuyla doğrudan ilintilidir.

Marks ve Engels ilk baştan beri devrimci proletarya hareketinin içinde yer almışlardır. 1840'ların ortalarında, o zamanki Almanya işçi sınıfının siyasal öncüsü olarak **Adiller Birliği** adındaki bir örgüt vardı.

Bu örgüt, Alman işçi sınıfı içindeki en ileri unsurları birleştirmiş durumdaydı. Örgüt uzun yıllar bir ütopyacı sosyalist olan **Wilhelm Weitling**'in görüşlerini savunmuştu. Weitling'in işçi komünizmi, amacı bakımından devrimciydi, ne var ki ideolojik olarak burjuva dünya görüşünden tam anlamıyla kopmuş değildi ve işçi sınıfının sınıf savaşımının temel sorunlarına bilimsel cevaplar getiremiyordu. **Adiller Birliği**'nin programatik görüşlerinin temelinde Weitling'ci sosyalizmin yatmakta olması, sınıf savaşımının gelişmesiyle, işçi hareketinin daha da ilerlemesinin önünde bir engel haline gelmişti. 1840'ların sonlarına doğru örgüt içindeki ileri unsurlar, sınıf savaşımının somut deneyimleri sonucunda **Weitling**'in ilkel görüşlerinden koptular, işçi sınıfının tarihsel rolünü ve görevini kesin olarak belirleyecek yeni bir program arayışı içinde **Marks ve Engels**'in görüşlerine yaklaştılar.

Bilimsel sosyalizmin bu iki kurucusu, 1846 başlarında **Brüksel İrtibat Komitesi** ile kendi dünya görüşlerini işçi hareketi içinde yaygınlaştırmak amacıyla örgütsel ve ideolojik bir merkez oluşturmuşlardı. **Adiller Birliği** içinde de önemli bir etkinlik kazanmışlardı. O dönemde Almanya'da gericiliğin iktidarda olması nedeniyle her türlü işçi örgütlenmesi gizlilik koşullarında sürdürülüyordu, bu nedenle **Adiller Birliği**'nin merkezi de yurt dışında, Londra'daydı. Bu merkezin daveti üzerine Marks ve Engels 1847 başında örgüte girdiler. Kendilerine ilk kongrede görüşlerini açıklamaya olanağı sağlanacağı temin edilmişti. Böylece, **Adiller Birliği**'nin **Komünistler Birliği**'ne yani Alman ve uluslararası işçi sınıfının ilk devrimci partisine dönüşmesi başlamış oluyordu.

Komünistler Birliği'nin 1 Haziran 1847'de Londra'da toplanan ilk kongresinde bir program hazırlanması kararlaştırıldı. Bu programın hazırlanması için örgütün merkezi görevlendirildi. Ancak merkezin hazırladığı program örgütün ihtiyaçlarına cevap verecek bir nitelikte olmadı. Bu taslağın örgüt kademelerindeki

tartışılmasına Marks ve Engels de etkin bir şekilde katıldılar ve burjuva ve küçük burjuva görüşlere karşı bilimsel sosyalizmin görüşlerini yaydılar. Bu aktif savaşım içinde Marks ve Engels bir parti programının ilk taslağını da oluşturdular.

Marks'ın hazırladığı taslak bugün elimizde yok. Engels'in arka arkaya hazırladığı iki taslak ise mevcut. Bunlardan birincisi, Haziran 1847'de kaleme alınmış olan, **Komünist İman Yemini Taslağı** adını taşıyor. Bu taslak ilk olarak 1968'de bulunmuştur. Tıpkı bunun gibi soru - cevap şeklinde hazırlanmış ve 1847 Haziran'ında kaleme alınmış olan ikinci taslak ise **Komünizmin İlkeleri** adı altında tanınmıştır. Engels ikincisini daha da geliştirmiş olduğu bu taslaklarda bilimsel sosyalizmin ilkelerini basit bir dille koymaya çalışmıştır. (Her ikisinin Türkçesi için bak: D. Struik, **Komünist Manifesto'nun Doğuşu**, Ekler Bölümü, Sol Yayınları, Ankara 1976)

Aylarca süren program tartışmaları 1847 Kasım ve Aralık'ta toplanan 2. Kongre'de zirveye ulaşmıştı. **Komünistler Birliği**'nin bu kongresinde Parti Programı konusu başlıca yeri işgal ediyordu. Kongre'ye Brüksel parti örgütünden delege olarak katılan Marks, yaptığı uzun konuşmalarda bilimsel bir parti programının temellerini ortaya koydu. Sonunda bu ilkeler kongrece onaylandı ve Marks ve Engels programı yazmakla görevlendirildiler.

Bundan sonraki günlerde Marks ve Engels bu kongre kararını gerçekleştirmek için çalıştılar ve sonunda **Komünist Manifesto** ortaya çıktı. Şubat 1848 başında Manifesto basılmak üzere Londra'ya gönderildi ve Şubat sonunda **Londra Komünist İşçi Eğitimi Derneği**'nin matbaasında basıldı.

Tarihsel «**Bütün Ülkelerin Proleterleri Birleşin!**» belgisi ile sona eren Manifesto, uluslararası işçi hareketinin ve bilimsel sosyalizmin ilk program belgesidir. Marks ve Engels o zamana kadar ki çalışmalarıyla belli bir olgunluğa erişirmiş oldukları bilimsel dünya görüşünü bu eserde büyük bir açıklık ve ifade gücüyle dile getirmişlerdir. İşçi sınıfının tarihsel misyonu ilk olarak bilimsel bir şekilde temellendirilmiş ve ona tarihsel görevlerini yerine getirmenin yolu gösterilmiştir. Bugün de aynı eser uluslararası işçi hareketi üzerinde derin etkilerde bulunmaya devam etmektedir. 1848 devriminin öncesinde ateşli yıllarda ve devrim sırasında **Manifesto** gibi daha yüzlerce program ya da çağrı kaleme alınmıştı. Fakat bütün bunların içinden sadece bir tanesi, Marks ve Engels'in bilimsel eserleri, çağlar ötesine yaşama yeteneğini gösterdi. Manifesto bugün de canlı bir şekilde görevini yerine getirmeye devam ediyor. Taşdığı görüşler gerçekten ölümsüz olduklarını ispatladılar.

Manifesto dört bölümden oluşur. Birinci bölümde modern toplumda burjuvazinin feodal gericiliğe karşı yükselişi özetlenmekte ve kapitalist toplumda üretici güçlerin sonunda burjuvazi tarafından nasıl engellendiği belirtilmektedir. Proletaryanın toplumu ilerletebilecek tek devrimci sınıf olduğuna işaret edilerek, proletaryanın bu görevini yerine getirmesinin, burjuvazinin feodal soyluluktan iktidarı devralmasının tam tersine, insanın insan tarafından sömürülmesine son verilmesini gerçekleştireceği anlatılmaktadır.

İkinci bölüm işçi sınıfının öncüleri olarak Komünistlerin rolünü ele alır. Komünistlerin özelliği, işçi sınıfı hareketini devrime giden yolda aydınlatan bir teoriye sahip olmalarıdır. Bu bölümde komünistlerin gerçek amaçları dile getirilmekte ve bunlara karşı çıkanların görüşleri eleştirilmektedir.

Üçüncü bölümde çeşitli sosyalist akımlar ele alınmaktadır. Çağın işçi sınıfı hareketi içinde yer alan çeşitli burjuva ve küçük burjuva kökenli sözde sosyalist akımlarla gerçek bir hesaplaşma ve bunların yanlış görüşlerinin eleştirilmesi üzerine bilimsel sosyalizmin ölümsüz görüşlerinin yükseltilmesidir **Manifesto**'nun bu bölümü.

Manifesto'nun son bölümü, komünistlerin diğer radikal demokrat hareketler karşısındaki tavrını belirler. **Marks** ve **Engels** bugün bile halâ temel sorunların başında yer alan demokratik güçbirliği sorununu ele almışlardır bu bölümde: Gerçek demokratik öze sahip bütün görüşlerin desteklenmesini, ama bunu yaparken hareketin proleter özünden ödün verilmemesini söylerler. Bilimsel sosyalizmin kurucuları, komünistlerin hiçbir zaman amaçlarını, proleter devrimden yana olduklarını saklamamaları gerektiğine de işaret etmişlerdir.

Manifesto, dünya tarihi açısından önem taşıyan «Bütün Ülkelerin Proleterleri Birleşin» çağrısıyla sona erer.

Komünist Manifesto'da **Marks** ve **Engels**, örgütlü işçi sınıfının ve onun politik partisinin eski dünyaya karşı devrimci savaşındaki rolünü ortaya koymuşlardır. İşçi sınıfının toplumu devrimci yoldan değiştirmesi için mutlaka sahip olması gereken bağımsız politik partisinin strateji ve taktiğinin temel ilkeleri ilk olarak **Manifesto**'da konulmuştur.

Marks ve **Engels** strateji ve taktiğin temellerini getirirken özellikle şunu vurguluyorlardı. Komünistler, bir yandan işçi sınıfının yakın hedef ve çıkarları için savaşım verirken, bir yandan da, o andaki hareket içinde, aynı zamanda hareketin geleceğini, yani nihai hedeflerini temsil ederler.

Manifesto ilk yayınlandığından bu yana sayısız dilde on-milyonlarca adet basılmıştır. Tarihte milyonlarca insanın yaşamını ve savaşımını böylesine etkilemiş başka bir belge yoktur. Bugün dünyamız kapitalizmden sosyalizme geçiş aşamasını yaşıyorsa ve bu geçiş bugünden dünyanın üçte birinde tamamlanmış ve hızla ilerlemekteyse, bunda bu geçişin ilk habercisi ve yol göstericisi olan **Komünist Partisinin Manifestosu**'nun önemi ölçülmeyecek kadar büyük olmuştur. **Manifesto**'nun böylesi ölümsüz bir nitelik taşıması, öncelikle onun bilimsel karakterinden kaynaklanır. Tarihsel diyalektik ve materyalizmin şaşmaz tahlil yöntemi bu eserde koskoca bir çağı aydınlatmaktadır. Bu niteliğiyle eser, sadece kapitalist toplumu açıklamakla kalmıyor, aynı zamanda onun nasıl sömürsüz, sosyalist bir topluma dönüştürülebileceğini de aydınlığa kavuşturuyordu. İşçi sınıfının buna ihtiyacı vardı ve **Manifesto** bu ihtiyacı gerektiği gibi karşılıyordu.

«KOMÜNİST PARTİSİ'NİN ALMANYA'DAKİ İSTEMLERİ»

Manifesto'nun yayınlanması 1848 Şubat devriminin patlak vermesiyle denk düşmüştü. Avrupa'nın birçok ülkesinde birden başlayan bu devrime **Komünistler Birliği** aktif bir şekilde katıldı. Örgüt üyeleri birçok ülkede devrimci proletaryanın ön saflarında yer aldılar. Fakat **Manifesto**'da da belirtildiği gibi, örgüt, dikkatinin büyük bir kısmını Almanya'ya yöneltiyordu. Buradaki devrimci gelişme, özellikle Mart Devrimi'nin Berlin'de zafere ulaşması, **Komünistler Birliği** için temel bir siyasi platformun derhal hazırlanmasını gerektiriyordu. Marks ve Engels'in Mart ayının son günlerinde Paris'te kaleme aldıkları «**Komünist Partisi'nin Almanya'daki İstemleri**» bu amacı taşıyordu. 17 madde halinde formüle edilen bu istemler, **Komünistler Birliği**'nin Merkez üyeleri tarafından imzalanarak bir bildiri haline getirildi ve dağıtıldı. Örgüt merkezi Şubat Devrimi'nin zaferinden sonra Paris'e nakledilmiş ve yeniden örgütlenmişti. Bildiri, ülkelere dönen örgüt üyeleri ve diğer devrimci işçiler tarafından Almanya'ya da getirildi ve burada da dağıtıldı.

17 İstem, Almanya'da Mart 1848'de başlayan burjuva demokratik devrimini daha da ilerletmek için işçi sınıfının bağımsız bir hareket olarak savunduğu ilkeleri formüle ediyordu (Türkçesi için bak: Dirk Struik, **Komünist Manifesto'nun Doğuşu**, Ekler, sayfa 221, Sol Yayınları, 1976, Ankara). Marks ve Engels bu eserleriyle **Manifesto**'nun siyasal temel hedeflerini, devrim koşulları sonucunda değişime uğramış olan duruma uygun bir şekilde somutluyorlardı. Bu savaşım programı feodal mutlakiyetçiliğe politik ve ekonomik bakımdan kesin olarak son verilmesi ve tutarlı bir bur-

juva demokrasisinin kurulması için gerekli temel toplumsal dönüşümlerin sağlanması ve demokratik bir ulusal devletin kurulması için tüm demokratik güçlerin birliğini sağlamaya yönelikti. **17 İstem**'le **Marks** ve **Engels** Alman işçi sınıfı için özgül koşullara uygun ilk eylem programını ortaya koydular. İşçi sınıfının burjuva demokrasisinin bile sağlanması için verilecek savaşıma öncülük etmesi gerektiğini vurgulayarak, proletaryanın devrim teorisini son derece verimli bir şekilde zenginleştirdiler.

EISENACH PROGRAMI

Alman işçi sınıfının devrimci ve bağımsız bir partiye kavuşması için, **Komünist Manifesto**'nun yayınlanmasından sonra, daha yaklaşık 20 sene geçmesi gerekti. **Marks** ve **Engels**'in sürekli ve belirleyici etkileri ve **1. Enternasyonal**'in katkısıyla Alman işçi sınıfı, savaşımını ileri bir aşamaya yükseltmek amacıyla, sonunda **Bebel** ve **Liebknecht**'in yönetimindeki **Sosyal Demokrat İşçi Partisi**'ni kurdu. Parti'nin kuruluşu 7-9 Ağustos 1869 tarihlerinde **Eisenach**'ta toplanan kongrede gerçekleştirildi. Parti'nin programı, **Wilhelm Bracke**'nin yardımıyla **August Bebel** tarafından hazırlanmıştı. Bu program, **Bebel**'in marksizmi derinlemesine kavradığını gösteriyordu. Kuruluş kongresinde **Bebel** söz alarak, bu programın işçi sınıfına yabancı akımlarla gerçek devrimci hareketin arasına kesin bir çizgi çektiğini vurguluyor ve öncelikle **Lassale**'ciliği eleştiriyordu. **Bebel**'in hazırladığı parti programı küçük bazı değişikliklerle **Eisenach Kongresi**'nde kabul edildi.

Eisenach Programı marksizm temeline dayalıydı, proleter enternasyonalizmini ve **1. Enternasyonal**'i benimsiyordu. Gerek **Eisenach Programı**, gerekse **Sosyal Demokrat İşçi Partisi**'nin kuruluşu, marksizmin Alman işçi hareketi içinde başarılı bir şekilde yaygınlaştığının göstergesiydi. **Marks** ve **Engels**'in özverili çalışmaları ilk büyük meyvalarını veriyordu. Burjuva ideolojisinin bütün biçimlerine ve özellikle **Lassale**'ciliğe karşı kararlı savaşım büyük başarılar kazanmıştı. Ancak **Eisenach Programı**'nda halâ bazı **Lassale**'ci ve kaba demokrat etkiler kalmıştı, üretim kooperatiflerine devlet yardımı, her işçiye tam emek ürünü gibi bazı istemlerde bu etkiler belirginleşiyordu. «Özgür halk devleti» istemi ile programda, azgın gericiliğin iktidarda olduğu Almanya koşullarında demokratik cumhuriyet hedefi vurgulanmak istenmişti, ama bu tanımlama bilimsel olarak yetersizdi ve oportünist sonuçlara yol açıyordu. Fakat gene de böylesi birkaç ideolojik zayıflık, **Eisenach Programı**'nın bütününe devrimci karakterine gölge düşürmüyordu. **Marks** ve **Engels**, **Eisenach Kongresi**'nde kurulan **Sosyal Demokrat İşçi Partisi**'nden «bizim partimiz» diye sözediyorlardı.

GOTHA PROGRAMI

1869'dan sonraki gelişmeler, Paris Komünü'nün deneyimi, Alman Birliği'nin sağlanması vb. gibi olaylar, Sosyal Demokrat Parti'nin çizgisinin doğruluğunu kanıtladı. Marks ve Engels'in somut katkılarıyla birlikte bu durum işçi hareketi içinde Lassale'ciliğin etkisini iyice zayıflattı, Lassale'ci «Genel Alman İşçi Birliği» tam bir bunalım içine girdi. Lassale'ciliğin ideolojik olarak kesin yıkılmasının ve Alman işçi sınıfının ideolojik, politik ve örgütsel birliğinin marksizm temeli üzerinde sağlanmasının koşulları olgunlaştı.

1874 sonbaharında Lassale'ci Genel İşçi Birliği'nin liderleri Sosyal Demokrat İşçi Partisi'ne birleşme teklifinde bulundular. Ne yazık ki, parti yöneticileri bu birleşmeye, Lassale'ci görüşlerin mahkum edilmesi ile gidilmesini istemediler. Marks'a, Engels'e ve bu sıra hapiste olan Bebel'e danışmadan aceleci bir şekilde birleşme görüşmelerine oturdular. Bir an önce birleşme sağlansın diye en önemli ideolojik konularda Lassale'ci görüşlere ödün verdiler. Lassale'ciliğin yeniden güç kazanmasına neden oldular.

14 ve 15 Şubat 1875'de Gotha'da yapılan bir ön konferansa iki partiden dokuzar delege katıldı ve burada bir program taslağı kabul edildi. Birleşmeden sonra kurulacak yeni partinin programını oluşturacak olan bu program taslağı Lassale'ciliğin derin izlerini taşıyordu. Bu taslak hapisteki Bebel'in eline geçtiğinde, Bebel derhal buna karşı çıktı. Kendisi yeni bir taslak hazırladı ve bunu parti yöneticilerine gönderdi. Ama Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin yöneticileri Lassale'ci ideolojiye ödün vermeye devam ettiler, Bebel'in eleştirilerini dikkate almadılar.

Birleşme kongresi 22-27 Mayıs 1875 tarihlerinde Gotha'da toplandı. Kongre öncesinde ve kongrede program taslağındaki (ücretlerin tunç yasası, proleter olmayan herkes gericedir görüşü, devlet yardımı alan üretim kooperatifleri kurulması önerisi gibi) birçok Lassale'ci görüş uzun uzun çeşitli üyeler tarafından eleştirildi. Ne var ki kongredeki delege çoğunluğu bu eleştirileri benimsemedi. Yalnızca taslakta yer alan ve proleter enternasyonalizmine karşı çıkan bölüm programa konmadı.

25 Mayıs 1875'de kabul edilen program bir dizi doğru ve proleter sınıf savaşımının ihtiyaçlarına uygun saptamaya ve isteme sahipti, ama temel özü marksizmin görüşlerine karşıt bir nitelikteydi, Paris Komünü'nün deneyimlerini yok sayıyordu ve Lassale'in oportünist görüşlerinden etkileniyordu. Program, işçi hareketindeki iki akımın birleşmesinin tarihsel önemine uygun düşmüyordu.

Gotha Birleşme Kongresi ile Alman işçi sınıfı ulusal planda tek bir partiye kavuşmuştu: **Eisenach**'çılarla **Lassale**'ciler arasındaki yıllar süren kardeş kavgası sona ermişti. Fakat partinin programı **Eisenach Programı**'na göre teorik ve ideolojik olarak geri bir adım niteliğindediydi. Alman sosyal demokrasisi içinde oportünist görüşler varlığını sürdürmeye devam ediyordu. Bunlar ilerdeki revizyonist sapmaya kaynaklık edecekti.

Gotha Programı açıklandıktan sonra, **Marks** ve **Engels** içeriğini ilkesel bir eleştiriye tuttular. **Marks** daha 5 Mayıs 1875'de, daha sonra **Gotha Programı**'nın Eleştirisi adı altında ün kazanan, «**Alman İşçi Partisi'nin Programına Kenar Notları**»nı kaleme almıştı. Bunu önde gelen parti yöneticilerine gönderdiyse de, **Marks**'ın eleştirisi kimse tarafından dikkate alınmadı. Daha sonraki birleşme kongresinde **Marks**'ın eleştirileri saklandı, kimseye duyurulmadı. **Marks** ve **Engels**'in bu büyük politik yanlış önleme çabaları böylece etkisiz kaldı. Ama **Marks**'ın yazdığı «**Kenar Notları**», **Manifesto**'dan sonra ikinci büyük programatik belge haline gelmişti bile. **Marks** bu eserinde **Paris Komünü** deneyini gözönüne alarak, bilimsel sosyalizmi zenginleştiriyor, devlet sorununa bilimsel çözümü getiriyordu. **Marks**, sosyalist toplumun kuruluşuna ilişkin görüşlerini de ilk olarak özlü bir şekilde bu eleştiride yazdı. **Gotha Programı'nın Eleştirisi**, üzerinden 100 yıldan fazla bir süre geçmiş olmasına rağmen, halâ geçerliğini sürdüren bir program belgesi olmaya devam etmektedir.

Gotha Programı'nın Eleştirisi (Türkçesi için bak: **Marks - Engels, Gotha ve Erfurt Programlarının Eleştirisi**, Sol Yayınları, Mayıs 1976 Ankara) **Lassale**'ci etki altındaki programın bazı maddelerinin **Marks** tarafından eleştirilmesinden oluşmuştur. **Marks**, birinci maddeyle ilgili şunu diyordu: «'Emek' ve 'toplum' üzerine genel lafazanlıklara girişileceğine, burada, bugünkü kapitalist toplumda, emekçiyi bu toplumsal belayı yenmeye zorlayan ve onu, bunu başaracak ehliyete ulaştıran maddi ve öbür koşulların kesin olarak nasıl yaratıldığı tam ve doğru şekilde gösterilmeliydi.» **Marks** bunu daha **Manifesto**'da yapmıştı, ama **Gotha Programı** halâ bu gereği yerine getirmemekte direniyordu. **Marks**'ın başka bir eleştirisi de, işçi sınıfına hedef olarak yalnız kapitalistlerin gösterilmesiydi. Toprak sahiplerini de hedef almayan bir parti programı, **Marks**'a göre ayakları yere basmayan bir programdı. Eleştirisinde **Marks** daha sonra, günümüzde tüm sosyalist ülkelere planlama çalışmalarında temel ilke olan ünlü görüşlerini getirir. Bu birkaç satır, **Marks**'ın bütün eserleri içinde sosyalist toplum düzeni hakkındaki görüşlerini getirdiği hemen hemen tek yerdir. **Marks** toplumsal toplam ürünün sosyalizmde nasıl kullanılacağını

çok açık bir şekilde ortaya koyar bu birkaç satırda (sayfa 27-28). Kendinden önceki onlarca ütöplastin, çağdaşı birçok küçük burjuva sosyalist teorisyenin ciltlerce kitap yazdığı bu konuda, **Marks** çok kısa ve özlü bir şekilde sosyalist kuruluşun temel ekonomik yasasını formüle eder. **Marks** daha sonra şu ünlü pasajla, sosyalizmi kurmada işçi sınıfı partilerine evrensel bir kuralı gösterir :

«Burada karşılaştığımız şey, kendine özgü temeller üzerinde gelişmiş olan bir komünist toplum değildir, tersine, kapitalist toplumdun **çıkıp geldiği** şekliyle bir komünist toplumdur; dolayısıyla, iktisadi, manevi, entellektüel, bütün bakımlardan, bağrından çıktığı eski toplumun damgasını halâ taşıyan bir toplumdur.» (sayfa 29)

Marks eleştirisinde ekonomik bakımdan sosyalizmin kuruluşunu belirledikten sonra siyasal bakımdan da, devlet konusunu açığa çıkararak, bu kuruluşun nasıl olacağını ortaya koyar :

«Kapitalist toplum ile komünist toplum arasında, birinden ötekine devrim yoluyla geçiş dönemi yeralır. Buna bir siyasal geçiş dönemi tekabül eder ki, burada devlet, **proletaryanın devrimci diktatörlüğünden** başka birşey olamaz.» (sayfa 41)

Uluslararası işçi hareketi içinde günümüzde bile halâ tartışma konusu yapılabilen sosyalizme geçiş konusundaki evrensel ilkeleri, **Marks** daha **Gotha Programı'nın Eleştirisi**'nde böylesi bir netlikle koymuş bulunmaktadır.

Marks, **Gotha** programının eleştirisinde getirdiği görüşlerle sosyalist devrim ve sosyalist kuruluş sorununa büyük ışık tutmuştur. Özellikle sınıfsız toplumun iki aşaması öğretisi bu eserde getirilmiştir. İlk aşamada toplumsal üretimden herkesin emeğine oranla pay alması, ikinci ve yukarı aşamada ise (gerçek sınıfsız toplum) «herkesten yeteneğine göre, herkese ihtiyacı kadar» formülünün geçerli olması. Bu saptama son derece önemli olmuştur.

Gotha programının eleştirisinde **Marks**, işçi sınıfı partilerine yol göstermede birçok başka önemli konuda da evrensel ilkeler getirmiştir. **Gotha Program Taslağı**'nda yer alan, «işçi sınıfının karşısında bütün öteki sınıflar ancak gerici bir kitle oluştururlar» şeklindeki sözleri, **Marks** en sert biçimde eleştirerek, işçi sınıfının en devrimci sınıf olduğunu vurgulamıştır. Ama bunun, onu diğer sömürülen sınıf ve tabakalarla birlikte savaşımdan alıkoymaya çağını, tersine bunu zorunlu kıldığını belirtmiştir. Troçkist ve uvrirerist görüşleri **Marks** daha o zamandan böyle mahkum ediyordu.

Başka bir nokta da **Marks**'ın proletarya enternasyonalizmine verdiği büyük önemdir. **Lassale**'cilerin bu konuyu geçiştirdiklerini belirterek, proleter enternasyonalizmden, işçi sınıfının ulusal plan-

da devrim için savaşıırken, uluslararası görevleri de yerine getirmesini anladığını belirtir. Proleter enternasyonalizmi konusundaki tavır, her partinin marksizme sadakatının bir göstergesidir. **Marks** işçi sınıfının uluslararası görevlerinden söz etmeyen oportünist programı kıyasıya eleştiriyordu.

Marks'ın sadece birkaç sayfada formüle ettiği bu eleştiriler, böylece tarihsel öneme sahip bir temel eseri oluşturmuş oldu.

ERFURT PROGRAMI

Geçen yıllar **Gotha Programı**'nın işçi sınıfının savaşımı açısından elverişsiz olduğunu kanıtladı. Sınıf savaşımının ilerlemesi, marksizmin işçi hareketine daha fazla nüfuz etmesine yol açarken, oportünist görüşleri de bir bir açığa çıkarıyordu. 1887'de toplanan parti kongresi bu yüzden parti programının gözden geçirilmesini kararlaştırdı. Uzun hazırlık çalışmalarından sonra parti yönetimi, 1891'de bir taslak hazırlayarak açıkladı. Buna karşılık «**Neue Zeit**» dergisinin yazı kurulu da ayrı bir taslak yayınladı. Bu taslak **Kautsky** tarafından hazırlanmıştı. **Kautsky** o zamanlar henüz marksistti. **Kautsky** bu taslağı hazırlarken büyük ölçüde **Kapital**'de getirilen görüşlere ve **Engels**'in önerilerine dayanmıştı. Bu taslak parti yönetiminin hazırladığı taslaktan daha bilimsel bir düzeydeydi.

Engels parti içindeki program tartışmalarına büyük dikkat gösteriyordu. Bu arada, yazıldığı dönemde oportünist çevreler tarafından partiye ulaştırılmayan **Marks**'ın **Gotha Programı**'nın **Eleştirisi**'ni yayınlamak tartışmalara büyük bir katkıda bulundu. Gerek parti yönetiminin, gerekse **Kautsky**'nin hazırladıkları taslakları eleştirdi, düzeltmelerde bulundu. Sonuçta 14 - 20 Ekim 1891'de toplanan Erfurt kongresinde **Kautsky**'nin hazırladığı taslak oybirliğiyle kabul edildi.

Erfurt Programı marksizmin Alman işçi hareketinde kök saldiğini belgeliyordu. Partinin **Gotha Kongresi**'nden bu yana katettiği büyük politik ve teorik ilerleme **Erfurt Programı**'nda açıkça görülüyordu. Bu nedenle **Engels**, **Erfurt Programı**'nın eleştirisine girerken, programın «teorik bakımdan tam olarak günümüz bilimine dayandığını» belirtiyordu.

Engels buna rağmen birçok eleştiri getirdi, amacı program maddelerinin ikili yoruma uygun olmaması, marksizmi tam olarak ve kesin bir şekilde yansıtmasıydı. Program taslağı üzerinde getirdiği eleştiriler (Türkçesi için bak, **age**), kongrede tamamıyla dikkate alınmadı. Program metni birçok eksiklikle kabul edildi. Özellikle işçi sınıfının iktidarı alma yolları konusundaki belirsizlik,

daha sonra emperyalist dönemde revizyonistlere Erfurt Programı'nı kendi amaçlarına alet etmede yardımcı oldu.

Engels bunu sanki önceden görmüş gibi program eleştirisinde şöyle diyordu :

«Günün geçici sorunları karşısında büyük temel düşüncelerin bu unutulmuşu, geçici başarılar uğruna girilen bu yarış ve nihai sonuçları göz önünde tutmadan çevrede verilmekte olan bu mücadele, bugünün sonuçlarına feda edilen hareketin geleceği, bütün bunların belki de namuslu nedenleri vardır. Ama bunlar oportünizmdir ve oportünizm olarak kalacaktır. Ve 'namuslu' oportünizm, belki de oportünizmlerin en tehlikelidir.» (s. 105)

••

Marks ve **Engels**'in parti programı konusundaki katkılarını ve belirleyici saptamalarını özetledikten sonra, buna dayanarak bir işçi sınıfı partisinin, programında şu konulara özelliklere yer vermesi gerektiğini söyleyebiliriz :

— Marksist öğretinin kendi ülkesindeki savaşımın koşullarına yaratıcı bir şekilde uygulanması;

— Egemen sömürücü sınıfların gerici siyasal görüşlerinin karşısına kitlelerin gereksinimlerine cevap verecek, gerçek bir alternatif çıkarması;

— Uluslararası işçi hareketinin ve kendi ülkesinin işçi hareketinin büyük sınıf savaşımalarında kazanılmış deneyimlerinin değerlendirilmesi;

— Proletarya diktatörlüğünün ve proletarya enternasyonalizminin vazgeçilmezliğinin belirtilmesi ve bu ilkelerin programın ruhuna yansması;

— Kendi ülkesinin işçi sınıfının ve bağlaşıklarının önlerindeki somut hedefi olduğu kadar, nihai amacın sınıfsız toplum olduğunu da bütünlük içinde ve duru bir şekilde koyabilmesi.

Marks ve **Engels** ve onlardan sonraki işçi sınıfı önderleri bu noktalar üzerinde özellikle durmuşlardır. İşçi sınıfının Partisi, programında bu ilkelerden hareket eder. İşçi sınıfı Partisi'nin programı, **Manifesto**'dan başlayan ve çetin sınıf savaşımını içinde pekişmiş bir çizginin ulusal koşullarda yeniden biçimlenmesinden başka birşey değildir. Her satırında **Marks** ve **Engels**'in deyişlerini bulmak mümkündür. Ona, işçi sınıfının savaşım ihtiyaçlarına cevap verme yeteneği veren de budur.

Helsinki'den Belgrad'a

AVRUPA GÜVENLİK ve İŞBİRLİĞİ KONFERANSI ve TÜRKİYE

Cezmi TUNA

30 Temmuz - 1 Ağustos 1975 tarihleri arasında Helsinki'de toplanan, Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada'yla birlikte 33 Avrupa devletinin katıldığı Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı yapılabili iki yıl oluyor. Geçtiğimiz günlerde de, Konferans Sonuç Belgesi'nin uygulanmasını gözden geçirecek Bakanlar düzeyindeki toplantının gündemini hazırlamak üzere, Yugoslavya'nın başkenti Belgrad'da dışişleri yüksek memurları düzeyinde bir toplantı yapıldı.

Bilindiği gibi, Türkiye de bu toplantılara katıldı. MC'nin başı Demirel Helsinki Konferansı Sonuç Belgesi'ni imzaladı.

Bu belgeyi imzalamak, bu belgede saptanan ilkeleri tanımak anlamına gelmektedir.

Oysa günümüz Türkiye'si için bu tanıma ne noktaya kadar geçerlidir? MC isimli gerici - faşist karması, eli yurtsever kanına bulanmış bir hükümetin başının da imzasının bulunduğu bu belgenin ilkeleri, ülkemizdeki karanlık faşist tırmanış ortamı içinde nasıl bir «gerçekleşme» olanağı bulabilmiştir?

Bu soruların yanıtlarını bizzat belgenin ilkelerinden hareketle görmeye çalışalım.

*
**

Sonuç Belgesi'nin «Katılan devletlerin Karşılıklı İlişkilerine Yol Gösterecek İlkeler Bildirisi»nin «Devletlerin Ülke Bütünlüğü» başlığını taşıyan 4. bölümde şu sözleri okumaktayız :

«Katılan devletler, her bir katılan devletin ülke bütünlüğüne saygı gösterirler.

.... Bunun gibi katılan devletler, Devletler Hukuku'na aykırı olarak, birbirlerinin ülkelerini, askeri işgal veya doğrudan veya dolaylı kuvvet önlemleri konusu yapmaktan ya da bu gibi önlemleri veya bunları tehdit olarak kullanarak, edinim konusu

yapmaktan kaçınırlar. Bu nitelikteki hiçbir işgal veya edinim hukuka uygun sayılmayacaktır.»

Oysa, çiğnenmesi MC döneminden de önce başlatılan bu ilke, MC döneminde de çiğnenmeye devam etmiştir.

Kıbrıs devletinin topraklarının kuzey bölümü işgal altında tutulmaya devam edilmiş, Kıbrıs devletinin bağımsızlığı ve toprak bütünlüğünün fütursuzca çiğnenmesi olgusuna son verilmiştir. Bu, Sonuç Belgesi'nin çiğnenen birinci ilkesidir.

Sonuç Belgesi'nin yine aynı başlıklı bölümünün «İçişlerine Karışmama» başlığını taşıyan 6. bölümünde şunları okumaktayız :

«Katılan devletler, karşılıklı ilişkileri nasıl olursa olsun, doğrudan veya dolaylı, tek başlarına veya toplu bir biçimde, bir başka katılan devletin ulusal yetkisi çerçevesine giren veya dış işlerine karışmaktan kaçınırlar.

... Buna göre, katılan devletler, inter alia,* tedhiş eylemlerine veya yıkıcı eylemlere ya da başka bir katılan devletin rejiminin yıkılmasına yöneltilmiş başka eylemlere, doğrudan veya dolaylı yardımdan kaçınırlar.»

Oysa, MC hükümetinin özellikle sosyalist ülkelere yönelik bu tür davranışlarına son iki yıl içinde sürekli tanık olunduğu apaçıktır.

Bunlardan en göze batan ikisi şunlardır :

Birincisi, bir Sovyet uçağını, bir hostesi öldürerek ve pilotu yaralayarak Türkiye topraklarına indirdikten sonra, belli bir süre tutuklu olarak kalan ve daha sonra büyük bir olasılıkla ABD istihbarat servislerinin de işbirliğiyle serbest bırakılarak elini kolunu sallaya sallaya yurt dışına çıkmaları sağlanan baba-oğul Litvanya'lı tedhişçi Karayevo'lar örneği.

İkincisi ise, «özerk» bir devlet kurumu olan TRT'nin azılı generali ve faşistlerle doldurulmasına koşut olarak yapılan yayınların en azgıncalarından biri olarak, İkinci Dünya Savaşı'nda Sovyet anayurdunun Alman Nazizmi tarafından iğrenç bir saldırıya uğradığı zaman, bu Nazi sürüleriyle işbirliği yapan ve bugün de doğrudan doğruya Sovyetler Birliği'nin rejimini yıkmayı hedef alan eylemlerin sorumlusu Cemiloğlu ve arkadaşlarının kahramanlaştırılması olmaktadır.

Zaten neo-turancılık gibi karanlık ve sapık emellerini CIA güdümlü olarak doğrudan doğruya Sovyetler Birliği'nin bütünlüğüne yönelten faşist bir partinin hükümet ortağı olabildiği bir dönemde, Helsinki Konferansı Sonuç Belgesi'nin birçok ilkesi gibi bu ilkesinin de çiğnenmesi hiç şaşırtıcı olmamak gerekir.

* Inter-alia : müttefikler arası - C.T.

Sonuç Belgesi'nin aynı başlıklı bölümünün «Düşünce, Vicdan, Din ve İnanç Özgürlüklerini de Kapsamak Üzere, İnsan Haklarına ve Temel Özgürlüklere Saygı» başlığını taşıyan 7. bölümünde şunları okuyoruz :

«Katılan devletler, ırk, cinsiyet, dil ve din ayrımı gözetmeksizin, herkes için düşünce, vicdan, din veya inanç özgürlüklerini de kapsamak üzere, insan haklarına ve temel özgürlüklere saygı gösterirler.

Katılan devletler, insan kişiliğinin özündeki onurdan doğan ve kişinin özgür ve tam gelişmesi için zorunlu bulunan, yurttaşlık hak ve özgürlükleriyle, siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel ve başka hakların ve özgürlüklerin etkin biçimde kullanılmasını geliştirir ve desteklerler.

... Katılan devletler, bütün devletler arasında olduğu gibi kendi aralarında da dostluk ilişkilerini ve işbirliğini geliştirmeyi sağlamak için zorunlu bir etken olan barışın, adaletin ve gönencin insan haklarına ve temel özgürlüklere saygı göstermenin evrensel önemini kabul ederler.»

Oysa MC döneminde Türkiye'nin bu sözlerle apaçık çelişen karanlık ve kanlı bilançosu ortada : Salt «kişinin özgür ve tam gelişmesi için zorunlu bulunan hak ve özgürlükleriyle, siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel ve başka hakların ve özgürlüklerin etkin biçimde kullanılması» için savaşım verirken öldürülen 300'e yakın insan, 3900 yaralı, 600 - 1000 arası politik tutuklu; başta

Adana cezaevi olmak üzere birçok hapishanede insanlık dışı işkenceler, bu işkencelere karşı çeşitli hapisanelerde patlak veren ayaklanmaların kanlı bir biçimde bastırılması, CIA, Kontr-gerilla ve benzeri kuruluşların «1 Mayıs kırımı», v.s.; öte yandan «politik özgürlükler» ilkesinin tam karşısında yer alan ve Türkiye işçi sınıfının politik örgütlenmesini, Türkiye Komünist Partisi'nin legal planda çalışmasını engelleyen Ceza Kanunu'nun 141 - 142. maddeleri. Bundan da başka, «barışın evrensel önemini» kabul edişin yanısıra, «süper devlet», «lider devlet» v.s. gibi eğer ellerinde olanak olsa bırakın «barış»ı, tüm bölgeyi savaşa boğacak kanlı ve adice yayılmacı gizli ve açık istekler.

Kısacası, bu ve bunun gibi birçok noktalardan bakıldığında, günümüz Türkiye'sini yöneten MC'nin, Sonuç Belgesi'nin kararlarına uyduğuna değil, tam tersine bir Karşı-Sonuç Belgesini imzaladığına inanamız gelir.

Sonuç Belgesi'nin aynı bölümünün «Halkların Haklarının Eşitliği ve Kaderlerini Kendilerinin Saptamaları Hakkı» başlıklı 8. bölümünde şunlar yazıyor :

«Halkların haklarının eşitliği ve kaderlerini kendilerinin saptaması ilkesi uyarınca, bütün halklar, dışardan bir karışma olmaksızın, istedikleri zaman ve istedikleri biçimde, iç ve dış siyasal statülerini özgür olarak saptama ve siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmelerini diledikleri gibi sürdürme hakkında her zaman sahiptirler.»

Oysa Türkiye için ulusal sorunun taşıdığı yakıcı önem açıktır. Türkiye'deki Kürt halkının, bırakın sosyal ve kültürel gelişmesini sağlaması, varlığının bile tanınmadığı, Kürt halkının yoğun olarak yaşadığı Doğu bölgelerinde yıllardır estirilen zulmün, sürekli komando işgali altındaki terör fırtınasının gerçekliği somut olarak ortadadır. Özellikle de MC yönetiminin başlangıcında, Irak'taki Barzani ayaklanması bahane edilip, Doğu ve Güney-doğu Anadolu bölgelerinde artırılan baskılar ve hatta sıkı yönetim ilan etme isteklerinin tüm dünya kamuoyunun gözünden saklanması olanaksızdır.

Azgın ve kudurgan bir «kafatası milliyetçiliği»nin MC'nin temel politik görüşlerinden biri olması, Sonuç Belgesi'nin bu ilkesini havada bırakmak için zaten yeterli bir nedendir.

Sonuç Belgesi'nin «Güven Getirici Önlemler ve Güvenlik ve Silahsızlanmanın Bazı Yönleri Hakkında Belge» başlıklı bölümünün «Silahsızlanmaya İlişkin Sorunlar» başlıklı 2. bölümünde şunları okuyoruz :

«Katılan devletler, Avrupa'da siyasal yumuşamayı tamamlamak ve güvenliklerini güçlendirmek amacını taşıyan ve askeri karşılaşmaların tehlikelerini azaltmaya ve silahsızlanmayı oluşturmaya yönelik çabaların herkesin yararına olduğunu kabul ederler. Kesin ve etkili uluslararası denetim altında, genel ve tam silahsızlanmaya varmada kapsamı ve niteliği bakımından aşamalar oluşturan ve dünyada barış ve güvenliğin güçlenmesi sonucunu vermesi gereken etkin önlemleri bu alanlarda alma gereğini kabul ederler.»

Oysa, MC yönetiminin bu alandaki girişimleri bu ilkeyle tümüyle çelişmektedir.

MC döneminde bir yandan, tekelci sermayenin silah ve askeri malzeme üretimi alanına dönük girişimlerinin başgösterdiği görülürken, öte yandan bizzat MC yönetiminin bütçesinde ve REMO Planı gibi özel planlarda silahlanma yarışını daha da körüklediği görülmektedir. Ayrıca «Güçlendirme Vakıfları» şeklindeki kuruluşlar ulusal ekonominin militarizasyonunu hızlandırırken, bu tür kuruluşlarla beraber OYAK gibi kuruluşların aracılığıyla, tekelci sermaye ile askersel bürokrasinin zirve kesimleri arasında yeni göbek bağları da oluşturulmaktadır.

Kısacası, halkın ivedi ve zorunlu sosyal gereksinimleri bir tarafa itilerek, bir avuç tekelcinin ve asker bürokratin palazlanması adına silahlanma girişimleri alabildiğine hızlandırılmaktadır.

İşin bir başka yönü de, TRT aracılığıyla uluslararası plandaki silahsızlanma konusunda yanıltıcı ve çarpıtıcı bilgiler verilmesidir. Karataş TRT'si, özellikle Sovyetler Birliği'nin bu konudaki olumlu ve yapıcı adımlarını kamuoyundan saklamaya çalışırken, ABD ve NATO'nun silahlanma yarışını hızlandırıcı çağrılarını geniş bir biçimde yayınlamakta hiçbir sakınca görmemektedir.

Böylece MC, gerek ulusal, gerekse de uluslararası planda, Sonuç Belgesi'nin bu ilkesini hiçe saymaktadır.

Sonuç Belgesi'nin «Ekonomi, Bilim ve Teknoloji ve Çevre Alanlarında İşbirliği» başlıklı bölümünün «Çevre» başlıklı 5. bölümünde;

«Katılan devletler, bugünün ve geleceğin kuşaklarının çıkarına çevrenin korunması ve iyileştirilmesi ile doğanın korunmasının, kaynakların rasyonel kullanılmasının, halkların gönenci ve bütün ülkelerin ekonomik kalkınmaları için büyük çapta önemli görevlerden biri olduğunu ve birçok çevre sorununun özellikle Avrupa'da, yalnız sıkı bir uluslararası işbirliği yolu ile etkili bir biçimde çözümlenebileceğini açıklıyorak...»

1 — Hava kirlenmesini denetleme, 2 — Su kirlenmesi denetimi ve tatlısu kullanımı, 3 — Deniz çevresinin korunması, 4 — Arazi kullanımı ve topraklar, 5 — Doğanın korunması ve doğa yatakları, 6 — İnsan yerleşme alanlarında çevre koşullarının iyileştirilmesi, 7 — Çevresel değişikliklerin temel araştırması, gözetilmesi, tahmini ve değerlendirilmesi, 8 — Bu konularda yasal ve yönetsel önlemler alınması konularında girişimlerde bulunulmasını önermektedirler.

Bu ilkesel kararın alınışından bugüne kadar iki yıl geçtiği halde, MC yönetimi döneminde bu konuda alınmış hangi ciddi önlemler vardır?

- Türkiye'nin başkenti Ankara başta olmak üzere, daha birçok sanayi kentinde hava kirliliği oranı insan yaşamını ciddi olarak tehdit edip, kitlesel ölümlerin başlamasına ramak kalmışken,
- Su kirlenmesi, başta İstanbul gibi Türkiye'nin en büyük kentinin tam yüreğinde yer alan Haliç Körfezi'ni, İzmir, İzmit, v.s. körfezlerini ölümcül bir biçimde tehdit ederken,
- Arazi kullanımı ve toprağın korunması bir yana, salt erozyon nedeniyle ülkemizden her yıl yaklaşık olarak bir Konya ovası kadar toprak yitip kaybolurken, v.s.

MC hükümeti bu konudaki tam ve kesin ilgisizliğini sürdürüp gitmektedir. Doğrudan doğruya insan sağlığını ilgilendiren bu gibi temel konulardaki umursamazlık, aslında MC'ye hayat veren sınıfsal güçlerin gerçek yüzünü tümüyle açığa vurmaktadır: Kâr, daha fazla kâr elde etmekten başka hiçbir şey düşünmeyen, insana ancak emeğini sömüreceği bir nesne olarak bakan, gerçekten insanca bir yaşamı ancak kendileri için kabul eden emperyalizmin işbirlikçisi teknelci sermaye, büyük toprak sahipleri ve bunların suç ortakları. Tek sözle, böyle bir sınıfsal gücün politik iktidarının egemen olduğu ülkemizde çevrenin korunması sorununda hiç bir ciddi önlem alınmayacağı açıktır. Çünkü, bu sınıfsal güç ve onların politik iktidarı, insanı değil, sadece kendi çıkarını düşünmektedir. İnsan sağlığını değil, salt kendi talancı ve soyguncu düzeninin sürüp gitmesini düşünmektedir. İşte bu nedendir ki, MC'nin «çevrenin korunması» konusunda mutlak ilgisizliği, tamamen kendine yakışan bir tavrıdır, aksini bunlardan beklemeye zaten olanak yoktur.

Sonuç Belgesi'nin aynı başlıklı bölümünün «Öteki Alanlarda İşbirliği» adlı bölümüne giren «Göçmen İşgücünün Ekonomik ve Sosyal Yönleri» alt - bölümünde şunlar yazmaktadır :

«... kabul eden ve gönderen ülkelerin işbirliği yolu ile, işçilerin, aynı zamanda kişisel ve toplumsal gönençlerini koruyarak, düzenli gelişip gitmelerine elverişli koşulları sağlamak ve uygun düşerse, göçmen işçilerin işe alınmalarını örgütlemek ve temel dil ve meslek eğitimi sağlamak.»

Oysa, MC hükümetinin ve bu hükümetin en büyük partisi AP'nin bu konuda geçmişten beri süregelen tavrı ortadadır: Yurt dışındaki işçilerimizi salt bir döviz makinası olarak görmek ve ondan ötesine karışmamak.

Bu durumun MC döneminde de iyice somutlaştığı görülmekte ve hatta, Ortak Pazar Katma Protokolü'nün tanıdığı serbest işçi dolaşımı süresi dolduğu halde, Ortak Pazar ülkelerinin dayatması sonucu MC'nin her zamanki onursuz dış politikası ile bunu kabullenmek zorunda kaldığı görülmektedir.

Öte yandan, MC'nin işçilerimizin yurt dışındaki «kişisel ve toplumsal gönençleri» ile ancak onlar üzerinde yurtdışında da terör uygulayacak faşist komandolar gönderecek ölçüde ilgilendiği yadsınmaz bir gerçektir.

İşçilerimizin yurtdışındaki temel dil ve meslek eğitimleri ise, MC için boş bir laftan başka bir şey değildir.

Kısacası, MC için, yurt dışında çalışan işçilerimiz ancak kendisine döviz sağlama açısından bir anlam ifade etmektedir. Bunun dışında, yurt dışındaki işçilerimizin durumu, yaşamları, çalışma koşulları, gelecekleri onu kesinlikle ilgilendirmemektedir. MC yönetimi, Sonuç Belgesi'nin bu ilkesini de ayaklar altına almıştır.

Sonuç Belgesi'nin «Akdeniz'de Güvenlik - İşbirliğine İlişkin Sorunlar» başlığı altındaki bölümde özetle şöyle yazılmaktadır :

«... Yukarıda yer alan amaçların gerçekleştirilmesini desteklemek üzere, katılan devletler, ortaklaşa çıkarları bulunan barışa yardımcı olma, bölgede silahlı kuvvetlerin azaltılması, güvenliğin güçlendirilmesi, gerginliklerin azaltılması ve işbirliği çerçevesinin genişletilmesi amacıyla olduğu gibi, başka ortak amaçları da tanımlamak için Akdeniz'in bütün ülkelerini kapsamak üzere ve diyalogu sürdürme ve genişletme konusundaki niyetlerini açıklarlar.»

MC yönetiminin ise ta baştan bu ilkeyi tam tersinden yorumladığı, yani, Akdeniz'de gerginliğin azaltılmasını ve bu bölgede barışın kurulmasını değil, tam tersine gerginliği artırıcı ve savaşı körükleyici bir tavır içinde olduğu açıktır.

İlk olarak, Ege denizindeki sorumsuz ve maceracı «Hora çıkışı» adlı savaşı kışkırtıcı hareketiyle kendini gösteren MC, daha

sonra da Orta ve Doğu Akdeniz'de NATO manevralarına üslük ve yataklık yapmaktan geri kalmamıştır. (Bunun en son örneği, Orta ve Doğu Akdeniz'de sürdürülen büyük çaptaki «Şafak Devriyesi» adlı NATO manevrasında görülmektedir).

Ayrıca, MC hükümeti, Kıbrıs sorununu uluslararası platformlarda değil de, sadece NATO üyesi ülkelerin katıldığı dar bir çerçevede içinde çözümleme isteğiyle ve ısrarıyla da Akdeniz'de gerginliği önemli ölçüde artırıcı bir rol oynamaktadır.

Sonuç Belgesi'nin «İnsancıl ve Öteki Alanlarda İşbirliği» başlıklı bölümünün «Gençler Arasında Temaslar» ve «Temasların Geliştirilmesi» bölümlerinde özetle şöyle yazılmaktadır :

«... katılan devletlerin gençlik örgütlerince, gençler arasında çok taraflı işbirliğinin yapılarına ilişkin sözleşmeler yapılması olanaklarının incelenmesi.

... olanak bulunan durumlarda, çalışan, meslek eğitimi gören ya da öğrenim yapan geniş gençlik kümelerini temsil eden örgütler arasında, ikili ya da çok taraflı düzeyde, değişimlerin, temasların ve işbirliğinin geliştirilmesi.» ve

«Kadın örgütlerini de kapsamak üzere hükümet kurumları ve hükümetler dışı örgütler ve dernekler arasında temasların daha da geliştirilmesi yolu ile, katılan devletler, toplantılar düzenlenmesini ve temsilci heyetlerin, grupların ve kişilerin gezilerini kolaylaştıracaklardır.»

Oysa, ülkemizdeki bu tür gençlik, kadın ve öbür demokratik meslek örgütlerinin bu tür ilişkiler kurmaları, hele hele bu ilişkilerin sosyalist ülkeler topluluğunu da kapsamaması tümüyle engellenmiştir ve daha hâlâ engellenmektedir. Bu kuruluşların bu tür uluslararası toplantılara katılmaları yasaklanmış olduğu için, bu kuruluşların üyeleri bu toplantılara ancak kendi adlarına katılabilmektedirler. O da binbir güçlükle.

Ayrıca, bu tür kuruluşların, uluslararası kuruluşlara üye olmaları da yasaklanmıştır.

Tek sözle, uluslararası sermayenin kozmopolit bir örgütü olan mason kuruluşlarının üyesi olan bir Başbakanın ülkesinde, Dışişleri Bakanı Çağlayan'ın sözleriyle «Milli Güvenlik Teşkilatı'nın birçok yabancı kuruluşla içli-dışlı olduğu» bir ülkede, gerçek temsil gücü olan hiçbir demokratik kitle örgütü, kendi niteliğine uygun herhangi bir uluslararası örgütle ilişki kurmak hakkına sahip değildir.

Bu sözde «milliyetçi» yasaklamaların baş uygulayıcıları ise, uluslararası sermaye ve onun her türden örgütleriyle (Mason örgütleri, Lyon's Club, çeşitli yabancı istihbarat servisleri) karma-

karışık ve girift bir ilişki içindedirler. Bu, hem Sonuç Belgesi'nin bu önemli ilkesinin açık bir çığnenişinin ve hem de ülkemizdeki politik iktidarın ve temsilcisi olduğu sınıfsal gücün yapısının çarpıcı bir tanığıdır.

Sonuç Belgesi'nin aynı başlıklı bölümünün «Enformasyon» bölümünde şunları okuyoruz :

«Öteki katılan devletlerdeki yaşamın çeşitli yönleri üzerinde giderek artan daha geniş ölçüde bilgi edinme ve bu yönleri anlama gereksinmesinin **bilinci ile**,

Bu sürecin halklar arasında güvenin geliştirilmesine katkısını **kabul ederek**,

Katılan devletler arasında karşılıklı anlayışın geliştirilmesi ve ilişkilerin daha da iyileştirilmesi ile, bu alanda ilerleme sağlama amacına yönelik başka çabaları sürdürme **isteği ile**,

Öteki katılan devletlerden gelen enformasyonun yayımının ve bu gibi enformasyondan bilgili olmanın önemini **kabul ederek**,

Bunun sonucu olarak, basın, radyo, televizyon, sinema ve haber ajansları ile, bu alanda uğraşta bulunan gazetecilerin temel ve etkili rolünü **önemle belirterek**,

Her çeşit enformasyonun daha özgür ve daha geniş biçimde yayımını kolaylaştırmayı, enformasyon alanında işbirliğini ve öteki ülkelerle enformasyon alışverişini desteklemeyi, bir katılan devletin başka bir katılan devlette işgören gazetecilerinin çalışma koşullarını iyileştirmeyi **amaç edinirler»**

Bu alanda ise, MC'nin durumu gerçekten de «örnek» olacak kadar parlaktır.

Çünkü MC, «öteki katılan devletlerdeki yaşamın çeşitli yönleri üzerinde giderek artan daha geniş ölçüde bilgi edinme ve bu yönleri anlama gereksinmesinin **bilinci ile»** ve hele hele «bu sürecin halklar arasında güvenin geliştirilmesine katkısını **kabul ederek»** her çeşit enformasyonun daha özgür ve daha geniş biçimde yayımını öylesine kolaylaştırmıştır ki (!), örneğin, bir devlet kurumu olan, yani MC'nin kendi resmi görüşünü yansıtan TRT'de :

- Sovyetler Birliği'nde Nazi işgalinin yol açtığı felaketlerin görüntülerini «komünist zulmü» olarak gösterebilmiş,
- CIA markalı casusluk filmleriyle «KGB'nin son derece öğretici» (!) filmlerini gösterebilmiş,
- Çekoslovakya'dan kendisine ağır sanayi yardımları önerisi geldiğinin akşamı, radyodan bir çağdışı «dış politika uzmanı»nın «derin» bilgisiyle, bu ülkenin tüm tarihini çarpıtabilmiştir.

Tek sözle, MC dönemi boyunca, MC iktidarının resmi enformasyon kaynakları, dış enformasyon (ya da daha daha doğrusu

«dezenformasyon») doğrultusunu hep tek bir yöne doğrultmuştur: Başta Sovyetler Birliği olmak üzere tüm sosyalist ülkeler topluluğunu kötölemek, başta Birleşik Amerika olmak üzere tüm emperyalist güçleri göklere çıkarmak.

Sonuç Belgesi'nin «Kültür Alanında İşbirliği ve Değişimler» başlığını taşıyan bölümünde, bir önceki bölümdeki aynı amaçlarla yani «halklar arasında karşılıklı güvenin ve ilişkilerin iyileşmesi» amaçlarıyla, katılan devletler arasında,

- a) Birbirlerinin kültürel alanda gerçekleştirdiklerini daha iyi tanıma amacı ile karşılıklı enformasyon alışverişini desteklemek;
- b) Kültür varlıklarının alışverişi ve yayımına ilişkin olanakları iyileştirmek;
- c) Birbirinin kültürel alanda gerçekleştirdiklerinin herkese açık tutulmasını sağlamak;
- d) Kültürel çalışmayla uğraşan kişiler arasında temasları ve işbirliğini geliştirmek;
- e) Yeni kültürel işbirliği alanları ve biçimleri araştırmak»

gerekliliğini kabul ettikleri belirtilmektedir.

— İlerici yazarların, kültür adamlarının yurt dışına çıkmasını yasaklayan, bütün dünyanın onurlandırdığı ilerici kültür adamlarının ülkeye gelmesine büyük güçlükler çıkaran,

— Kültür alışverişinden, dış ülkelere sadece «şarkıcı» ya da «folklor grubu» göndermeyi anlayıp; insanlığın en ilerici manevi kültür gerçekleştirmelerine daha hâlâ sansür uygulayıp, kapitalist Batı'nın «pornografik» düzeyde bile olmayan çürümüş değerlerini sergileyen film, dergi, v.s. yayınlarını ülkeye büyük bir serbestlikle sokan,

— Kendi «kültür adamları» eliyle düzenlettirdiği şarkı, film, v.s. festivalleriyle kendi «hayvan cebebi kültürü anlayışını» açıkça sergileyen,

— Bizzat kendi ülkesinde kültür anlayışını, «kurt ulumalı, kırmızlı, kıl keçeli» ilkel göçebe Orta Asya yaşamına indirgemek için heveslenen bir MC iktidarından bu alanda herhangi bir şey beklemenin «haksızlık» olacağı açıktır. Bu nedenle de MC'nin bu insancıl ilkeyi çiğnemesinden değil, fakat böyle bir ilkenin MC için hiçbir zaman varolmadığından ve varolamayacağından söz edilebilir.

Sonuç Belgesi'nin «Eğitim Alanında İşbirliği ve Değiş tokuşu» başlıklı maddesinin de MC döneminde özellikle sosyalist ülkelerle ilişkilerinde büyük ölçüde boş bir laftan ibaret kaldığı biliniyor. Biz burada en son olarak, MC'nin Sonuç Belgesi'ni bu «çok başa-

rılı» uygulayışından son ve «öğretici» bir örnek daha vermek istiyoruz.

Sonuç Belgesi'nin «Konferansın Sürdürülmesi» başlıklı son bölümünde şöyle bir paragraf yer almakta :

«Bu Son Senet metni, imzacı her devlette yayınlanacaktır; her katılan devlet bu metni olabildiğince geniş biçimde dağıtacak ve tanıfacaktır.»

Pekiye ama MC hükümetinin bizzat başının imzasının bulunduğu bu karar gereğince, bu metin ülkemizde «devlet tarafından olabildiğince geniş ölçüde» dağıtılmış mıdır?

Sorunun yanıtı çok basit. MC hükümeti, bu metni sadece 1.000 adet bastırarak resmi devlet dairelerine —okunsun diye değil, sadece arşivlensin diye— göndermiştir. Hepsi bu kadar. DİSK' in MC hükümetine başvurarak, bu metnin çoğaltılarak dağıtılması istemi ise yanıtız bırakılmıştır.

*
**

Kısacası, zaten kimsenin hiçbir şeyi fethetmeye gitmediği, fakat ancak olsa olsa dünya barışının hep birlikte fethedilmesinin amaçlandığı Helsinki Konferansın'dan dönen MC'nin başını «Helsinki Fatihi» olarak adlandıracak kadar zavallı bir zihniyetten, ne bu Belge'nin temel ilkelerine uyması beklenebilir, ne de bu Belge'yi en geniş halk kitlelerine duyurması. Bu eşyanın tabiatına aykırıdır.

Savaş Karşı Barış
Zulme ve Sömürüye Karşı
Savaş !

Anti-Dühring yüz yaşında

Kadri ŞİMŞEK

Friedrich Engels'in ölümsüz eseri Anti - Dühring'in ilk yayınlanışından bu yana yüz yıl geçti. Bu yılın Temmuz ayında dünyanın her yanında bu yıldönümü anılacak. Engels'in, uluslararası işçi hareketinin bu büyük yol göstericisinin eseri genç kuşaklara, geniş yığınlara daha iyi tanıtılmaya çalışılacak.

İlk yayınlanışından bu yana bir yüzyıl geçmiş olmasına rağmen, Anti - Dühring bugün hâlâ capcanlı. Marksizm - Leninizm'in en temel eserleri arasında yer alıyor, bu öğretiyi kavramak, onu kendine eylem kılavuzu yapmak isteyen tüm işçi sınıfı devrimcileri mutlaka «Anti - Dühring okulu»ndan geçmek zorundalar.

Anti - Dühring eseri savaşım içinde doğmuştu. Engels'in, işçi hareketini yozlaştırmaya, onu burjuvazinin elinde bir oyuncak yapmaya yeltenenlere karşı çıkarttığı şaşmaz bir silah olarak ortaya çıkmıştır. Eser, bu niteliğiyle doğrudan Alman işçi sınıfı partisinin gelişme tarihindeki bir dönemin somut koşullarının bir ürünüdür. Fakat Anti - Dühring'i ölümsüz kılan şey, Engels'in, Alman işçi hareketinin gelişmesine bu katkıyı yaparken, Marksizmi bütünlüğü içinde ortaya koyma olanağına ilk kez olarak kavuşmuş olmasıdır.

1870'lerde Alman Sosyal Demokrat Partisi içinde Eugen Dühring adlı bir doçentin görüşlerine karşı yoğun bir ilgi başlamıştı. Parti'nin önde gelen kişileri bile bu görüşlerin etkisine girmişti. Fakat bu görüşler işçi sınıfının bilimine taban tabana zıt, onun çıkarlarına yabancıydı. Alman işçi sınıfının partisi, bu yıllara kadar sınıf savaşımını tarihine şanlı sayfalar yazan bir işçi hareketini temsil etmesine rağmen, Lassalle'cilerin, Bernstein'cilerin etkisinden bir türlü kurtulamamış, örgütsel bütünlüğüne bilimsel bir nitelik bir türlü kazandıramamıştı. Marks'a ve Engels'e, onların görüşlerine karşı parti içinde büyük bir ilgi ve saygı olmasına rağmen, bilimsel sosyalizmin ilkeleri sınıf savaşımının o dönemdeki somut koşulları sonucunda parti içinde bir türlü egemen olamamıştı.

İşte doçent Eugen Dühring bu koşullarda ortaya çıktı. Önceleri bir burjuva liberali olan bu kişi, sosyalist olduğunu açıkladı. Ardarda yazdığı yazılarla, işçi sınıfı hareketine kendi görüşlerini kabul ettirmeye çalıştı. Bunu yaparken doğrudan Karl Marks'ın görüşlerini hedef alıyor, Marks'ı eleştirmeye ve çürütmeye çalışıyordu. Kendisini Marks'tan daha üstün ve bilgili bir önder gibi gösterme sevdasında olan Dühring bu gerici görevini, Marks'ı soldan eleştirerek yerine getirme çabasıdaydı. Özünde işçi sınıfını yanlış yollara yöneltmeyi amaçlayan görüşlerini, yüzüne «sol» bir maske geçirerek yaymaya çalışıyordu.

Doçent Dühring, bu nitelikleriyle daha henüz tam rayına oturmamış ve örgütlenme sürecinde olan Alman işçi hareketini şaşırtacak insanın ta kendisidir.

Dühring ilk başta oldukça başarılı olur. Görüşleri, 1874'lere gelindiğinde parti içinde büyük yaygınlık kazanır. Parti'nin seçkin kişileri arasında Dühring hayranları belirir, bunların sayısı hızla artar. Alman işçi hareketinin büyük önderlerinden Bebel bile kendini bu etki alanının dışında tutamaz.

Dühring tam bir idealisttir. Diyalektiği reddeder. Kapitalizmin bazı düzeltmelerle insancıl bir düzen olacağı görüşündedir. Özgün görüşler diye reklamını yaptığı bütün tezlerinin ardında burjuva idealizmi yatar. Marks'ın bütün görüşlerine karşı çıkar ve işçi hareketinin gözünde Marks'ın sahip olduğu yere göz diker. Kariyerist ve bireycidir.

Bu niteliklere sahip bir kişinin ve böylesi görüşlerin Alman işçi hareketi içinde etkinlik kazanmaya başlaması, yazılarının partinin resmi yayın organında ardarda yayınlanması, bu sıralarda yoğun bilimsel çalışmalar içinde bulunan Marks ve Engels tarafından hoş karşılanmaz. Bu sapık görüşlerin getireceği tehlike onlar tarafından daha başından sezilmiştir. Fakat işçi sınıfının bu iki büyük öğretmeni, Alman Sosyal Demokrat Partisi'nin bu sorunu kendi başına çözmesini, Dühring'i etkisizleştirmesini beklerler, müdahale etmezler.

Marks ve Engels'in bu bekleyişleri sonuçsuz kalır. Dühring'in etkinliği artmaya devam eder. 1876'da Dühring'ciliğin iyice yaygınlaşması üzerine artık davranma, işi ele alma zamanı gelmiştir. Dühring'in hesabını görmeyi Engels üstlenir.

Dühring'in eleştirisi 1876 sonlarında yazılmaya başlanır. İlk bölüm 1877'de partinin yayın organı Vorwaerts'de yayınlanmaya başlanır. Eseri bitirmek Engels'in yaklaşık iki yılını alır. 1878 sonlarında eserin dergide yayınlanması sona erdiğinde, kitap olarak da basılır. Engels görevini yapmış ve gerçekten Dühring'in hesabını görmüştür. Bir iki yıl sonra artık Alman işçi hareketi içinde Dühring'in adı bile hatırlanmaz, unutulup gitmiştir.

Engels kitabının adını «Bay Eugen Dühring Bilimi Altüst Ediyor» olarak koymuştur, fakat bugüne kadar bu eser hep Anti-Dühring olarak bilinegelmiştir. Dühring'in kendi unutulup gitmiş ve fakat bu ölümsüz eser sayesinde adı bugüne kadar kalmıştır.

Dühring'in yanlış görüşlerinin eleştirilmesi zorunluluğu, Engels'e büyük bir olanak sağlamıştır. Engels bu eleştiriye gerektiği gibi yapabilmek için marksist düşüncüyü bütün yanlarıyla açıklamak gereğini duymuştur. Ve böylece ilk olarak marksizm üç bileşeni ile aynı eserde ortaya konmuştur. Engels Anti-Dühring'te marksist felsefeyi, ekonomi politiği ve bilimsel sosyalizmi birarada

ele almıştır. Marksizmin bu üç temel bileşeni, bütünsel dünya görüşünün birbirini tamamlayan bölümleri, topluca ilk olarak bu eserde getirilmiştir.

Marks ve Engels daha önceleri birçok eserde diyalektik düşünceyi tanıtmış ve uygulamışlardı. 1848'de yayınlanan **Komünist Manifesto**'da işlenen bilimsel görüşler derin yankılar uyandırmıştı. Arkasından Marks'ın diyalektik düşünceyi ekonomi politığe uygulamasıyla **Kapital** ortaya çıkmıştı. Fakat 1877'ye kadar ne Marks, ne de Engels marksist düşüncenin anahatlarını tek bir eserde derli toplu getirme olanağını bulabilmiş değillerdi.

İşte Engels Anti - Dühring'te bunu yaptı. Dühring'in yanlış görüşlerini eleştirirken yaptığı şey, bunların karşısına marksist görüşleri dikmek oldu. Engels, Dühring'in yanlış görüşlerini, kendi görüşlerini açıklamak için bir fırsat olarak görmüş ve bu fırsatı mükemmel bir şekilde değerlendirmişti. Anti - Dühring'i ölüm-süz yapan da bu oldu.

Anti - Dühring bir marksizm açıklamasıdır. Felsefeyle başlar, sonra sıra ekonomi politığe gelir ve son olarak bilimsel sosyalizm incelenir. Engels iki yıl süren bir çalışma sonunda eşsiz bir marksizm ansiklopedisi çıkarır ortaya.

Anti - Dühring marksist öğretinin gelişim tarihindeki ilk bütünlleştirme adımıdır. Engels bu eserle, marksist dünya görüşünün tüm bilgi alanlarındaki ilk sentezini gerçekleştirmiştir. Bir yandan marksist öğreti üç bileşeni içinde bütünsel olarak ortaya konurken, bir yandan da doğa ve toplum bilimlerinin o güne kadar vardığı sonuçlar marksist gözle değerlendirilmektedir.

Anti - Dühring'te çok çeşitli bilim dallarının bulguları değerlendirilmiştir. Engels'in bu konudaki dehası gerçekten şaşırtıcıdır. Fizik, matematik ve kimyadan, ekonomiye, psikolojiden tarihe kadar çok çeşitli bilim dallarında getirilen derinlemesine bilgiler, bu bilgilerin marksist görüş açısından yorumlanması ve daha da önemlisi bütün bu ayrı bilim dallarının o dönemdeki sonuçlarının bir bütünlsellik içinde, bir bilimler düzeni biçiminde ortaya konması, işte Anti - Dühring'i 100 yıl sonra bile değerli kılan budur. Günümüz bilimsel çalışmasının temel hedeflerinden biri olan, ayrı ayrı bilim dallarını daha üst düzeyde bir bütünlün parçaları olarak ele alma uğraşının başlangıcını, Engels Anti - Dühring'le yapmıştır.

Böylece Anti - Dühring, sadece 1870'lerin marksist açıdan bir temel bilimler kitabı olmakla kalmayıp, aynı zamanda bundan sonraki çok çeşitli alanlardaki bilimsel çalışmaya ışık tutan bir bilimler kılavuzu da olmuştur.

Bu nitelikleriyle Anti - Dühring işçi sınıfı hareketi açısından vazgeçilmez bir temel klasiktir. Sınıf bilincine ulaşmak isteyen

her işçinin, işçi sınıfı bilimini kavramak, onun yolunu kendi yolu yapmak isteyen her aydının, kısaca dünyayı değiştirme savaşımında yer almak isteyen ve yer alan herkesin mutlaka okuması, etüd etmesi, sindirmesi gereken temel bir eserdir. Engels'in Dühring'e karşı yürüttüğü polemiğin bazı ayrıntıları bugün belki ilgimizi doğrudan çekmeyebilir, fakat bu polemiğin getirdiği görüşlerin marksist öğretinin temelleri olduğu unutulmamalıdır. Türkiye işçi sınıfının savaşçerleri olarak Anti-Dühring'ten öğrenecek çok şeyimiz var. Marksizmin Engels'in kaleminden idealizme açtığı bu savaş bize birçok doğruyu bellemede büyük bir yardımcı olacaktır.

Anti-Dühring salt işçi sınıfı hareketini yozlaştırmak isteyen burjuva uşağı akımlara karşı bir savaşım aracı olmamıştır, bu büyük eser, aynı zamanda Engels'i Marks'tan koparmak isteyen bazı sapık akımlara da verilmiş en açık bir derstir. Bilindiği gibi günümüzde bazı sözde «ilerici» akımlar, Marks'a sahip çıkıp, Engels'i idealistlikle suçlayabilmektedir. İşte Anti-Dühring böylelerine de indirilmiş bir tokattır. Engels'in marksizme ne kadar sadık bir teori ustası olduğu bu eserde en açık bir biçimde gözler önüne serilmektedir. Ve üstelik Engels, bunu her zamanki alçakgönüllülüğü içinde yapmaktadır. Bu yüzden Anti-Dühring 100 yıl sonra da tüm ülkelerin işçi sınıfı hareketine ışık tutuyor. Bu esere gereken önemi vermeliyiz, onu marksist eğitimimizin başlıca kaynaklarından biri yapmalıyız. Marksizm, hem bir savaş kılavuzu, hem bir dünya görüşüdür. Bu dünya görüşüne ulaşmada Anti-Dühring'i tekrar tekrar incelemek paha biçilmez yararlar sağlayacaktır. «Ve zafere yakın bir gelecekte mutlaka kavuşulacaksa», bunda yüce Engels'in ve Onun ölümsüz Anti-Dühring'inin de büyük ve belirleyici katkısı olacaktır.

«Anti-Dühring»in 100. yılında bu büyük eseri dilimize kazandıran, uzun yıllar Türkiye işçi sınıfı partisinin Politik Büro üyesi olmuş, partinin sekreterliğini yapmış bulunan yılmaz savaşçeri Reşat Fuat Baraner'i de saygı ve coşkuyla anıyoruz.

Klara Zetkin

120 yaşında

G. ALTINAY

Alman ve dünya işçi ve komünist hareketinin en büyük kadim savaşçılarından biri olan Klara Zetkin 5 Temmuz 1857'de Saksonya'da Widerau köyünde doğdu. Daha sonra ailesinin Leipzig'e göçmesiyle büyük kent yaşamına geçen K. Zetkin, Leipzig'de öğretmen okulunu başarıyla bitirdi ve varlıklı burjuvaların çocuklarının devam ettiği bir okulun müdiresi oldu. Önüne açılan tüm yollar, eğer varolan sisteme boyun eğerse, hiç engelsiz «yükseleceğini» gösteriyordu. Fakat, O, varolan sistemin bir sömürü düzeni olduğunun, onurlu ve insanca yaşamak isteyen bir insanın bu sisteme boyun eğemeyeceğinin, henüz duygusal da olsa, bilincindedeydi. Bu nedenle de, önüne açılan «parlak geleceği» elinin tersiyle iteleyerek, sömürülenlerin safını seçti ve Almanya'da işçi sınıfının politik örgütüne katılarak politik savaşıma aktif olarak girdi.

K. Zetkin'in politik savaşıma girdiği bu dönem, Almanya'da işçi sınıfı ve tüm ilerici güçler üzerinde en ağır baskıların sürdüğü bir dönemdi: «Demir Başbakan» Bismarck, Alman ulusuna bir burjuva bütünlüğünü, işçi sınıfını ve emekçileri cendereden geçirecek veriyordu. Bu cenderenin belli başlı araçlarından biri de, «sosyalistlere karşı olağanüstü yasa»ydı. Bu yasaya göre, tüm sendikalar ve emekçilerin politik örgütlerinin çalışması ve bunların her türlü basın - yayın ve propaganda çalışmaları yasaktı.

İşte böylesine zor bir dönemde Klara Zetkin devrimci savaşımında ilk adımlarını attı. Ailesinin karşı çıkışları nedeniyle tüm ailesel bağlarını koparmak zorunda kalmasına ve önce müdiresi olduğu okuldan atılmasına ve tüm çalışma olanaklarını yitirmesine rağmen bir adım bile gerilemedi. «Olağanüstü yasa»dan zarar görmüş kişilere ve ailelerine yardım eden küçük bir gruba katıldı. Bu grup içinde özverili çalışmalarına devam ederken Almanya'da sürgünde bulunan bir Rus göçmeni ile tanıştı. Son derece bilinçli bir devrim savaşçısı ve Alman Sosyal Demokrat Parti'sinin üyesi olan bu Rus göçmeninin adı Ossip Zetkin idi. Ossip Zetkin, sonradan eşi olacak olan K. Zetkin'in ilerlemesinde, doğru bir politik çizgi izlemesinde büyük bir rol oynadı.

Bismarck'ın bir dizi büyük Alman kentinde uyguladığı «küçük sıkıyönetimler» Leipzig kendine ulaşınca, K. Zetkin ve Ossip Zetkin ayrılmak zorunda kaldılar. O. Zetkin önce tutuklanıp sonra

yabancı olduğu gerekçesiyle yurt dışına çıkması emriyle tahliye edilip Paris'e gitti. K. Zetkin ise tutuklanmak tehlikesinden kurtulmak için İsviçre'nin Zürih kentine geçti. K. Zetkin burada Alman Sosyal Demokrat Partisinin yayın organının yazı işleri müdürü E. Bernstein ve partinin yeraltı çalışmalarının çok başarılı örgütleyicisi J. Motteler ile tanıştı.

Bu ilişkileri sonucu, Partinin gizlice basılıp, Alp dağlarından gizli olarak geçirilip Almanya'ya sokulan yayınlarının iletilmesinde görev aldı. Sürekli bir barut fıçısı üzerinde oturmak kadar tehlikeli bu görev boyunca, K. Zetkin ne kadar usta bir yeraltı çalışması militanı olduğunu kanıtladı. Bu görevinden sonra Paris'e gidip O. Zetkin ile evlenen K. Zetkin burada da devrimci savaşında aktif bir rol oynamaya devam etti. Kocasının sürekli hastalığı, beş çocuğun geçimi gibi ağır işler karşısında ailenin tüm geçim sorumluluğunu üzerine alan K. Zetkin hizmetçilik de dahil her türlü ağır işte çalışırken, bir yandan da Fransız işçi sınıfı Partisinin saflarında, Alman ve Rus politik mültecileri arasında politik savaşımını sürdürüyor, geceleri sabahlara kadar çeviriler yapıp, makaleler yazıyordu. Bunca iş arasında K. Zetkin kendini usta bir politika yazarı ve örgütleyici olarak kanıtıyordu. Bu ara, K. Marx'ın kızı Laura Lafargue ve kocası Fransız işçi sınıfı Partisinin önde gelen liderlerinden Paul Lafargue ile de sıkı bir ilişki kurmuştu. Tüm çabalarına rağmen kocasının ölümünün önüne geçemeyen K. Zetkin, kocasının, ilk politik yol göstericisinin yitip gitmesinden doğan derin acısını, politik savaşımına daha da sıkı bir biçimde sarılarak giderdi.

İkinci Enternasyonal'in doğuşuna kaynaklık eden sosyalist kongresinin hazırlık çalışmalarına katılan K. Zetkin, 1889 yılında Paris Fuarına gelen çeşitli ülkelerden işçi temsilcilerinin toplantısında, işçi sınıfının genel savaşımının sorunlarının yanısıra kadın sorunu üzerinde durdu. Şöyle diyordu K. Zetkin :

«... İnsanlığın bağımsızlığı için dövüşen proleterler kadının ekonomik bağımlılığını ve insan neslinin yarısının esirliğe mahkum olmasını kabul edemezler...»

Böylece tarihte ilk kez, proleter kadın, K. Zetkin'in sözleriyle dile geliyor ve politik savaşımında erkeklerle eşit haklar istiyordu.

1890'da Alman Millet Meclisi «Olaganüstü yasa»yı yürürlükten kaldırdıktan sonra ülkesine geri dönen K. Zetkin, «Eşitlik» adlı kadın gazetesinin sorumluluğunu yükledi. Gazetesini, kadın sorununu işçi sınıfının genel kurtuluşu savaşımına sınımsız bağlayanların, diğer bir deyişle devrimci kadınların savaş okulu durumuna getirdi. K. Zetkin'in devrimci kararlılığını ve tutarlı-

lığını gören F. Engels, Zetkin'in çalışmalarına yüksek değer biçti ve böylece yaşamını Marx ve Engels'in yapıtlarının kılavuzluğunda sürdüren Zetkin'e çok büyük bir manevi destek sağladı.

Kautsky, Bernstein gibi dönekerlerin tersine, işçi sınıfının devrimci kavgasından ödün vermeden Marx ve Engels'in izinden yürüyen Zetkin, kendisi gibi yılmaz bir diğer kadın savaşçı ile daha tanıştı. Bu, Roza Lüksemburg'du. «Saksonya Halk Gazetesi»nin yönetmeni olan R. Lüksemburg ile «Eşitlik» gazetesinin yönetmeni K. Zetkin'in bu sarsılmaz ve kopmaz dostlukları yaşamlarının sonuna kadar örnek bir biçimde devam etti.

Zetkin'in bundan sonraki tüm yaşamı işçi sınıfının kurtuluş savaşımı ile özdeşleşti. Alman Sosyal Demokrat Partisinin tüm kongrelerine ve çalışmalarına katılan K. Zetkin, bir yandan anarşistlere, diğer yandan ise reformistlere karşı yorulmak bilmez bir savaşım verdi; tüm Almanya'yı baştan başa dolaşarak hükümetin gerici tutumuna karşı işçileri uyandırmayı ve karşı çıkmayı sürdürdü; kadın ve çocuk emekçilerin insanca yaşamaları ve hakları için yılmaz bir savaşçı olarak tanındı.

K. Zetkin'in çalışmaları sadece kendi ülkesinin sorunları ile de sınırlanmıyordu. Rusya'da 1905 Devriminin yükselmeye başlayan sarsıcı dalgalarını ilk hissedenlerden biri de K. Zetkin oldu.

1907 yılı K. Zetkin'in tam anlamıyla bir dönüm noktası oldu. O yıl 50 yaşına basışı bütün ülkelerin devrimcileri tarafından kutlanan K. Zetkin 2 nci Enternasyonal'in Stuttgart Kongresine katıldı ve bu kongrede işçi sınıfı hareketindeki büyük bölünmede gerçek devrimci safları seçti. Lenin ve yoldaşlarının yürüttükleri ve K. Zetkin'den ve arkadaşlarından destek gören bu savaşım, 2 nci Enternasyonal'in ölümünün ve komünist 3 ncü Enternasyonal'in doğuşunun habercisi oldu.

O güne değin birlikte yürüdüğü bir çok arkadaşından kopmasına rağmen K. Zetkin duraksamadı, Leninist çizgiyi savundu ve yaklaşan dünya savaşı cehennemine karşı Alman anti - militarizminin başını çekenlerden biri oldu.

1910'da ilerici kadınların Kopenhag'daki toplantısında, K. Zetkin, grev yaparken çıkan yangından ölen işçi kadınların anısına 8 Mart gününün «Uluslararası Kadınlar Günü» olarak kabul edilmesini önerdi ve bu öneri büyük bir coşkuyla benimsendi.

Dünya Savaşı yangınının patlak vermesine rağmen Zetkin savaşa karşı barış için savaşımını sürdürdü, başta Ruslar olmak üzere diğer ulusların da savaş karşıtı ilerici güçleri ile ilişkilerini devam ettirdi, Bern'de barış taraftarı uluslararası Kadın Konferansı'nın toplanmasına katkıda bulundu, fakat yurduna dönünce, azgın şoven saflara geçmiş olan eski dava arkadaşlarının ihanetiyle «vatana ihanet» suçundan tutuklanıp hapse atıldı, ağır

hastalığı nedeniyle, kefaletle tahliye edildi. Alman sosyal - demokrasisinin bu ihanetinden sonra K. Zetkin ve yakın arkadaşlarına tek bir çıkış yolu kalıyordu: ayrılıp, Lenin'in yolunda gerçek bir işçi sınıfı partisi oluşturmak. K. Zetkin, R. Lüksemburg, K. Libneht ve diğer arkadaşları birleşerek enternasyonalist «Spartaküsler Birliği»ni kurdular. «Spartaküsler Birliği» daha sonra, Alman Komünist Partisi'ne (DKP) hayat verecektir.

Alman işçi hareketi içinde bu köklü ayrışma devam ederken dünya yepyeni bir olayla temellerinden sarsılmaktaydı: 1917 Büyük Sosyalist Ekim Devrimi Rusya'da başarıya ulaşmıştı. İnsanlık tarihinin bu büyük olayı, K. Zetkin'in ve yakın arkadaşlarının kişiliğinde en yakın ve en içten savunucularını ve destekleyicilerini buldu. Büyük Ekim Devrimi'yle kapitalizmden sosyalizme geçiş çağının başlamasından az sonra, Almanya'da da Lenin'in öngördüğü gibi, devrim koşulları hızla olgunlaşmaya başladı. K. Zetkin ve K. Libneht Alman öncü proletaryası adına, tüm Alman işçi sınıfı ve halkına savaşıma katılma çağrısında bulundular. Ancak devrim, Alman sosyal demokrasisinin hiç bir zaman unutulmayacak ihanetiyle kan ve ateşe boğuldu. R. Lüksemburg ve K. Libneht alçakça katledildi. K. Zetkin de öldürülecekler listesinin başındaydı, fakat yatakta ölümcül hasta olması nedeniyle kurtuldu.

1919 Martında zorlukla ayağa kalkabildiği zaman ölümü göze alarak, Alman sosyal demokrasisini ihanetle suçlayan şu ölümsüz ve yüce bildirisini yayınladı :

«... Açık olarak beyan ederim ki, geçmişteki Alman Sosyalist Partisinin sağdaki üyeleri ile olan ilişkilerimin devamı benim için olanaksız hale gelmiştir. Yaklaşık olarak 40 yıldan bu yana ilerici fikirlerin gerçekleşmesi için savaşıyorum. Ne kadar yaşlı olursam olayım, büyük bir olasılıkla, önümde yaşayacağım az bir zaman kalmıştır, gücüm olduğu sürece yeni bir dünyayı hissedenlerin yanında dövüşeceğim. Hiç bir zaman iktidarsızlıklarını gördüklerimin, demoralize olduklarına şahit olduklarımın yanında olmayacağım. Hayatta olduğum sürece politik ölümün yanıma yaklaşmasına izin vermeyeceğim...»

K. Zetkin, bundan sonra Alman işçi sınıfının gerçek politik örgütünün önderlerinden biri ve 3 ncü Enternasyonal'in saygın bir yöneticisi olarak savaşımına devam etti.

Bu arada, genç Sovyetler Devletinin onur konluğu olarak hemen hemen sürekli olarak Sovyetler Birliği'nde yaşadı, Lenin'in ve N. Krupskaya'nın en yakın dostlarından biri olarak son yıllarını geçirdi.

Bu son yıllar, K. Zetkin için hem acı ve hem de sevindirici olaylarla yüklü geçti.

Lenin'in ölümü, K. Zetkin için dayanılması çok zor bir darbe olmuştu. Hemen arkasından Alman Millet Meclisi'ne seçilişi, ve Meclis'in en yaşlı üyesi olarak açılış konuşmasını yapması ise, Zetkin'in devrimci enerjisinin ve geleceğin başarısına bitmez tükenmez inancının parlak bir kanıtı idi. Şöyle demektedir Meclis'in açılış konuşmasında :

«... Reichstag'ın en yaşlı üyesinin görevini yerine getirirken, bu sakat halime rağmen, en eski üyesi olarak Alman Sovyetleri Meclisini de açma yolundaki ümitlerimi ifade ederim.»

K. Zetkin, 20 Haziran 1933'te Sovyetler Birliği'nde öldü. K. Zetkin'in, tüm yaşamını özetleyen şu sözleri günümüzde de devrimcilere ışık tutuyor :

«... Ancak hayvani, ilgisiz ruhlu bir kişi çevresindeki kötülüğe, eziyete, zulüme hasredilmiş bir dünyada yaşar ve bunu değiştirmek için ezilenlerin ve sefaletle terk edilenlerin mutluluğu, kurtuluşu yolunda mümkün olanı yapmaz..... Ezilenlerin üzüntülerine katılmak yetmez, emin adımlar ile davranıp ilerlemeli ve zafer kazanılmalıdır. Bunun için gerekli bilim bilinmektedir.»

İnsanlığın kurtuluşunun, emeğin özgürlüğünün, kadının eşitliğinin yorulmak bilmez savaşçısı K. Zetkin, tüm yaşamıyla ve tüm kişiliğiyle örnek bir devrimciydi.

Temel Dağıtım

Necatibey Cad. Bilecik Pasajı, No: 27/29
Yenişehir/ANKARA

«Barış, Yumuşama ve Toplumsal İlerleme İçin»

ULUSLARARASI FOTOĞRAF YARIŞMASI

Barış ve Sosyalizm Sorunları dergisi ile Uluslararası Gazeteciler Örgütü, «Barış, Yumuşama ve Toplumsal İlerleme» belgisi altında uluslararası bir fotoğraf yarışması düzenlemişlerdir. Yarışma, bu ülküler için savaşımdan esinlenen ilerici ve demokrat tüm foto muhabirlerine ve amatör fotoğrafçılara açıktır. Fotoğraflar bu yoldaki savaşımın çeşitli yönlerini (örneğin yığınsal nitelik, kahramanlık ve insancılık) yansıtmalıdır.

Yarışma sonunda birinciye 6 bin, ikinciye 4 bin, üçüncüye 2 bin Çekoslovak kronu verilecektir. Ayrıca derece alan öteki fotoğrafların sahiplerine çeşitli ödül ve diplomalar sunulacaktır.

Derece alan fotoğraflar **Barış ve Sosyalizm Sorunları** ile **Demokrat Gazeteci** dergilerinde basılacaktır.

Siyah - beyaz fotoğraflar 18 x 24 santim boyutlarında olmalı, ayrıca resim-altları yazılmalıdır. Yarışmacının adı, ülkesi, resmin çekildiği yer ve tarih de eklenmelidir.

Yarışmaya katılacak fotoğraflar en geç 10 Ekim 1977 tarihine kadar şu adrese gönderilmelidir :

«Photo competition»,

Problems of Peace and Socialism,

Thakurova 3,

PRAGUE 6,

CZECHOSLOVAKIA

Demokrasi için Yapılan Seçimler

Turquie

Des élections pour la démocratie

Jacques Varin

Fransız Komünist Partisi'nin Merkez Organı «France Nouvelle» dergisinin 6 Haziran 1977 tarihli sayısında Türkiye'yle ilgili bir yazı yayınlandı. Ülkemizdeki devrim sürecinin gelişmesinin Fransa'daki Komünistler üzerinde yarattığı izlenimleri göstermesi bakımından, bu yazının en önemli kısımlarını okurlarımıza aktarıyoruz.

KİTLE SAVAŞIMLARI

Türkiye'deki demokratik güçlerin örgütlenme düzeyini ve bu ülkedeki olgunluğu görünce, gerçekten hayrete düştüm. Boğaziçinin değil de Sen Nehri'nin kıyılarından bu olgunluğa değer biçmek güç.

Türkiye'deki demokratik hareketin omurgası hiç itirazsız DİSK, yani kelimesi kelimesine söylersek «Devrimci Sendikalar Konfederasyonu». Ama bu adın, «İlerici Sendikalar» diye çevrilmesi gerekiyor.

Altıyüzbin üyesi, birçok sendika dergisi, «Politika» adlı bir günlük gazetesi ile DİSK, kuruluşundan on yıl sonra, iktidarın ve patronların hesaba katmak zorunda oldukları bir güçtür.

DİSK, sürdürdüğü ve şimdi de sürdürmekte olduğu savaşım-lar sayesinde, böylesine dikkate alınır duruma geldi. Madeni eşya işçileri federasyonu olan Maden - İş'in bir yöneticisi, bana «örneğin, işgününün kısaltılması, Devlet Güvenlik Mahkemeleri'ne (DGM) karşı zorlu ve utkan savaşımından sonra işten çıkarılan işçilerin yeniden işe alınması için, iş güvencesi için, ikisi 18 aydan beri süren on üç grev yürütüyoruz.

«Patronlar zaten bu uyumsuzlukları güç sınamasına dönüştürmeyi deniyorlar, işte bunun için bütün emekçilerin dayanışmasına gereksinimiz var» dedi.

DİSK'in, İstanbul bölgesinde çokuluslu bir şirkete bağımlı bir işletmeyi ziyaret ederken tanık olduğum bu gücünü, grev hakkının verilmesinin reddedildiği emekçi kategorilerinin demokratik örgütleri tamamlıyorlar. Bu demokratik örgütler arasında, 200 bin öğretmenden 140 bini'ni bünyesinde toplayan TÖB-DER'i, sağlık personelinin örgütü TUS-DER'i vb. sayabiliriz.

Kadınların (İ.K.D.), demokratik gençliğin (İ.G.D.) örgütleri de sendikal ve demokratik hareketin örgütlü güçlerine ekleniyorlar.

Hükümet, bu ilerlemeye karşı koymayı elbette ki denedi. Demirel, DİSK'i «adını söylemeyen parti» olarak niteledi, C.F.T.* soyundan reformist bir sendika olan Türk - İş sendikal konfederasyonunu destekliyor. Aynı hükümet DİSK yöneticilerini tutuklattı —ve salıvermek zorunda kaldı—, Devlet Güvenlik Mahkemeleri denilen olağanüstü mahkemeleri kurmayı —boşuna— denedi, demokrat kişilere ve sendikacılara karşı fiziksel saldırıları, eğer cesaretlendirmiyorsa bile göz yumuyor.

Nihayet, hükümet, halk hareketinin bu yükselişi durumundan mümkün olan çıkış yolu diye faşist askersel rejim korkuluğunu öne sürüyor.

Bu koşullarda demokrasi —ve arkasından gelecek zorunlu değişiklikler— eğer seçimlerde üzerinde oynanılan temel şey olmadıysa bile temel şeylerden biri olmuştu.

«DEMOKRASİ!»

Taksim meydanındaki 1 Mayıs'ta, «ekonomik» istem belgelerinin yanısıra, «demokrasi» belgisi, «141 ve 142 nci maddelerin kaldırılması», ve «İşçi Sınıfının Partisi'ne Yasalık» belgelerinde, birçok flama üzerinde kendisini defalarca gösteriyordu.

Ecevit'in Cumhuriyet Halk Partisi, 141 ve 142 nci maddelerin kaldırılmasından, ülkede derin demokratik reformlar yapılmasından yana olduğunu açıkça ilan etti. Bay Ahmet İsvan, inançla, bana, «herbirinin duyguları ne olursa olsun, partimin farklı kanatları —parti bunu yapmayı sözverdiğinden— bu yönde oy kullanacaklardır» dedi.

Bu, belli başlı demokratik örgütlerin, neden faşist tehlikeye karşı C.H.P.'ye oy vermeye çağrıda bulduklarını açıklamaktadır.

Örneğin DİSK, C.H.P.'nin mitinglerine şu belgilerle katılmaktadır: «Ceza Yasası'nın 141 ve 142 nci maddelerine Hayır», «Faşizme Geçit Yok», «Referandum Hakkı İçin», «İleri Demokratik Bir Düzen İçin».

DİSK Genel Sekreteri Mehmet Karaca, bana, «Biz, işçi sınıfının ekonomik savaşının örgütüyük, fakat bizzat böylece biz bir demokratik kitle örgütüyük ve işçi sınıfının politik planda örgütlenmesi gerekliliğini düşünememiz edemeyiz. Bu hakkı söküp almak bizim görevlerimizden biridir.

* C.F.T. : Fransa'da bizzat patronların örgütlediği faşist eğilimli bir sarı sendika - çn.

«Türkiye, işçi sınıfının partisinin kendi adıyla özgürce örgütlenemediği tek kapitalist Avrupa ülkesidir.

«141 ve 142 nci maddelerin kaldırılması istemi söz konusu olduğunda, bütün ilerici güçler ve işçi sınıfı bunun çok iyi bilincindedirler» dedi.

DEMOKRASİDEN YANA TEK OLANAKLI VE YARARLI OY

Bu bilince, daha önce andığım İstanbul bölgesindeki fabrikayı ziyaretimde rastladım. Bir işçi, bana, «Biz C.H.P.'nin sosyal-demokrat hükümetinden, ekonomik problemlerimizi yoluna koymasını elbetteki beklemiyor, fakat demokrasiyi ilerletmesini bekliyoruz. Bu da ekonomik, sosyal ve politik çıkarlarımızı savunmak için daha iyi savaşım vermemizi sağlayacaktır» dedi.

Türkiye Komünist Partisi 1923'ten beri yasa dışıdır. TKP, geçen Şubat'ın sonunda Konya'da ulusal bir konferans topladı; gerçek bir etkisi var, yayınları dağıtılmakta (Türkiye toprağı üzerinde, gizli gazetesi «Atılım»ı tedarik edebildim) ve kendine duyulan ilginin artması savaşımelerde görülen gelişmenin hesabına yazılmaktadır.

Türkiye Komünist Partisi de, C.H.P.'nin başarısını arzulamaktadır. Çünkü zaten bu, tek olanaklı ve yararlı demokratik oydur; zira Türkiye İşçi Partisi gibi partilerin aday göstermelerinin —Türk seçim sistemi dikkate alındığında— demokratik oyları bölmekten, zayıflatmaktan (İstanbul'da, TİP'in hiç bir sandalye kazanamayacağı fakat CHP'sine yirmi iskemle kaybettirebileceği, söyleniyordu) başka hiç bir gerçek işlevi yoktur.

Oylama öncesinde bu yazıyı yazarken, oylamanın sonucunu önceden haber vermek güçtür, zira iki güç, ilerleme ve gericilik güçleri denkleşmektedirler ve provokasyonlar olanaklıdır (Demirel bu konuda tehditler savurdu!)

Fakat her ne olursa olsun Türkiye'nin demokratikleştirilmesi ve çağdaşlaştırılması sorunu daha uzun süre savsaklanmaya devam edilemeyecektir.

Bu da, bay Demirel ve bay Türkeş'in politikasının anti-tezidir.

**SOSYALİZME AÇILAN
İLERİ DEMOKRATİK BİR DÜZENİ
DEVRİMCİ YOLDAN KURMAK İÇİN
İLERİ!**

Emperyalizmin Pakistan'da Çevirdiği Dolaplar

Turgut AKDAĞ

Pakistan'da 7 Mart'taki seçimlerden hemen sonra başlayan olaylar hızlanarak sürüyor. Seçimleri büyük farkla kazanan iktidardaki Pakistan Halk Partisi'ne karşı, muhalefetteki partilerin başlattığı olaylar, çok sayıda insanın ölmesine yol açtı. Pakistan'daki gelişmelerin düzeyini anlatabilmek için gazete ve ajanslar «Pakistan içsavaşın eşiğinde» biçiminde haberler veriyor.

Pakistan'daki bu gelişmelerin niteliğini ve yönünü kavrayabilmek için, ülkenin yakın tarihine kısaca bakmak gereklidir. Uzun yıllar Güney Asya'yı ilğine kadar sömürmüş olan İngiliz emperyalizmi, İkinci Dünya Savaşı sonrasında dünyada meydana gelen barış, demokrasi, bağımsızlık ve toplumsal ilerlemeden yana olumlu değişiklikler sonucunda, buradaki sömürgeci yönetimine son vermek zorunda kaldığında, arkasında mümkün olan en fazla zararı bırakmak için elinden geleni ardına koymadı. Günümüzde Hindistan, Pakistan ve Bangladeş'i kapsayan sömürge topraklarında, emperyalizmin klasik «böl ve yönet» politikasına uygun olarak halklar arasında düşmanlık tohumları ekildi. Irk, din, dil ve mezhep ayrılıklarından yararlanan emperyalist güçler, bu halkların ekonomik ve siyasal bağımsızlıklarını engellemek ve sömürülerini yeni -sömürgecilik biçiminde sürdürebilmek için her türlü tertibe giriştiler.

Sonunda Hint yarımadasında birbirine düşman iki devlet doğdu: Hindistan ve Pakistan. Hindu ve Müslüman ayrılığını körükleyen emperyalist güçler, bir kere daha bölünmeyi sağlamış ve üstelik iki ülkeyi birbirine düşman etmişlerdi. 1947'de kurulan Pakistan devleti uzun yıllar Hindistan'la çatıştı. Sık sık silahlı karşılaşmalar, zaman zaman büyük boyutlara varan savaşlar yaşandı. Ekonomik bakımdan son derece geri olan ülkede feodal ilişkiler ağır basıyordu. Yılların emperyalist sömürüsü son derece yoksul ve geri kalmış bir ülke bırakmıştı geride. Devletin başına geçenler, yine bu geri üretim ilişkilerinden yarar sağlayan sömürücü güçlerdi. Bir yandan emperyalist ülkelerle işbirliğine devam ediyor, bir yandan da halkın daha insanca yaşam istemlerini, Hint

düşmanlığını körükleyerek, şoven duygulara kaydırarak etkisizleştirmeye çalışıyorlardı. Böylece hem sömürü devam ediyor, hem de militarizmle ülkede demokratlaşma süreci engelleniyordu. 1971'e gelindiğinde iktidarda demokrasi düşmanı askeri bir yönetim bulunuyordu. Emperyalist güçlerin kuklası durumundaki bir askeri yönetim her türlü olumlu gelişmenin karşısında yer alıyordu.

1971 yılı, Pakistan tarihinde bir dönüm noktası oldu. O zamanki Doğu Pakistan, Pakistan'dan ayrıldı. Bangladeş bağımsızlık savaşı başarıya ulaştı. Buna bağlı olarak emperyalist güçlerin kıskırtması ile başlayan Hint - Pakistan savaşı, sonuçta Pakistan'daki askeri yönetimin sona ermesine yolaçtı.

Savaştan sonra ülkede bir iktidar değişikliği oldu. Pakistan Halk Partisi'nin Lideri Zülfikar Ali Butto başa geçti ve ülkenin tarihinde yeni bir dönem başladı. Bangladeş, Pakistan'dan ayrılmış ve ayrı bir devlet olmuştu. Bu bölgeyi sömürme olanakları Pakistan için ortadan kalkmıştı. Üstelik Hindistan'la girilen son savaş, ülke ekonomisine büyük zararlar vermişti. Sanayi üretimi tıkanmış, ulusal gelir 1971'de, bir önceki yıla oranla sadece % 1,4'lük bir büyüme sağlayabilmişti. 1970'de başlayan 4. Beş Yıllık Plan iflas etmişti. Ülke ekonomisi tam bir açmaz içindeydi.

Pakistan Halk Partisi'nin lideri Butto, büyük sanayi ve ticaret burjuvazisinin ve orta tabakaların çıkarlarının savunucusu olarak iktidarda bulunuyordu. Hem bu kesimlerin çıkarlarına uygun bir politika izlemesi, hem de ülkeyi içinde bulunduğu açmazdan uzaklaştırması gerekiyordu. Bu yüzden Butto yeni bazı girişimleri gerçekleştirmeye başladı. Politikasını şimdiye kadarki yönetimler gibi Hint düşmanlığı üzerinde değil, ülkenin kalkınmasını sağlama üzerinde kurdu. Ama seçilen yol, kapitalist yoldan kalkınmaya çalışmaktı.

Butto sadece iflas karşısında bulunan bir ekonomi değil, aynı zamanda etnik ve dini bakımlardan büyük farklılıklar gösteren bir ülkenin yönetimini ele almıştı. İlk işi, bu yüzden, ülkedeki dört eyalete daha fazla özerklik sağlamak oldu. Arkasından, ekonominin yönetimine ve düzenlenmesine devlet müdahalesini artırıcı bir dizi önlem gerçekleştirdi. En önemli on sanayi dalı millileştirildi (Demir ve çelik, elektrik, ağır makine sanayii, araba ve traktör imalatı, kimyevi hammaddeler ve petro-kimya sanayii, çimento, elektrik ve gaz üretimi). 39 yerli ve 4 yabancı sigorta şirketi devlet denetimine alındı. Sanayideki millileştirmelerde yabancı sermayeye dokunulmadığını eklemek gerekir. Özel bankaları denetim altına almak için, Merkez Bankası'na diğer bankaların müdürlerini devlet memurları arasından atama hakkı tanındı. Pakistan'da o zamana kadar ekonomiye 22 aile egemendi. Bu ege-

menliği bunlar, «managing agencies» adı verilen kurumlarla sağlıyordu. Butto yönetimi bunları dağıttı. Sağlık ve eğitim hizmetlerinde bir dizi reform gerçekleştirildi, dış ülkelere sermaye transferi zorlaştırıldı ve devlet kademelerinde geniş bir «temizlik» yapıldı. Yeni bir Anayasa yürürlüğe konuldu.

Burjuva - demokratik nitelikteki bu girişimler, ülkede yeni bir hava estiriyordu. Butto yönetimi bir yandan modern kapitalist bir gelişmenin koşullarını hazırlamaya çalışırken, bir yandan da barışçı bir dış politika izleyerek ülke kalkınmasını hızlandırmaya çalışıyordu. Pakistan emekçi halkı, başta işçi sınıfı olmak üzere bu gelişmeleri kendi çıkarları doğrultusunda etkilemek için çeşitli eylemlere girişti. 1972, 1973 ve sonraki yıllarda birçok grev oldu. Yoksul köylüler çeşitli yerlerde toprak ağalarına karşı ayaklandılar. Emekçi sınıfların bu eylemleri sonuçsuz kalmadı. Butto yönetimi asgari işçi ücretlerini önemli ölçüde artırmak, işçilere yönetime katılma hakkı tanımak zorunda kaldı. Kırsal kesimlerde bir toprak reformu uygulaması başlatıldı. Butto, bunu «feodalizmin belkemiğini kırma harekâtı» olarak niteliyordu. Sulu topraklarda 60, kurak topraklarda 120 hektar en büyük toprak mülkiyeti olarak kabul edildi. Kamulaştırılan 3.2 milyon hektar toprağın, 250 bin topraksız köylüye dağıtılmasına başlandı.

Fakat Butto yönetimi bütün bu burjuva - demokratik önlemleri gerçekleştirmeye çalışırken doğrudan işçi sınıfından ve emekçi halktan yana bir tavır almadı. Daha çok sanayi burjuvazisinin çıkarlarını kollamaya, emek ile sermaye arasında uzlaştırıcı bir politika izlemeye dikkat etti. Bu nedenle de gerici güçlere ve emperyalizme karşı da açık bir karşı çıkışın gereklerini yerine getirmedi. Toprak reformunda gerici güçlerin engellemeleriyle başa çıkamadı. Zaten topraksız köylü sayısı 2 milyon dolaylarındayken, ancak 250 bin köylüye toprak dağıtılması öngörülmüştü. Bu durumda yoksul köylülüğün % 80'inin durumunda birşey değişmiyordu. Reform hazırlanırken işin gevşek tutulması sonucunda, büyük toprak sahipleri kendi topraklarını yakınlarına dağıtmış ve kamulaştırma kişi başına yapıldığı için bunların büyük toprak mülkiyetine fazla dokunulamamıştı. Yapılan reformlar büyük burjuvazinin ve büyük toprak sahiplerinin önde gelen kesimlerini oluşturan «22 aile»nin gücüne fazla bir zarar verememişti. Bunlar toplam yatırımların % 80'ini ve toplam banka sermayesinin % 75'ini denetimleri altında tutmaya devam ediyorlardı. Butto, Ravalpindi'de önde gelen kapitalistlerle yaptığı bir toplantıda, bunlara «çalışma barışı»nı sağlamak için gerekli önlemleri alacağına dair söz verebiliyordu.

Bütün bunlara rağmen gerici çevreler gelişmelerden hoşnut değildi. İslâmcı ve feodal güçler ve emperyalizmle işbirliği içinde-

ki büyük burjuvazi, Butto'ya muhalefet ediyordu. Ülkenin yurt-sever ve ilerici güçlerine ve özellikle örgütlü bir şekilde gelişmeye başlayan işçi sınıfına karşı önleyici ve baskıcı girişimlerin yapılması için iktidarı kışkırtan gerici güçler, bu faşist özlemlerini Hindistan'a karşı izlenen yeni barışçı politikaya karşı çıkararak gerçekleştirmeye çalışıyorlardı. 1971 sonrasında işçi sınıfı önemli gelişmeler gösterdi. Ekonomik ve demokratik haklar uğruna yaygın

grever gerçekleştirildi. Ayrıca 4 ayrı sendikal örgüte bölünmüş olan işçi sınıfı, tarihte ilk olarak bu dört örgüt tarafından birlikte yürütülen ortak eylemler, grevler başardı (Bu dört sendikal örgütten Pakistan Sendikalar Birliği, 1954'den beri illegal koşullarda çalışmak zorundadır ve Dünya Sendikalar Federasyonu'na üyedir). Bu gelişmeler gerici güçlere korku veriyordu. Özellikle gericiğin müttefiki emperyalizm ve en başta ABD emperyalizmi, barışçı bir dış politika izleyen ve burjuva - demokratik nitelikte bir dizi reformu gerçekleştiren Butto yönetiminden hoşnut değildi.

Emperyalist ülkeler hem Pakistan'a çeşitli krediler açarak ülkedeki etkinliklerini korumaya çalışıyorlar, hem de yine eskisi gibi tamamen denetimlerinde olacak askeri - faşist bir yönetimi işbaşına getirmek için türlü tertiplere girişiyorlardı. Ülkedeki islâmıcı - feodal kalıntılar ve büyük burjuvazinin belli kesimleri bu konuda emperyalizmle birleşiyorlardı. Başta Sovyetler Birliği olmak üzere tüm sosyalist ülkeler topluluğu üyeleri, Pakistan'daki olumlu gelişmeleri destekliyor, bu ülke ile eşitlik ve karşılıklı yarar ilişkileri üzerinde yükselen ekonomik, bilimsel, teknik ve kültürel işbirliğini geliştiriyorlardı. Butto yönetimi bölgede barışın sağlan-

ması için yaptığı girişimlerde Sovyetler Birliği'ni başta gelen bir destekleyici olarak yanında buluyordu. Özellikle 1972'de Butto'nun Pakistan'ın Güneydoğu Asya'daki emperyalizmin saldırgan askeri örgütü SEATO'dan çıktığını açıklaması, barışçı bir dış politikanın göstergesi oluyordu.

Butto'nun lideri olduğu Pakistan Halk Partisi 144 üyeli meclis'de 88 üyeye sahipti. Yeni Anayasa gereğince, Mart 1977'de yapılacak seçimlerde meclise seçilecek milletvekili sayısı 200 olmuştu. Seçim öncesinde 4 eyaletten ikisinde (Pencap ve Zind) Halk Partisi, ikisinde ise (Belucistan ve Kuzeybatı) muhalefetteki Ulusal Avami Partisi ile Cemaatül Ulema-i İslami Partilerinin koalisyon hükümetleri iktidardaydı.

7 Mart seçimlerine bu koşullarda gidildi. Seçimlerde Pakistan Halk Partisi, 200 sandalyenin 155'ini kazandı. Bu durum halkın büyük çoğunluğunun Butto'nun izlediği barışçı ve demokratik politikayı onayladığını gösteriyordu. Üstelik Butto'nun sayısal zaferi kesindi.

Emperyalist güçler ve gericiлик için kaybedecek zaman kalmamıştı. Bu yüzden halen sürmekte olan olaylar başlatıldı. Muhalefetteki aşırı gerici ve faşist nitelikteki Avami Partisi'nin başını çektiği Pakistan Ulusal İttifakı (9 gerici partiden oluşmaktadır), seçimlere hile karıştırıldığı iddiasıyla kanlı olayları başlattı. Yapılması gereken eyalet seçimlerini boykot ettiler. Seçimlerde uğradığı açık yenilgiye rağmen, muhalefet, Butto'nun istifasını istiyordu. Birçok şehirde kanlı çatışmalar oldu, yüzlerce insan öldü. Bu zamana kadar Butto'ya karşı açık tavır almayan ve muhalefetle iktidar arasında aracılık rolünü üstlenen Cemaatül Ulema-i İslami Partisi'nin liderlerinden Mevlana Madudi'nin de Butto'nun istifasını istemesi, Butto'yu daha da sıkıştırdı. Madudi'nin dinci kesimler üzerinde küçümsenmeyecek bir etkinliği vardır.

Başka çıkış yolu kalmadığını iyi gören muhalefet, sert çıkışlar ve saldırılar yapıyor. Eylemlerin Butto istifa edinceye kadar süreceğini bildiriyor. Gün geçmiyor ki, Pakistan'da muhalefetin körüklediği yeni bir olay çıkmasın ve onlarca insan ölmesin. Muhalefet orduyu karşısına almamaya özen gösteriyor. Seçimlerin yenilenmesi istemiyle ortaya çıkıyor ve silahlı saldırılarda bulunuyor. Hesapların, Butto'nun çekilmesi durumunda, «ulusal birlik ve beraberliği sağlamak için» askeri bir yönetimin işbaşına gelmesi üzerinde yapıldığı belli oluyor. Güçler dengesi elverirse, gerici çevreler, bunu Butto çekilmeden bile gerçekleştirmek istemektedirler. Emperyalizmin ve ülke içindeki işbirlikçilerin çıkarına en uygun bir yönetim, ancak böylesi faşist bir askeri yönetim olabilir.

Muhalefetin bu sert ve saldırgan tavrına karşın, Butto ılımlı ve uzlaşmacı bir politika izliyor. Kendi sınıfsal yapısına ve görevlerine uygun bir politika bu. Önce sıkıyönetim ilan etmek istemeyen Butto, saldırılar yoğunlaşınca sıkıyönetime gitti. Muhalefet liderleri tutuklandı. Sonra bir kısmı yine serbest bırakıldı. Butto muhalefete birçok tavizler verdi. Anayasanın şeriat ilkelerine göre değiştirileceğini söyledi, Pakistan'da içki yasağı koydu. Muhalefet gerici taleplerini gerçekleştirmek için halkın dini duygularını istismar ederken, Butto da bu oyuna geliyor ve istenilen tavizleri veriyordu. Bu tavizler bazı ilerici milletvekillerinin partisinden istifasına bile yol açtı. Butto'nun son tavizi halkoyuna başvurulmasına karar vermesi oldu. Kendisinin başbakan kalıp kalmamasının belirlenmesi için halk oylamasına gidilmesi için gerekli kararı çıkarttı. Oysa muhalefet buna yanaşmıyor ve doğrudan istifasını istemeye devam ediyordu. Bu yüzden muhalefet güçleri olay çıkartmaya ve saldırılara devam ediyorlar. Sıkıyönetim sürüyor. Sıkıyönetimi sürekli kılmak için Butto Anayasa'da bazı değişiklikler yapmış bulunuyor.

9 örgütten oluşan muhalefetin istemleri arasında şunlar yer alıyor: Devlet sektörünün ortadan kaldırılması, millileştirilmiş işletmelerin yeniden özel sektöre devri, Hindistan'dan öç alınması, Bangladeş'in fethi, şeriat düzeninin getirilmesi, vs.

Pakistan'da gerici muhalefetin başlattığı bu saldırıları, emperyalizmden ayrı düşünmek olanaksızdır. Butto'ya karşı girişilen bu tertip, önce Bangladeş'de özgürlükçü Muciburrahman'ı deviren, ardından Hindistan'da Kongre Partisi'nin seçimleri kaybetmesi için elinden geleni yapan emperyalist güçlerin Güney Asya'da giriştikleri toplu barış ve ilerleme düşmanı saldırının bir parçasından başka birşey değildir. Emperyalizmin günümüzdeki bunalımı ve artan güç yitirmesi, onun, gelişmekte olan ülkelerde, burjuva - demokratik iktidarlara bile tahammül gösterememesine yol açıyor. Emperyalizm ancak açık baskı ve terör yöntemleriyle sömürsünü sürdürebilme durumunda. Hele hele Hint Yarımadası'nda barışın yerleşmesi onun en büyük korkularından biri oluyor.

Pakistan Başbakanı Butto bile, kendisine karşı girişilen saldırıların ardında ABD emperyalizminin bulunduğunu açıkladı. Mayıs ayı içinde yapılan CENTO toplantısına Pakistan'ın katılmamış olması, bu gerçeğe bir karşı çıkış niteliğindedeydi. İslamcı feodal çevrelerin çıkarı emperyalist güçlerin çıkarıyla birleşiyor. Bunlar halkın hoşnutsuzluğunu din yoluyla istismar etme çabasındalar. Şeriat isteklerinin ardından emperyalizmin kışkırtıcı yüzü sırtıyor.

Özünde Pakistan'daki son gelişmeler kapitalist yoldan kalkınma hayallerinin bir kere daha iflasından başka birşey değil. Butto yönetimi, kapitalist sömürünün o iğrenç, pörsümüş yüzüne makyaj yapmaya çalışmaktan başka birşey başarmış değil. Pakistan'da işsizlik, gerilik, hayat pahalılığı, yoksulluk alabildiğine mevcut. Yıllık enflasyon oranı % 20 - 30 arasında değişiyor. Yerli

sömürücü güçlere karşı emekçi halktan, emperyalizme karşı ulusal bağımsızlıktan yana kararlı bir tavır alınmamış olması, sömürü ve baskı ilişkilerinde köklü değişiklikler yapılmaması sonucunu vermiş bulunmaktadır.

Emperyalizmin barışçı ve burjuva demokratik bir yönetime bile olan tahammülsüzlüğü, gerici muhalefetin yaşama ve çalışma şartlarından memnun olmayan halk kesimlerinin bir kısmını dini duygularını istismar ederek tahrik etmesiyle birleşince, Butto yönetimi zor durumda kaldı. Butto, emekçi halkın örgütlü güçleriyle birleşip, muhalefete ve emperyalizme karşı kesin tavır alacağı yerde, uzlaşma ve taviz yoluna saptı. Gün geçtikçe verdiği tavizler artıyor ve kendi eliyle karşı tarafın güçlenmesine yardımcı oluyor. «Bu tertibin ardında ABD vardır» demesi ve hâlâ taviz vermeye devam etmesi, emperyalizmin niteliğini kavramamış olduğunu gösteriyor. Emperyalizmle uzlaşmanın, herşeyin sonu demek olduğunu göremiyor.

Pakistan olayları acı derslerle dolu. Bir kere seçimlerde oy çoğunluğuna sahip olmanın yeterli olmadığı belgeleniyor. Halkın örgütlü güçleriyle, içte işçi sınıfı ile, dışta sosyalist ülkelerle tam bir güçbirliği kurulmadıkça, sandıktan çıkan oy sayısının çok olmasının, emperyalizmin ve gericiliğin kanlı tertipleri karşısında pek birşeye yaramayacağını öğretiyor.

İkinci olarak kapitalist yoldan kalkınmaya çalışmanın, kapitalizmin emekçi halka yüklediği derin ve sıkıntıları artırmaktan başka birşeye yaramayacağını ve sonunda yine kısır bir çembere düşüleceğini gösteriyor.

Son olarak şunu gösteriyor: Emperyalizm, ki az gelişmişliğin ve geriliğin tek nedeni odur, öyle sıkışmıştır ki, en küçük bir demokrasi kırıntısına bile tahammülü yoktur. Emperyalizmle uzlaşma, «köprüyü geçene kadar ayağa dayı demek» yaklaşımıyla bile olsa, halktan yana olmak isteyenleri hiçbir yere götürmez.

Kimileri için Pakistan pratiğinden alınacak önemli dersler olsa gerek.

temel yayınlar

1) G. Dimitroff	
Seçme Eserler - Cilt I (Toplatıldı)	25.—
Seçme Eserler - Cilt II (Toplatıldı)	20.—
Seçme Eserler - Cilt III (Davalı)	20.—
2) G. Cogniot	
Komünist Enternasyonal	12.50
3) V. İ. LENİN	
Bir Adım İleri İki Adım Geri	20.—
—Partimizdeki Bunalım—	
4) D. Blagoev	
Seçmeler	22.50
5) L. Brejnev	
Amacımız: Barış ve Sosyalizm	
Adil, Demokratik Bir Barış İçin	
Ulusların Güvenliği ve Uluslararası	
İşbirliği İçin	
Sosyalizmin Elli-Yıllık	
Büyük Başarıları	17.50
6) K. Zaradov	
Leninizm	
ve	
Kapitalizmden Sosyalizme Geçiş	30.—
7) SSCB Bilimler Akademisi	
Uzak-Doğu Enstitüsü	
Leninizm	
ve	
Modern Çin	20.—
8) L. Brejnev	
«SBKP M.K. GENEL SEKRETERİ	
Leonid İliç Brejnev'in 70 Yılı»	10.—
9) V. İ. LENİN	
Devrimci Lafazanlık	15.—

İrkçi Smith Rejimi Can Çekişiyor

Ramiz KURAN

Afrika'da ulusal kurtuluş savaşının gelişip derinleştiği bir ülke var. Sömürgecilerin deyimiyle Rodezya, yerli halkın diliyle Zimbabwe.

1974 yılında Portekiz'deki faşist rejimin yıkılması ve Portekiz sömürgelerinin bağımsızlığa kavuşmalarından sonra, bu kıtada emperyalizmin, gericiliğin ve ırkçılığın son kalelerinden biri olarak kalan Güney Afrika Cumhuriyeti ve Rodezya tam anlamıyla yalıtıldılar. MPLA'nın önderliğinde Angola halkının kazandığı utku, Afrika'daki ilerici güçler için büyük bir esin kaynağı oldu. Afrika'da emperyalizme karşı savaşan güçlerin azmi daha bir bilendi.

Ne var ki, başta Birleşik Amerika ve Britanya olmak üzere emperyalistler, Afrika'nın güneyindeki kurtuluş hareketini durdurmak, sulandırmak için ellerinden geleni ardlarına koymuyorlar, bu hareketi sulandırmak için her türlü yola başvuruyorlar.

EMPERYALİSTLER İRKÇİ REJİMİ AYAKTA TUTUYOR

11 Kasım 1965'de ırkçi Smith kliği Güney Rodezya'nın Britanya'dan sözümona tek yanlı «bağımsızlığı»nı ilan etti. O zaman Britanya'da başta bulunan Wilson hükümeti, ırkçi asilere karşı harekete geçmeyi reddetti. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin Rodezya'ya karşı ekonomik ambargo kararını Batılı emperyalist güçler sürekli çiğnediler. Yine ırkçi Güney Afrika Cumhuriyeti'nin ve o zamanki faşist Portekiz'in desteğiyle Smith rejimi ayakta kaldı. Halkının yüzde 95'i Afrikalı olan bu ülkede yerli nüfusun seçme hakkı yok. İrkçuların «anayasası»na göre, parlamentodaki sandalyelerin üçte ikisi beyazlara ayrılmış durumda. Nüfusun yüzde 5'ini oluşturan beyaz azınlık, özel bir yasayla Zimbabwe'deki en verimli toprakların yarısını ele geçirdi. 1973 yılı rakamlarına göre, tüm ücretli işçilerin yüzde 90'ını oluşturan Afrikalılar toplam ücretlerin yarısından azını alıyorlar. Beyaz işçilere siyahlardan ortalama 11 kat daha fazla ödeme yapılıyor. Beyazlar ve siyahlar ayrı okullarda okuyor, beyazların gittiği yerlere siyahların girmesi yasak.

Bu iğrenç ırkçi rejim silah zoruyla ayakta duruyor. Son 12 yılda ırkçuların ordu ve polis harcamaları dört kat arttı. Ülkede 12 yıldır aralıksız sıkıyönetim hüküm sürüyor. Yüzbinlerce Afrikalı Nazilerin toplama kamplarına benzer yerlerde yaşamak zorunda.

ZAPU (ZİMBABWE AFRIKA HALK BİRLİĞİ)

Zimbabve kurtuluş hareketinin başını 1961 yılında kurulan ZAPU (Zimbabve Afrika Halk Birliği) çekiyor. Sömürgeciler ve ırkçılar ZAPU'yu daha kurulduğu yıl yasakladılar. 1964 yılında ZAPU'nun kurucusu ve lideri Joshua Nkomo tutuklandı ve on yıl gözaltında tutuldu. ırkçıların ilan ettiği sözde «bağımsızlık»tan sonra, ZAPU, gerilla müfrezeleri kurdu ve silahlı savaşa başladı. Buna paralel olarak kentlerde ve kırsal bölgelerde ZAPU'nun yeraltı örgütleri kitlelerin politik bakımdan seferber olması için elinden geleni yaptı. 1971 yılı sonlarında yine ZAPU yöneticilerinin girişimiyle Afrika Ulusal Konseyi (ANC) adlı yeni bir legal örgüt kuruldu. Bu örgütün başkanlığına rahip Abel Muzorewa getirildi.

Afrika Ulusal Konseyi'nde ayrıca 1963 yılında ZAPU'dan kopan ZANU'nun (Zimbabve Afrika Ulusal Birliği) temsilcileri de var. 1964 yılında ZANU da yasaklandı ve başkanı N. Sithole, Genel Sekreteri Robert Mugabe uzun bir süre tutuklu kaldılar.

1971 ve 1972 yıllarında Zimbabve ulusal kurtuluş hareketi doruk noktasına ulaştı. Kitlelerin yükselen politik eylemleriyle silahlı direniş elele yürüdü. 1967 yılından bu yana ırkçı Güney Afrika ve Rodezya birlikleri kurtuluş savaşçılarını sindirmek için en modern silahlarla gerillaların üzerine yürüdüler. Ancak 1974 yılı geldiğinde, gerilla hareketi iyice gelişmiş, ülkede güçlü temeller üzerine oturmuştu.

Bu arada, 1938 yılında Çekoslovakya'yı Nazilere satanlardan biri olan İngiliz Muhafazakâr Dışişleri Bakanı Douglas-Home, Smith rejimini tanımaya kalkıştı. Ancak ulusal kurtuluş hareketinin gücü ve dünya devrimci güçlerinin baskısıyla bu girişimden vazgeçmek zorunda kaldı. 1971 yılında emperyalistlerin çevirdiği dolaplar sonucu, FROLİZİ adını alan küçük bir grup ZAPU'dan ayrıldı.

1974 LUSAKA BİRLEŞME BİLDİRGESİ

1974'te Mozambik'in bağımsızlığına kavuşmasından sonra, Mozambik, Zambiya, Botswana ve Tanzanya yöneticileri, Rodezya ve Güney Afrika beyaz azınlık yöneticilerine baskı yaparak, J. Nkomo'nun ve hapiste bulunan öbür yöneticilerin kurtarılmasını sağladılar. 7 Aralık 1974'te Zambiya'nın başkenti Lusaka'da, ZAPU, ZANU ve FROLİZİ'nin Afrika Ulusal Konseyi (A.N.C.) içinde birleşmelerini öngören bir Birleşme Bildirgesi yayınlandı. Yine bu Bildirge'ye göre, dört ay içinde bu yeni örgütün bir kongresi toplanacak ve bu kongrede yeni yönetim seçilecek, örgütün politik çizgisi saptanacaktır.

Ancak öbür örgütlerin liderleri, Afrika Ulusal Konseyi'nin ülke içindeki kollarının eski ZAPU'ya ve J. Nkomo'ya ezici bir ço-

ğunlukla bağlı olduklarını ve politikasını desteklediklerini görünce, önce kongrenin zamanında toplanmasına karşı çıktılar. Daha sonra da Eylül 1975'de toplanan Kongre'yi boykot ettiler. Kongre kararlarını ve yönetimini tanımadıklarını bildirdiler. Buna rağmen Kongre, Afrika Ulusal Konseyi yeni Yürütme Komitesi'nin başına J. Nkomo'yu seçti.

İşte Zimbabwe'de bugün ulusal kurtuluş hareketinin kabaca görünüşü böyledir. Şimdi de, J. Nkomo'nun önderi olduğu Afrika Ulusal Konseyi ile diğer örgütler arasındaki temel farklılıkları görmeye çalışalım.

Birincisi, gerek ZANU, gerekse FROLİZİ özünde kabile ayrımı temeline dayanmaktadırlar. Sömürgecilerin ve yeni - sömürgecilerin «böl ve yönet» oyununa gelmektedirler.

Joshua NKOMO

Oysa, J. Nkomo'nun önderi olduğu ZAPU ve Afrika Ulusal Konseyi öteden beri kabile ayrımı temeline dayanan bir politika-ya karşı çıkmışlardır. Zaten, Zimbabwe'nin somut gerçeği de bu kabile ayrımına ters düşmektedir. Çünkü, Zimbabwe'de kapitalizmin gelişme düzeyi, öteki birçok Afrika ülkesinden daha ileridir. Başta madencilik ve maden işleme alanları olmak üzere daha başka üretim dallarında da modern bir proletarya oldukça uzun zamandan beri vardır ve gelişmektedir. Bu işçiler, Zimbabwe'nin şu ya da bu kabilesinden gelmiş olmaktan çok, aynı bir sınıfın, işçi sınıfının üyeleri olarak dayanışma içindedirler. İşte, J. Nkomo'nun önderi bulunduğu hareketin en temel özelliği budur.

İkincisi, politik örgüt anlayışlarındaki farklılıktır. Gerçekten de, Angola olaylarından ders almış olan yeni - sömürgeciler ve emperyalistler, Zimbabwe'de MPLA gibi bir örgütün iktidara gelmesine kesinlikle karşıdırlar. Oysa, J. Nkomo'nun başını çektiği eski ZAPU ve yeni Afrika Ulusal Konseyi, birçok açıdan MPLA ile ortak yönere sahiptir. Bu hareket başta Zimbabwe işçi sınıfı olmak

üzere tüm Zimbabve halkını temsil etmekte, güçlü, disiplinli ve bilinç düzeyi son derece yüksek militanlardan oluşmaktadır. Oysa, hem ZANU ve hem de FROLİZİ gibi örgütler, bu niteliklere tam anlamıyla ters düşmekte ve son derece dar bir «seçkinler grubu» ile halkı yöneteceklerini savlamakta, militanlarının geniş ve yüksek bilinç düzeyinden ziyade, liderlerinin karizmatik kişiliklerine dayanmaktadır.

Bir üçüncü farklılık ise; J. Nkomo ve taraftarlarının, barışçıl ve barışçıl olmayan tüm savaşım biçimlerini birbirleri ile uyumlu olarak kullanmaları, öbür örgütlerin ise bir tür «silaha tapınma»dan başka bir şey önermemeleridir. Öyle ki, bu örgütler, J. Nkomo ve taraftarlarını silahlı savaşıma karşı çıkmakla bile suçlamaktadırlar.

Oysa gerçek bunun tam tersidir. Çünkü, Zimbabve'de silahlı savaşımı 60 yıllarının başından itibaren başlatan ve sürdüren bizzat J. Nkomo ve örgütüdür. Öte yandan J. Nkomo ve arkadaşlarının, görüşmeler yoluna da başvurmalarını iki yönden irdelemek mümkündür.

Birincisi, görüşmeler yolunun ilk açılışı, Afrika Birliği Örgütü'nün 1975 Nisanı'nda Tanzanya'nın başkenti Dar-üs-Selam'da aldığı bir karara dayanmaktadır. Bu karara göre, eğer girişim ırkçı rejimlerden gelir ve görüşme çağrısı sadece ırkçı rejimlerin iktidarı, Afrikalı çoğunluğa teslim etmesi ile sınırlı olursa, bu çağrılara olumlu yanıt vermek uygun olacaktır. Bu karar, 1975 Temmuz - Ağustos aylarında Uganda'nın başkenti Kampala'da toplanan Afrika devlet ve hükümet başkanları toplantısında da oybirliğiyle onaylanmıştır. İlk görüşmeleri —ki ilk görüşmeler ZANU ve FROLİZİ'nin de oybirliğiyle başkanlığını kabul ettikleri Afrika Ulusal Konseyi'nin ilk başkanı A. Muzorewa tarafından yürütülmüştür— takiben Afrika Ulusal Konseyi'nin yeni seçilen Yürütme Komitesi ve bu Komite'nin başkanı J. Nkomo da bu görüşmeleri sürdürmeye kararlı olduklarını açıklamışlardır.

Bu kararın alınmasında, J. Nkomo ve örgütü şu iki temel gerçeği gözönünde tutmuştur :

Birincisi, Rodezya'daki beyazlar, görünüşteki bütünlüğüne rağmen, kendi içinde derin çelişkilerle bölünmüştür. Bir yanda, yeni - sömürgeci bir çözüm de olsa en azından bir çözümden yana olan bankerler, sanayiciler, tüccarlar, bazı askerler ve hatta bir kısım küçük mülk sahipleri, öte yanda ise rejimin hiç değişmeden sürüp gitmesinden yana olan çiftçiler, büyük toprak sahipleri, mühendis ve teknisyenlerin ayrıcalıklı tabakaları, nitelikli zanaatkarlar bulunmaktadır. İşte bu çelişki, İ. Smith'i «barışçıl» bir çözüme zorlayan başlıca nedenlerden biridir. J. Nkomo ve arkadaşları bunu dikkate almanın önemine inanmaktadırlar.

İkincisi, J. Nkomo'nun önderi olduğu hareket, «öldürmek için öldürme» gibi bir «ilkeyi» ta başından beri kesinlikle reddetmiştir. Onlar için temel olan, ister barışçıl isterse barışçıl olmayan yoldan olsun, Zimbabve halkının ulusal kurtuluşunun gerçekleşmesidir. J. Nkomo birçok kez şunu vurgulamıştır: «Bizim için temel olan, beyaz Rodezyalılar da dahil bütün dünyanın, bizim adil ve barışçıl bir çözümden yana olduğumuzu ve Smith'in buna karşı çıktığını, bilmeleridir.»¹ Nkomo ve arkadaşları bu gerçeğin yaygın olarak bilinmesinin, beyazlar arasındaki çelişkileri keskinleştirceğini ve silahlı savaşım için daha elverişli koşullar yaratacağını hesaba katmaktadırlar.

Öte yandan, J. Nkomo'nun örgütünün barışçıl yolları da denemesi, silahlı savaşıma son vermediği gibi, tam tersine, silahlı savaşım bütün hızıyla sürmekte ve hatta 1976 Ocağı'ndan itibaren daha yoğunlaşmış bulunmaktadır. Fakat, ister silahlı isterse barışçıl savaşım olsun, J. Nkomo'nun örgütünün tüm savaşımının özünü, bu örgütün şu bildirisi mükemmelen açıklamaktadır :

«Zimbabve halkını bilmemezlikten gelen ve silahlara sahip olan unsurların kendi kararlarını bütün halka dayatmaları gerektiği şeklindeki tehlikeli bir düşünceyle oynayan bazı kişiler bulunmaktadır. Bu kişiler —ister ülke içinde isterse ülke dışında olsunlar— dünyayı, devrimin tüfekten doğduğuna, devrimcilerin ellerinde silah bulunan kişiler olduğuna, kitlelerin devrimle hiç bir ilgisi olmadığına inandırmaya çalışan oportünistler ve maceracılar. Bu, devrimin dibine kazma vurmak ve devrime ihanet etmektir. Zimbabve halkı, ister silahlı olsun isterse silahsız olsun, savaşıma tamamen katılan birleşik bir devrimci güçtür.»²

Nkomo'nun örgütünü öbürlerinden ayıran en önemli yan, bu örgütün, gerek tüm ulusal kurtuluş savaşlarıyla ve gerekse dünya sosyalist sistemi ve uluslararası işçi sınıfı hareketiyle kopmaz ve sağlam bağları olmasıdır. Örneğin, MPLA daha Angola'nın kurtuluşu için savaşımın başlangıcında iken, ZAPU ile sıkı ilişkiler geliştirmiş ve her iki örgüt tüm savaşım süreci boyunca ellerinde ne var ne yoksa birbirleriyle kardeşçe paylaşmışlardır. Öte yandan, başta Sovyetler Birliği olmak üzere tüm sosyalist topluluk ülkeleri de, Zimbabve'nin gerçek kurtuluş örgütü olan J. Nkomo'nun örgütüne sürekli ve yoğun maddi ve manevi yardımda bulunmuş-tur ve bulunmaktadır.

Ulusal ve sosyal kurtuluş savaşımını birbirinden kopmaz bir biçimde sürdüren J. Nkomo ve Afrika Ulusal Konseyi, hiç kuskusuz bu savaşımının başarı ile taçlandığını kısa sürede görecektir.

¹ Afrika Üzerine, «La Nouvelle Revue Internationale», Haziran 1976

² Afrika Üzerine, «La Nouvelle Revue Internationale», Haziran 1976

BÜYÜK SOSYALİST EKİM DEVRİMİ'NİN

60. YILI

Yıldönümü Hazırlıkları*

Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nin 60. yıldönümünü kutlama hazırlıkları üzerine haberler gelmektedir. Yıldönümünü kutlamaya, Sovyetler Birliği halklarının yanısıra öteki sosyalist topluluk ülkelerinin halkları, Komünistler ve tüm dünyadaki emekçi halk katılacaktır.

- Bulgaristan Komünist Partisi Merkez Komitesi Politik Bürosu, Bulgaristan'daki yıldönümü kutlamaları üzerine benimsediği bir kararda, Ekim Devrimi'nin Bulgar halkının yaşamında ve yirminci yüzyılda dünyanın gelişmesinin tümü üzerindeki güçlü etkisine işaret etmektedir. Kararda, yıldönümünün Bulgaristan'da büyük bir bayram olarak kutlanacağı belirtilmektedir. Birçok fabrika yönetimi, yıldönümünün onuruna yeni hedefler belirlemektedir.
- Almanya Sosyalist Birlik Partisi Merkez Komitesi, Devlet Konseyi, Bakanlar Konseyi ve Almanya Demokratik Cumhuriyeti Ulusal Cephesi'nin Ulusal Konseyi, tüm yurttaşlara, Ekim Devrimi'nin yıldönümünü ona yakışan bir tarzda kutlamaları için çağrıda bulunmuştur. Çağrı, SBKP'nin ve Sovyet halkının barış ve toplumsal ilerlemeye yaptıkları katkıya yüksek değer biçmektedir.
- Macaristan'da Çepel çelik ve mühendislik kompleksi yönetimi, yıldönümünü sosyalist inşada yeni başarılarla kutlama kararı almıştır. Böyle girişimler sosyalist topluluğun öteki ülkelerinde de genişçe ele alınmıştır.
- Amerika Komünistleri, Rusya'daki sosyalist devrimin önemini ve 60 yılda kaydedilen ilerlemeyi halka yaymak için bir yıldönümü komitesi oluşturmuşlardır.

* Bu yazı, World Marxist Review dergisinin Nisan 1977 sayısından çevrilmiştir.

- Venezuela Komünist Partisi Merkez Komitesi, Sovyetler Birliği'nin komünizmi inşada ulaştığı başarılarla ve Ekim Devrimi'nin uluslararası önemine adanmış bir dizi yıldönümü konferansları, mitingleri ve toplantıları planlamaktadır.
- İngiltere'de, yıldönümünün bir dizi toplumsal işlevlerin yerine getirilmesiyle kutlanacağını, **Morning Star** (Sabah Yıldızı) gazetesi ilan etmiştir.
- Finlandiya Komünist Partisi Merkez Komitesi, Ekim Devrimi'nin 60. yıldönümü ve Finlandiya'nın bağımsızlığa kavuşmasının 60. yıldönümüyle ilgili olarak Komünistlerin görevleri üzerine bir karar benimsemiştir.
- Portekiz Komünistleri ve demokratları da yıldönümünü kutlamaya hazırlanmaktadır. Dünya emekçi halkının bu bayramına adanan olaylar şimdiden başlamıştır.
- İtalya, Fransa, Federal Almanya Cumhuriyeti ve birçok öteki ülkelerin Komünist basını yıldönümü üzerine belgeler yayınlamaktadır. Komünist basın, SSCB halklarının Sovyet yönetiminde yaptıkları ilerlemeye okuyucularının dikkatini çekmekte, SBKP ve Sovyet devletinin yumuşamaya, silahsızlanmaya ve dünya barışına ulaşmak için harcadıkları arasız çabaları yazmaktadır.

ürün
yayınları

V. İ. LENİN

Gençliğin Rolü Üzerine

7 Lira

Çıktı

STP Dergisinin Yarışması

Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nin 60. yıldönümü dolayısıyla «Socialism : Theory and Practice» (Sosyalizm: Teori ve Pratik) dergisi de ödüllü bir yarışma açmıştır.

Yarışma konuları şunlardır :

1917 EKİM DEVRİMİ ÜLKENİZDE DEVRİMCİ HAREKETİ NASIL ETKİLEDİ?

HALKINIZIN BARIŞ VE TOPLUMSAL İLERLEME SAVAŞIMINDA BARIŞ PROGRAMI'NIN ANLAM VE ÖNEMİ NEDİR?

SİZİN KANINIZA GÖRE, SOSYALİST DÜŞÜNCELERİN ÇEKİCİ GÜCÜ NEREDEN GELİYOR?

Yarışmaya ayrıca bilimsel sosyalizmin teori ve pratiğine ilişkin çeşitli temel sorunlarda da yazılar gönderilebilir.

Yazılar 3-5 daktilo sayfası arasında olmalıdır.

Yarışmaya gönderilecek yazıları içeren mektup en geç 31 Ağustos 1977 damgasını taşımalıdır.

Yarışma seçiciler kurulu, STP Dergisi yazı kurulu üyeleri, Sovyet bilim adamları ve gazetecilerinden oluşmaktadır.

Yarışma sonunda derece kazanan yazılar «Socialism : Theory and Practice» dergisinde basılacaktır.

Yarışma sonuçları sözü geçen derginin Ocak 1978 sayısında duyurulacaktır.

Yarışma ödülleri şöyledir :

İlk on sırayı tutturana yazı sahiplerine değeri 100 rubleyi bulan armağanlar; daha sondaki altı yazı sahibine her biri 60 rubleyi bulan kitap, albüm ve armağanlar; daha sonraki üç yazının sahipleri STP dergisine bir yıllık parasız abone yapılacaktır.

DERGİNİN ADRESİ :

Editorial Office of STP,
13/5 Podkolokolny per.
109028, Moscow,
USSR

Ekonomide Sosyalist Yeniden-Örgütlenmeler *

D. ÇERNIKOVA
Bilim Adayı (Tarih),
Doçent

Sömürücü sınıfların politik iktidarının alaşağı edilmesinden sonra sınıf savaşımı durmaz, en başta ekonomi alanına devrolur. Ana görev, burjuvazinin elinden bütün sermayeyi almak, sosyalist üretimi örgütlemek ve küçük meta üretimi üzerinde devlet denetimi kurmaktır.

Burjuva devriminin utkusundan çok önceleri, feodal toplumun derinliklerinde kendi kendine doğan kapitalist üretim ilişkilerinin tersine, sosyalist üretim ilişkileri, devrimci Marksist partinin yol göstericiliğinde, emekçilerin bilinçli, amaçlı faaliyetinin bir sonucu olarak yaratıldı. Lenin, ilkin ve en başta «on milyonlarca insanın varolması için, malların planlı üretim ve üleşimine dek uzanan yeni örgütsel ilişkilerin son derece karmaşık ve hassas bir sistemini kurmada olumlu ya da yapıcı çalışma»nın gerekli olduğuna işaret etti. (V. İ. Lenin, *Toplu Yapıtlar*, C. 27, s. 241)

BANKALARIN ULUSALLAŞTIRILMASI

İlk sosyalist yeniden - örgütlenme sisteminde dikkatler bankaların ulusallaştırılmasında odaklaştırılmıştı. V. İ. Lenin, 1908'in Ocak ayında, Sovyetler'in Üçüncü Kongresi'nde şöyle dedi: «Bankaların ulusallaştırılması, yalnızca toprak sahiplerini Rus topraklarından süpürüp atmak değil, ama aynı zamanda burjuva yönetimini ve sermayenin milyonlarca, on milyonlarca emekçiyi baskı altında tutma olanağını yok etmek amacıyla alınan ilk önlemlerden biriydi.» (V. İ. Lenin, *Toplu Yapıtlar*, C. 26, s. 466)

Rusya, sermayenin göreceli olarak yüksek yoğunlaşma düzeyinde bulunduğu bir ülkedi. Yedi büyük banka, sanayi ve ulaşım tekellerinin yüzde elli hissesinden fazlasına sahipti. 1917 başlarında ülkede, Devlet Bankası (Merkez Bankası)yla sıkıca bağlantılı 897 kol ve şubeye sahip 59 ticari banka vardı.

* Bu yazı, *SOCIALISM - Theory and Practice* dergisinin 1977/1 sayısından çevrilmiştir.

Sovyetler, Ekim silahlı ayaklanması sırasında Devlet Bankası'nı ele geçirdiler.

Özel bankalara gelince, devrim davasına sadık bankacılık uzmanı yokluğu nedeniyle, ilk önce bu bankalar üzerinde, ulusallaştırmaya doğru bir geçiş önlemi olarak, devlet denetimi kurulması kararlaştırıldı. Sonraları Lenin şöyle yazdı: «Bankalarla anlaşma yolunu tutmak istedik, onlara fabrikaları finanse etsinler diye borç verdik, ama onlar eşine rastlanmadık ölçüde baltalamaya giriştiler, ve pratik deneyim bizi başka denetim önlemleri almaya zorladı.»¹

Uzlaşmacı partiler Bolşevikler'in bankaları ulusallaştırma kararına karşı çıktılar. Menşevikler, karmaşık sisteminden dolayı bankacılık işini düzene koymanın olanaksız olduğu gerekçesiyle, bankaları ulusallaştırmanın Sovyet Rusya'yı «belirli bir yıkıma» sürükleyeceğini ileri sürdüler.

Lenin uzlaşmacılara, bizim bu alanda uzmanları çağıracağımızı ve bunu da ancak anahtarlar bizim elimizde olduğu zaman yapacağımızı söyledi. Bankaları ulusallaştırmanın burjuvaziden habersizce gerçekleştirilmesi gerektiğine ve böylelikle onlara, bu önemli önlem yok etmeleri için fırsat tanınmaması gereğine dikkati çekti. Sovyet hükümetinin 14 Aralık 1917 sabahı verdiği buyruk üzerine Petrograd'daki bütün özel bankalar Kızıl Muhafız Kıtaları'nca işgal edildi ve aynı günün akşamı Sovyetler'in Merkez Yürütme Komitesi bankaları ulusallaştırma kararı aldı.

Bütün özel bankaların tek bir ortak banka içinde birleştirilmesi ve yerel kollarının ulusallaştırılması işlemi, Rusya'nın Avrupa bölgelerinde yaklaşık bir yıl içinde, yani 1918'in bitimine doğru tümüyle tamamlandı.

Bundan sonraki sorun, bankaların genel muhasebecilik ve ülkenin tüm ekonomisini denetlemek için merkezi bürolar haline döndürülmesi idi. Bu amaçla, Halk Bankası'nın kollarının sayısının artırılması, bankaya para yatıranların teşvik edilmesi, para yatırma ve çekme işlemlerinin basitleştirilmesi tasarlandı. Ülkede bankacılık işinin başı Devlet Bankası Komiserliği'ydi.

Sovyet hükümeti, bankaların ulusallaştırılmasıyla aynı zamanda, çarlık ve Geçici hükümetler tarafından yapılan tüm devlet yardımlarını ve borçlarını iptal eden bir karar benimsedi. Bu önlem Sovyet ekonomisinin yabancı sermayeye bağımlılığına son verdi.

Sovyet ülkesinin ekonomik bağımsızlığını sağlayan bir diğer önemli önlem de, 1918 ilkbaharında dış ticaret üzerinde devlet tekelinin kurulmasıydı.

ÜRETİMİN İŞÇİLER TARAFINDAN DENETLENMESİ

Sovyet hükümetinin ilk kararnamelerinden biri de, 14 Kasım 1917'de benimsenen işçi denetimine ilişkin karardı.

Şubat 1917 burjuva - demokratik devriminin utkusundan hemen sonra bir çok işletmede işçi denetimi kurulmuştu. Bu aşamada işçi denetiminin başlıca görevi burjuvazinin herhangi bir ekonomik baltalama girişimini önlemek, sanayii yıkımdan korumak ve yığınların yaratıcı girişkenliğini teşvik etmekte.

1917 Ekim sosyalist devriminin utkusundan ve proletarya diktatörlüğünün kurulmasından sonra işçi denetiminin önemi arttı. Buna bağlı olarak işlevleri de çoğaldı. Ancak proletarya iktidarı ele geçirdikten sonra işçi denetimi malların üretim ve üleşimi üzerinde gerçekten ulusal ve evrensel bir denetim sistemi haline gelebilirdi. Sorunun özünü Lenin şu sözlerle açıklıyordu : «Düzenli ve namuslu bir para hesabı tut, tasarruf et, tembel olma, çalma, en sıkı çalışma disiplinine uy - işte şimdi bunlar, burjuvazinin alaşağı edilmesinden bu yana, günün acil ve başta gelen belgileri oluyorlar.»²

Beş kişiden çok işçi çalıştıran her sanayi işletmesine, ticaret işletmesine ve diğer türden işletmeye işçi denetimi kondu. Bu denetim fabrika komitesinin yolgöstericiliğinde, işletmenin işçi ve çalışanları tarafından yürütülüyordu. Üretimin örgütlenmesinde işçi sınıfının rolü üzerinde ısrarla duran Lenin şöyle dedi: «işçi denetimini getirirken bunun tüm Rusya'ya yayılması için çok uzun bir süre gerekeceğini biliyorduk, fakat bizim tek bir yol —yani aşağıdan gelen değişiklikleri— tanıdığımızı göstermek istedik; bizzat işçiler, aşağıdan, yeni temel ekonomik esasları belirlesinler istedik.»³

İşçi denetimi, fabrika komitesine ek olarak, yerel İşçi Denetim Kurulları ve Tüm - Rusya İşçi Denetim Kurulu tarafından da yürütülüyordu.

Bu denetim, işletmenin faaliyetinin bütün yönlerini kapsıyordu : üretimin düzenlenmesi, hammadde ve yakıt temini, tamamlanmış ürünün pazarlanması. Lenin, işçi denetiminin yalnız, önemsiz kapitalist azınlık üzerinde, kapitalist alışkanlıklarını sürdürmek isteyen beyzadeler üzerinde değil, aynı zamanda «kapitalizm tarafından adamakıllı yozlaştırılmış» işçiler üzerinde ve «asalaklar, varlıklıların oğulları, dolandırıcılar ve kapitalist geleneklerin öteki koruyucuları» üzerinde de kurulduğunu vurguladı.⁴

Parti, genel mevcutları hesaplama ve denetim sistemini oluşturma sürecinde büyük güçlüklerin üstesinden gelineceğine inanıyordu. Özel mülkiyetin dokunulmazlığı ilkelerine dayalı gele-

neklere sahip büyük ve küçük burjuvazi, denetimin getirilmesine engel olmak için elinden ne geldiyse yaptı. Aynı zamanda, uzun yıllardan beri toprak ağalarının ve burjuvazinin yönetimine alışmış olan ve devletle ilgili hiçbir şeye güvenmeyen bir kısım işçi genel denetimin önemini hemen kavrayamadı. Yığınların «geniş kapsamlı devlet muhasebesi ve malların üretim ve üleşimi üzerinde denetim olmaksızın, emekçi iktidarının, emekçilerin özgürlüğünün korunup sürdürülemeyeceğini ve kapitalizme dönüşün kaçınılmaz olduğunu»⁵ sezmeleri ve deneyle öğrenmeleri için zaman gerekiyordu, parti, sendikalar ve Sovyetler'in çetin bir çalışmaya girmeleri gerekiyordu.

Üretimde işçi denetiminin kurulması konusundaki propaganda ve örgütlenme çalışması olumlu sonuçlar verdi. 1918'de RSSFC'nin Avrupa kesiminde 200'den fazla işçi çalıştıran işletmelerin % 87,4'ünde işçi denetimini yürüten fabrika komiteleri vardı.

İşçi denetiminin getirilmesi, ülkenin üretici güçlerini yıkımdan korumaya, burjuva uzmanlarını çalıştırmaya, sanayi önderlerini yetiştirmeye, çalışma konusunda yeni bir tavır geliştirmeye, emeğin üretkenliğini yükseltmeye yardım etti. İşçi denetimi, sanayinin ulusallaştırılmasına hazırlanmada ve toplumsal üretimin planlı yönetimine geçişte önemli bir rol oynadı.

SANAYİNİN ULUSALLAŞTIRILMASI

Yeni toplum için sağlam bir temel inşa ederken Sovyet iktidarınca benimsenen en önemli devrimci ekonomik önlemlerden birisi de sanayinin ulusallaştırılması oldu.

Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nin utkusundan kısa bir süre önce (Temmuz - Ağustos 1917'de), Altıncı Parti Kongresi'nde, en çok tekelleşmiş sanayi dallarındaki (petrol, maden çıkarma, şeker rafinesi, metalurji) bazı işletmelerin ulusallaştırılmasına ilişkin bir karar alındı.

Bolşevikler, sosyalist devrimin ekonomik programını hazırlarken, bütün işletmelerin aynı anda ulusallaştırılmasının sözkonusu olmadığını vurguladılar. Lenin 1917 Mayıs'ında **finans - kapitalin ana kalesini ele geçirmenin zorunlu olduğunu** ve tek tek kapitalistler, ya da hatta kapitalistlerin çoğu sözkonusu olduğunda, proletaryanın «onların sırtlarındaki son gömleği de almak» gibi herhangi bir niyet taşımadığını yazdı. Aksine, proletarya onları işçilerin denetimi altında yararlı ve onurlu işlere yerleştirmek niyetindeydi.⁶ Lenin, Rusya'da sosyalizme geçişin başlangıcında bir - iki bin milyoneri —banka, sanayi ve ticaret patronlarını— mülksüzleştirmenin yeterli olacağını söyledi. Fakat, diye ekledi, bu zenginler grubunun dahi tüketim maddeleri şeklinde

pek çok mülke ve mütevazı miktarda bir gelire sahip olmasına izin verilebilir⁷. Halk Komiserleri Konseyi'nin özel işletmelerin ulusallaştırılmasına ilişkin yayınladığı ilk kararname, bir ilke sorunu olması bakımından, burjuvazinin baltalamalarını sınırlandırmak ve üretimin düzenleyicisi olduğundan onun deneyinden yararlanmak görüşüyle verilmesi düşünülen tazminatlar için bazı ödemelere izin verdi.

Parti, proletarya devletinin ilk önce daha fazla gelir sağlayan işletmeleri — iyi donatıma ve istikrarlı bir mali konuma sahip olanlarını— ulusallaştırması gerektiğini gördü.

Ulusallaştırma hızı, işçilerin üretimin yönetiminde kazandıkları pratik deneyim miktarı da dahil pek çok etkene bağlıydı.

Lenin, sanayiye ulusallaştırmaya ve yerinde kararlar almaya, üretimin pratikte toplumsallaştırılmasının da eşlik etmesi gerektiğini işçilere tekrar tekrar anlattı. Fabrika ve işyerlerine elkoymak yeterli değildi. Bunları devralmak ve işleyen bir temel üzerine oturtmak da o ölçüde önemliydi. Sanayii ulusallaştırma sürecinin, üretimin yönetiminde ustalaşma sürecinden pek fazla önde gitmemesi gerekiyordu.

Bolşevikler muhasebe ve denetimi yalnızca sanayii ulusallaştırmak için bir hazırlık aracı değil, aynı zamanda toplumsallaştırılmış işletmelerin yönetiminde bir kilit etken olarak görüyorlardı.

Sanayinin ulusallaştırılmasında 1917 Kasım'ından 1918 Mart'ına dek kaydedilen ilerlemeyi tahlil eden Lenin, sermayenin saldırısına karşı «ilk darbenin» başarıya ulaşmış olduğunu, ancak muhasebeyi ve proletarya denetimini örgütleme çalışmasının «mülksüzleştirilenleri mülksüzleştirme»nin gerisinde kaldığını belirtti. Lenin şöyle yazdı: «Dün, günün görevi, mümkün olduğunca kararlı bir şekilde ulusallaştırmak, elkoymak, burjuvaziyi altedip ezmek ve baltalamaları bastırmaktı. Bugün, **hesaplamak zorunda kalmış olduğumuzdan** çok daha fazla ulusallaştırmış, elkoymuş, altetmiş ve bastırmış olduğumuzu görememek için kör olmak gerekir»⁸. Bu koşullarda Parti, ulusallaştırma sürecini durdurmadan, dikkat merkezinin hesap çıkartma ve denetime aktarılmasını önerdi.

ÖZNEL ETKENLER

İlerleme hızı, sanayii ve ekonominin başka bazı dallarını ulusallaştırmanın boyutları, büyük ölçüde iç ve dış gerici güçlerin genç Sovyet rejimine karşı yürüttükleri savaşın şiddetiyle belirleniyordu. Dış müdahalenin etkin hazırlıkları, burjuvazinin baltalamaları yoğunlaştırması ve işletmeleri yıkıma uğratma girişimlerinin tümü, Sovyet hükümetini 1918 Haziran - Temmuz ayla-

rında ulusallaştırmaya hız vermek zorunda bıraktı. Nitekim, Bakü petrol alanlarındaki petrol üretiminin hızla düşüşü ve petrol kuyularının imhası tehdidi karşısında, Bakü Halk Komiserleri Konseyi 1 Haziran 1918'de Azerbeycan petrol sanayiini ulusallaştırmayı kararlaştırdı. Ayrıca RSSFC hükümetine başvurarak, bu karara yasallık kazandırmasını istedi. 20 Temmuz 1918'de Halk Komiserleri Konseyi, tüm ülkenin petrol sanayiini ulusallaştıran bir karar aldı.

Sovyet Hükümeti, 28 Temmuz 1918'de büyük işletmelerin ulusallaştırıldığına ilişkin bir kararname yayınladı. Kararname, ekonominin dağılmasının üstesinden gelmek ve proletarya diktatörlüğünü güçlendirmek amacıyla, kömür, metalurji, petrol, kimya, makine yapımı, tekstil, şeker rafinerisi ve diğer sanayilerin, ayrıca özel demiryollarının devlet mülkiyetine toptan devredilmesini yasallaştırdı. Maden çıkarma sanayi tümüyle, sınırsız olarak devletin eline verildi. Bir milyon ruble sermayesi bulunan metalurji ve makine yapımı işletmeleri ve 200 ilâ 500 bin rublelik sermayeye sahip besin ve kimya işletmeleri ulusallaştırıldı. 1918 ilkbaharına dek ülke 500'ü aşkın işletmeyi ulusallaştırdıysa, o takdirde 31 Ağustos 1918'de devlet sektörünün elinde 3000'in üzerinde işletme vardı demektir; aslında, büyük işyeri ve fabrikaların çoğu ulusallaştırılmıştı.

İç Savaş, dış müdahale ve ekonomik yalıtılma, devleti ülkenin tüm kaynaklarını elinde toplamaya zorladı. Bu yüzden, Sovyet hükümeti, 1919 ile 1920 yıllarında orta - boy ve hatta beş - on işçi çalıştıranlar da dahil, kayda değer sayıda küçük sanayi işletmelerini ulusallaştırmak zorunda kaldı. Bu tür işletmelerin ulusallaştırılması, İç Savaş sırasındaki olağanüstü durumla ilişkili zorunlu ve geçici bir önlemdi.

Sanayinin ulusallaştırılmasıyla aynı zamanda, ekonominin başka alanları da toplumsallaştırıldı. Devrim öncesi Rusya'sındaki demiryollarının çoğu devlete aitti. 1918'in başında, devlet mülkiyetindeki demiryollarının çoğu fiilen Sovyet devletinin eline geçmişti. Sovyet devleti 20 Şubat 1918'de Haberleşme Yol ve Araçları Halk Komiserliği'nin kurulmasını kararlaştırdı.

18 Ocak 1918'de yayınlanan deniz taşımacılığının ulusallaştırılmasına ilişkin kararname büyük kapitalistlere ait bütün gemicilik araçlarının ortak ulusal mülkiyete geçirildiğini ilan etti. Ticaret amacıyla kullanılan bütün deniz gemileri ve nehir taşıtları derhal, tazminatsız ulusallaştırıldı. Taşıtlara herhangi bir zarar verilmesini önlemek isteyen hükümet, yerel makamları ve işçi örgütlerini ulusallaştırılması kararlaştırılan bütün taşıtları korumakla görevlendirdi.

Sovyet Rusya'da belli başlı üretim araçlarının ulusallaştırılmasındaki iki ayırdedici özelliğe —üretim araçlarının toplumsallaştırılmasındaki yüksek hıza ve kapitalist mülkiyete elkoyarken başvurulan yönetime— yabancı müdahalesi ve Rus burjuvazisinin cılgınca direnci neden olmuştur.

Fakat bu ağır koşullarda bile Parti, esnek bir politika izledi. Hiç bir koşulda boyun eğmeyecek kapitalistlere karşı acımasız baskı yöntemlerini, devlet kapitalizmini kabul eden kapitalistlere karşı uzlaşıcı yöntemlerle birleştirmeye uğraştı. Ne yazık ki, Rusya'da bu ikinci türden kapitalistler pek fazla değildi.

Bir başka uzlaşma örneği de, burjuva uzmanlarının yüksek ödemelerle, Sovyet devletinin koşulları ve denetimi altında, sosyalist işletmelerde çalıştırılmalarıydı. Lenin bu konuda şöyle dedi: «... burjuva uzmanlarının, herhangi bir burjuvanın gelişip serpilmesini önlemek üzere toprağı yenibaştan sürmek amacıyla proleter devlet iktidarı tarafından kullanılmalrı dönemi kapıyı çalmaktadır.»⁹

Sovyet iktidarının ilk yılında köklü yeniden - örgütlenmeler ülke ekonomisinin her alanını etkiledi. Bolşevikler'in gündeminde yalnızca ekonomik kalkınmanın acil görevleriyle ilgili olmayan bir yığın önemli sorun vardı. Bu sorunlar, Parti'nin tüm geçiş dönemindeki ve sosyalizm dönemindeki ekonomi stratejisine iliskindi: aralarında ülkenin sanayileşmesi, üretimin yoğunlaşması, üretici güçlerin rasyonel dağılımı, sanayinin kilit dallarının uyumlu gelişmesi, sanayiın, ulaşım ve tarımın elektrikleştirilmesi, ucuz yakıt kullanımına dayanan en az madde harcayarak ucuz elektrik üretme, çalışma disiplininin güçlendirilmesi gibi alanları sayabiliriz.

NOTLAR

1 V. İ. Lenin, Toplu Yapıtlar, C. 26, s. 390.

2 Age., C. 27, s. 243-244.

3 Age., C. 26, s. 467-468.

4 Age., C. 27, s. 353-354.

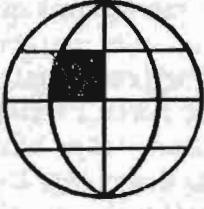
5 Age., C. 27, s. 253-254.

6 Age., C. 24, s. 429.

7 Age., C. 24, s. 440.

8 Age., C. 27, s. 333-334.

9 Age., s. 248.

dünya işçi sınıfı partileri üzerine bilgiler

Kadrolar politikasına ilişkin sorunlar*

Jose VITORIANO

Portekiz Komünist Partisi

Merkez Komitesi Politik Komisyonu

üyesi

Gizlilikten çıktığından buyana ve devrimci demokratik rejim koşullarında Partimiz, halkın arasında çalışmak için çok daha geniş fırsatlar elde etmiştir. Halkın kazanımlarını gerici entrikalara karşı savunmak, yığınların devrimci girişkenliğini harekete geçirmek ve sosyalist çizgilerde yönlendirmek savaşımı, bizi hem yerel hem de ulusal karakterdeki yeni sorunlarla sürekli yüzyüze getirmektedir. Bu sorunları çözümleninin ve birleşik bir politik çizgiye uyması gereken konumumuzu belirlememizin yanısıra, tüm Parti örgütlerini, üyelerini ve tüm emekçi halkı kararlarımız ve yönergelerimizden haberdar kılma ve onların doğru bir biçimde yerine getirilmesini sağlamak gereklidir.

Kadrolar sorunu, yaşamın önümüze koyduğu çok sayıda ve güç görevleri yürütmekten sorumlu insanlar, bizim bütünsel ve özenli bir dikkat göstermemizi gerektirmektedir. Görevlilerimiz, ideolojik bakımdan sağlam Parti işçileri, Parti aygıtı içinde ve halk arasında çalışabilecek yetenekte, ideolojik, propaganda ve örgütsel sorunları ele almak için uzmanlaşmış, hem yerel hem de ulusal düzeyde politik aktivistler olmalıdır.

Bugün Partimizde kendini devrim ve sosyalizm davasına adanmış birçok deneyimli insan, sağlam Marksist - Leninistler vardır. Birçoğu gizlilik koşullarında faşist diktatörlüğe karşı savaşta eğitilmişlerdir. Öteki binlercesi de 25 Nisan dönemi sonrasında demokrasi, tarım reformu, ulusallaştırma ve işçi - denetimi için savaşımında politik işçiler, örgütçüler ve propagandistler olabileceklerini göstermişlerdir. Birlikte alındığında bunlar, Parti'nin tec-

* Bu yazı, **World Marxist Review** dergisinin Nisan 1977 sayısından çevrilmiştir.

rik, politik ve örgütsel güçlerinin güvenilir bir çekirdeğini oluşturmaktadır.

Bununla birlikte, devrimden sonraki üç yıl içinde, Parti tarihinin tüm bundan önceki dönemlerinden daha fazla Parti görevlisinin eğitilmiş olduğu olgusuna rağmen, onlara daha büyük ölçüde gereksinmemiz vardır. Parti'ye üye alma, deneyimli Parti işçilerinin eğitilmesini aşmış ve sonucunda Partimizin örgütsel yapısının bazı alanları boş kalmıştır. Örneğin, 115.000 Parti üyesinden yaklaşık olarak 35.000'i günlük politik faaliyetlerde hâlâ küçük bir rol oynamaktadır. Bu, yerel Parti örgütlerinin, daha yüksek Parti örgütleriyle bağlantısını daha da sıklaştırmaya yetenekli orta düzeydeki örgütçülerin aşırı ölçüde eksikliğinden doğmaktadır.

Bazı bölge örgütlerinde deneyimli Parti işçilerinin sayısı gereksinimlerinin çok gerisinde kalmaktadır. Yaklaşık 3.000 üyesi olan böyle bir örgütte yalnızca 5 tam-gün Parti görevlisi vardır ve ülke için ortalama alındığında her tam-gün Parti görevlisi yukarıdaki sayının iki misli çok üyeye çalışmak durumundadır.

Bizim niyetimiz tüm gönüllü Parti işçilerinin yerine profesyonel kadrolar getirmek değildir, ancak bunun belirli bir asgarisi olmalıdır.

Kuşkusuz, en yeteneklileri, özellikle gençliği, yürütme kademesine ve öteki sorumlu görevlere getirerek, bunu yüreklilikle, mümkündür ki belli bir riski göze alarak ve yanlışlardan korkmadan yaparak kendi kadrolarımızı hazırlamalıyız. Son gözümlemede bu yaklaşım haklılığını kanıtlayacaktır.

Ancak, bunun her zaman yapılması gerektiği kadar iyi yapılmadığını kabullenecek kadar özelleştirmeye açık olmalıyız. Yetenekli örgütçüler kolayca bulunmaz. Yerel örgütlerle daha yakın tanışma onları ortaya çıkarabilir. Ancak, bazen bu örgütleri bilmiyoruz ya da onlar hakkında üstünkörü bilgilere sahibiz ve bu yüzden üyeler arasındaki yetenekli kişileri ayırtedemiyoruz.

Parti, deneyimli işçilerine gerekli politik, teorik ve özel bilgi sağlamaya ilgi göstermektedir. Bu, Parti'nin aylık ve haftalık özel kurslar sistemi yoluyla sağlanmaktadır. Bu kurslara yaklaşık 1.000 Parti üyesi katılmaktadır. Birçok kardeş partinin bize bu konuda büyük yardımları olmuştur.

Komünist Partisi'nin merkezi örgütlerinin yanısıra, bölge ve yerel organlar, kadroları eğitmede aynı biçimde sorumludurlar. Çoğunun kendilerine ait, çoğunlukla birkaç haftalık dönemler halinde cumartesi günlerinde verilen daha kısa kursları vardır. Yerel Parti organları konferanslar, konuşmalar ve öteki politik eğitim biçimlerinden geniş ölçüde yararlanıyorlar.

Tüm bu yöntemlerin verimliliği kanıtlanmıştır ve biz bunları daha yaygın ölçüde kullanmak niyetindeyiz. Aynı zamanda, pratik yönergelerle ve günlük politik savaşıma etkin katılmayı artırarak bu kursları bütünlemeyi planlıyoruz.

Parti işçileri, devrim okulunda kendi politik ve ideolojik görüşlerini ve yeteneklerini genişletiyorlar ve kendilerini birçok eksikliklerden arındırıyorlar. Bununla birlikte, yeni üyelerin karmaşık koşullardaki güçlükler yüzünden şaşırabileceklerini ve işte burada yardım ve desteğe gereksinim duyacaklarını unutmamalıyız. Genç Parti işçilerine güven, dikkat, saygı ve yoldaşça bir ilgi göstermek, doğru bir kadrolar politikası için önemlidir ve bu politikanın başarı koşullarından birisidir.

Parti organlarının çalışmasına, ortak görüşmelere ve kararların onaylanmasına düzenli katılma, kadroları eğitmenin verimli bir yöntemidir ve onların önderlik niteliklerini geliştirmektedir. Bu aynı zamanda bir kişinin çalışmasının, daha geniş ve kapsamlı ölçüde değerlendirilmesine yol açar. Bunun yanı sıra bu tür çabalar, kadrolara, güçlüklerin ortaya çıktığı zamanlarda ortak deneyime, Parti üyelerinin eksikliklerini ve yanlışlarını bulmalarına yarayan yapıcı eleştiri ve özeleştiriye başvurmalarını öğretir.

Bazen, bazıları Parti görevlilerini, Parti'ye 25 Nisan'dan önce ve sonra katılanlar diye iki guruba ayırdıklarında kadrolar politikasında aşırılıklar olabilir. Biz, bu tür katıksız biçimci bir yaklaşıma kesinlikle karşıyız. Bugün her üye, üyelerinin eşit hak ve sorumluluklara sahip olduğu birleşik ve bölünmez Komünist Partisi'nin bir parçasıdır. Deneyimli bir Parti işçisi yalnızca üyelikteki kıdemle değil, fakat aynı zamanda devrimci hizmetinin verimliliği ve Parti davasına kendini adanmasıyla değerlendirilir. Halka gösterilen tarafsız (nesnel) ve dostça tavır, onların niteliklerini, erdemlerini ve yanlışlarını doğru bir düşünceyle biçimlendirme yeteneği, doğru bir kadrolar politikası için zorunludur.

Kısa Haberler

TÜSTAV

RODOLFO GHIOLDI 80 YAŞINDA

Arjantin Komünist Partisi'nin lideri ve kurucu üyesi Rodolfo Ghioldi'nin 21 Ocak günü 80. doğum yıldönümü kutlanmıştır. Aynı gün SSCB Yüce Sovyeti Ghioldi'ye Halkların Dostluğu nişanını vermiştir.

İlk kez 1921 yılında Sovyetler Birliği'ne giden ve Lenin'le görüşen Ghioldi'nin tüm yaşamı 20. yüzyıl Arjantin işçi sınıfı hareketiyle kopmaz bir biçimde bağlıdır.

Proleter enternasyonalizmi bayrağını her zaman yükseklerde tutan, milliyetçilik ve oportünizmin her türlüüne karşı yılmaz bir savaş veren Arjantin işçi sınıfının bu büyük oğlu, 75. doğum yılında da Büyük Ekim Nişanı'yla taltif edilmişti.

(Information Bulletin, 1977/2)

ENDONEZYA KOMÜNİST PARTİSİ'NİN SEÇİM BİLDİRİSİ

Mayıs ayında yapılan sözde seçimler dolayısıyla Endonezya Komünist Partisi Merkez Komitesi bir bildiri yayınlamıştır. Bilindiği gibi, 1965 yılında gerici Suharto rejimi, Başkan Sukarno'yu devirmiş, yüzbinlerce komünisti ve yurtseveri katletmişti.

Endonezya Komünist Partisi'nin bildirisinde özetle şöyle denilmektedir :

«1965 yılına kadar haklı olarak bağımsızlık ve yurtseverliğin gururunu duyan Endonezya, bugün başta Amerika olmak üzere, emperyalizmin kölesi durumundadır. Egemen çevreler ülkemizi sadece ekonomik bakımdan değil, aynı zamanda politik açıdan da uluslararası emperyalizme bağlamaktadırlar.

Endonezya Komünist Partisi, Suharto rejiminin ülkeyi içine attığı bu ağır bunalıma karşı demokratik bir almaşık olarak şu tedbirlerin alınmasını ister :

— Pança Şıla ilkelerine uygun olarak, ideoloji ve dinlerine bakılmaksızın, 1945 Anayasası çerçevesinde politik partilere özgürlük tanınması da dahil, tüm politik özgürlüklerin yeniden kurulması,

— Tüm politik tutukluların kayıtsız şartsız serbest bırakılması, sendikaların, demokratik kitle örgütlerinin yeniden kurulması ve bunların devletten bağımsız olması,

— Bilimsel sosyalizm ve Sukarnoculuk üzerindeki utanç verici yasağın kaldırılması ve gerçek bir din özgürlüğü için güvenceler getirilmesi,

— Kongre ve Parlamento'nun anayasal haklarının yeniden kurulması, askeri diktatörlüğün ortadan kaldırılması, baskıcı polis ve güvenlik örgütlerinin dağıtılması,

— Rüşvete karşı ardıcıl savaş ve tüm maliye, vergi ve gümrük aygıtında toptan bir temizlik,

— Kamu ve özel teşebbüslerdeki tüm fabrika ve büro işçileri için güvenceli bir asgari ücret sisteminin kurulması,

— Yabancı sermayenin sınıksız denetimi ve eşkiyalığına son verilmesi, yabancı yatırım ve kredilerin ulusal üretici güçlerin gelişmesi için kullanılması, yeni işyerleri açılması, işsizliğe son verilmesi, ulusal sanayiin korunması,

— 1960 tarım yasalarının tutarlı bir biçimde uygulanması, Cava'dan dış adalara göçün geniş bir biçimde finanse edilmesi,

— Gençlerin ve öğrencilerin çalışma ve eğitim haklarının, ülkenin sosyo-politik yaşamına katılmalarının güvence altına alınması,

— Aydınların ve büro işçilerinin meslekî çıkarlarına saygı, yaşam düzeylerinin güvence altına alınması,

— Endonezya halkının özgün yapısına uygun olmayan emperyalist sahte kültürün zararlı etkilerinden her bakımdan korunması,

— Bağımsız ve aktif anti-emperyalist dış politikaya dönüş; Güneydoğu Asya'yı bölgedeki tüm ülkeler arasında karşılıklı işbirliği, barış ve güvenlik bölgesi yapmak için ve ASEAN'ın askeri bir bloka dönüştürülmesine karşı savaşım yürütmek.

Endonezya Komünist Partisi, bu demokratik programın geniş kitleler yararına gerçekleştirilmesi için, politik rejimin kökten değişmesi gerektiği görüşündedir. Önümüzdeki seçimin tek amacı, şimdiki rejime koltuk değneği olmaktır. Ancak Suharto sürgit halkı aldatamayacaktır. Amacı tüm Endonezya halkının çıkarlarını temsil eden gerçek bir ulusal demokratik hükümet kurmak olan Ulusal Birlik Cephesi yönetiminde kitle eylemleriyle bu rejimi değiştirmek mümkündür.

Kahrolsun despot Suharto rejimi!

Yaşasın Ulusal Birlik Cephesi!

Yaşasın özgür, demokratik ve serpilip gelişecek Endonezya!»

Jakarta, 9 Aralık 1976

(Information Bulletin, 1977/2)

★

KOLOMBİYA'DA ULUSAL MUHALEFET BİRLİĞİ LİDERİ OLDURULDU

Bir Güney Amerika ülkesi olan Kolombiya'da egemen güçler, Ulusal Muhalefet Birliği lideri, Cimitarra Belediye Meclisi Başkanı ve Komünist Partisi üyesi Josue Cavanzo'yu alçakça katlettiler. Cimitarra, Uraba ve Yacopi adlı kırsal bölgelerde sıkıyönetim ilan ettiler. Kolombiya Komünist Partisi Yürütme Komitesi 12 Ocak tarihinde başkent Bogota'da yayınladığı bildiriye yine aynı bölgede aynı güçlerin Jose Romana Mena yoldaşı ve bir

ay önce de Ulusal Muhalefet Birliği saymanı Tobias Lamus'u öldürdüklerini belirtti ve bölgede estirilen terör havasını sert bir dille kınadı.

(Voz Proletaria, 13-19 Ocak 1977)

KOLOMBIYA KOMÜNİST PARTİSİ'NİN 6. ULUSAL KONFERANSI

Ocak ayı ortalarında başkent Bogota'da Kolombiya Komünist Partisi'nin 6. Ulusal Konferansı toplanmıştır. Konferansta son dört yılda partinin üye sayısının iki katına çıktığı, merkez organı **Voz Proletaria** gazetesi satışlarının 40 bine ulaştığı belirtilmiştir. Konferans delegeleri artan baskıları kınamışlar, demokratik özgürlükleri genişletmek ve emperyalistlerin kışkırttığı gerici askeri darbe planlarını boşa çıkarmak için Ulusal Muhalefet Birliği ve Sendikalar Konfederasyonu'nu güçlendirme gereğini belirtmişlerdir.

(Voz Proletaria, 20-26 Ocak 1977)

KOSTA - RİKA ÖNCÜ HALK PARTİSİ SEÇİMLERE KATILYOR

Orta Amerika ülkelerinden Kosta Rika'da Öncü Halk Partisi, Şubat 1978'de yapılacak olan seçimlere katılma hakkını elde etmiştir. Kosta - Rika yasalarına göre, bir partinin seçimlere katılabilmesi için en az 3 bin üyesi olmak gerekmektedir. Öncü Halk Partisi Genel Sekreteri Valverde, Genel Sekreter Yardımcısı Carbonel ve Politik Komisyon üyesi Porras, Seçim Kayıt Kurulu'na örgütün 12 bini aşkın üyesinin imzalarını içeren dilekçeyi vermişlerdir. Böylece Parti, 1948 yılında yasaklandığından bu yana ilk kez resmen seçimlere katılabilecektir. Kosta Rikalı komünistler önceki seçimlere Sosyalist Eylem Partisi çerçevesinde katılmışlardı. Parti'nin Parlamento'da iki sayılabı ve ülke düzeyinde belediye meclislerinde pekçok üyesi bulunmaktadır.

(Information Bulletin, 1977/2)

BÜYÜK BRİTANYA VE TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİLERİ'NİN ORTAK BİLDİRİSİ

«Mayıs ayı başlarında Politik Büro üyesi Ahmet Saydan başkanlığında üç Merkez Komitesi üyesinden oluşan bir Türkiye Komünist Partisi heyeti, Büyük Britanya Komünist Partisi temsilci-

leriyle bir görüşme yapmıştır. Görüşmede Büyük Britanya Komünist Partisi'ni (CPGB) Genel Sekreter Yardımcısı Reuben Falber ile Uluslararası Bölüm Başkanı Jack Woddis temsil etmişlerdir.

Görüşmede her iki parti temsilcileri birbirlerine ülkelerindeki durumu anlatmış ve partiler arasında dayanışma ve işbirliği temeli üzerinde görüş değiş-tokuşu yapmışlardır.

Bu, 57 yıllık varlığının hemen tümünde yasal çalışması yasaklanmış bulunan Türkiye Komünist Partisi'nin Britanya'ya gönderdiği ilk resmi delegasyondur.

Büyük Britanya Komünist Partisi delegasyonu, İstanbul'daki 1 Mayıs gösterilerinde işçilerin vahşice katledilmesini lanetlemiş, sorumluların cezalandırılmasını istemiş ve Türkiye halkının faşist yıldırya karşı ve sosyalizme açılan ileri demokratik bir düzenin kurulması yolunda yürüttüğü savaşıma Britanya'da dayanışma sağlamak için yardıma kararlı olduğunu belirtmiştir.

Büyük Britanya Komünist Partisi delegasyonu, Türkiye'nin bugün Avrupa'da komünist partisinin yasaklandığı tek ülke olduğunu vurgulayarak, Türkiye Komünist Partisi'nin legale çıkması yolundaki tüm çabaları destekleyeceğini belirtmiştir.

Her iki delegasyon, Kıbrıs'ın bağımsızlığı, toprak bütünlüğü ve egemenliğine saygı gösterilmesi, Türk ve Britanya silahlı kuvvetleri dahil, bütün yabancı birliklerin adadan çekilmesi, üslerin kaldırılması ve tüm göçmenlerin evlerine ve topraklarına geri dönebilmesi temelinde Kıbrıs halkının savaşımını desteklediklerini açıklamışlardır.

Her iki parti, bağlarını ve karşılıklı dayanışmalarını güçlendirmek için ileride yeni adımlar atacaklardır.»

(Morning Star, 9 Mayıs 1977)

AKEL, TKP VE YKP'NİN ORTAK BİLDİRİSİ

«Nisan ayının sonlarında Genel Sekreter Ezekias Papayoannu başkanlığında Kıbrıs Emekçi Halkının İlerici Partisi (AKEL), Genel Sekreter İ. Bilen başkanlığında Türkiye Komünist Partisi ve Birinci Sekreter Harilaos Florakis başkanlığında Yunanistan Komünist Partisi delegasyonları buluşmuşlardır. Bu buluşmada her üç parti, ülkelerinin durumu ve partilerinin çalışmaları konusunda bilgi vermişlerdir. Delegasyonlar özellikle Kıbrıs, Ege Denizi ve Yakınoğu sorunları üzerinde düşünce alışverişinde bulunmuşlardır.

Delegasyonlar, Carter'ın işbaşına gelmesinden sonra da Amerikan emperyalistlerinin Doğu Akdeniz'de ve Yakınoğu bölge-

sinde halkların ulusal kurtuluş hareketlerine karşı, uluslararası tekellerin çıkarlarına uygun eski politikalarını sürdürdüklerini ve yeni, daha geniş planlar hazırladıklarını saptamışlardır.

Emperyalistler, NATO'nun egemen çevreleri Kıbrıs'ın toprak bütünlüğünü çiğnemekte, Kıbrıs'a sürdürdükleri Türk ordu birlikleriyle, Ada'nın yüzde 40'ını elinde tutmakla Ada'yı bölme yoluna gitmektedirler. Böylece Kıbrıs'ın bağımsızlığını ortadan kaldırmak ve Ada'yı ABD'nin, NATO'nun üssü durumuna getirmek istemektedirler.

Her üç parti, emperyalist çevrelerin bu zorbalık planlarını suya düşürmek uğrunda yürüttükleri savaşa bundan böyle daha da hız vereceklerini belirtmişlerdir. Kıbrıs sorununun, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararlarına uygun olarak, Sovyetler Birliği'nin önerdiği gibi, uluslararası bir konferansın toplanması yoluyla çözümlenmesi gerektiğini bir kez daha vurgulamışlardır.

Tüm yabancı ordu birlikleri adadan çıkarılmalı, yabancı üsler kaldırılmalı, Kıbrıs'ın bağımsızlık, egemenlik ve toprak bütünlüğü uluslararası, gerçek güvence altına alınmalı, yerlerinden, yurtlarından edilen Kıbrıslı Rum ve Türklerin evlerine dönmeleri, kayıp kişilerin durumlarının belirlenmesi sağlanmalıdır.

AKEL, TKP ve YKP, emperyalistlerin, özellikle Amerikan emperyalistlerinin Ege bölgesinde barış ve güvenliği tehlikeye düşüren yeni bir çıban başı yarattıklarını, bu bölgede, Türkiye ve Yunanistan üzerinde hegemonya kurabilmek için, baskı aracı olarak Türkiye'deki egemen gerici ve militarist çevreleri ve Yunanistan'ın dış politikasındaki NATO'culuğu kullandıklarını vurgulamışlardır. Bu durum, Türkiye ve Yunanistan halklarının çıkarlarına aykırıdır.

Her üç parti, gerici çevrelerin körükledikleri şovenizme, hız verdikleri silahlanma yarışına karşı komşu halkların dostluk, dayanışma ve kardeşliği için, bölgede ve Avrupa'da güvenlik ve gerginliğin azaltılması için yürüttükleri savaşı daha da güçlendireceklerdir. Bütün yabancı üsler kaldırılmalı, emperyalizmle bağlanan ikili kölelik anlaşmaları yırtılmalı, Türkiye ve Yunanistan NATO'dan çıkmalıdır!

Ege sorunu, her iki halkın yararına barışçı yollardan çözülebilir, çözülmelidir. Bu sorun, aynı zamanda bölgedeki tüm komşu ülkeleri ilgilendiren uluslararası bir sorundur. Ege Denizi, barış denizi olmalıdır!

Her üç parti, Arap halklarının emperyalizme karşı, İsrail saldırganlarının işgal ettikleri bütün topraklardan çekilmesi, Filistin halkının özgür bir devlet kurması, bütün egemenlik haklarını alması için yürüttükleri savaşı destekler.

AKEL, TKP ve YKP delegasyonları arasında yapılan görüşme dostluk ve kardeşlik havası içinde geçmiş, üzerinde durulan konularda tam bir görüş birliğine varılmıştır.»

(Rizospastis ve Haravgi)

VIETNAM KOMÜNİST PARTİSİ'NİN YENİ TUZUĞU

Vietnam Komünist Partisi, Dördüncü Kongresi tarafından benimsenen yeni VKP Tüzüğü'nü yayınlamıştır. Tüzük bir önsöz ve on bir bölümden oluşmaktadır.

«Parti ve Parti İnşasının Temel Sorunları» başlıklı önsözde VKP'nin, Vietnam işçi sınıfının partisi, bu sınıfın öncü, örgütlü savaşkan müfrezesi ve en yüksek örgütü olduğu belirtilmektedir. VKP işçi sınıfının ve öteki emekçi halkın ve bir bütün olarak ülkenin çıkarlarının gerçek bir temsilcisidir. Dahası, Parti, uluslararası Komünist harekete karşı yükümlülüklerini yerine getirmektedir. Parti, komünist görüşlü insanlardan, işçi sınıfının, kolektif çiftlik köylüsünün ve sosyalist aydınların en örnek alınacak yiğit ve kendini adanmış üyelerinden ve Parti'ye onun amaçları ve idealleri uğrunda savaşmak için katılmaya karar vermiş öteki emekçilerden oluşmaktadır.

Tüzük, Vietnam Komünist Partisi'nin, Marksizm - Leninizm Partinin ideolojik temeli ve tüm çalışmalarında rehber saydığını işaret etmektedir. VKP, proletarya diktatörlüğünün ana gücüdür. VKP, devlet ve toplumun topyekun faaliyetinin önderliğini birleştirme, tüm halkın çabalarını ülke çapında sosyalizmin inşası üzerinde toplama ve ulusal bağımsızlığı ve birliği sürekli savunma göreviyle karşıkarşıyadır.

Tüzük, Komünist Partisi'nin gerçek yurtseverliği proletarya enternasyonalizmiyle birleştirdiğini, yığınlarla yakın bağları sürdürdüğünü ve bir sosyalist kolektif önderlik sistemi kurmak için sürekli çaba gösterdiğini vurguluyor. Bu, amaç ve eylemin yekpare bütünlüğü demektir. Parti, demokratik merkezîyetçilik ilkesi üzerinde örgütlenmiştir. VKP'nin güttüğü devrimci davanın en önemli bir parçası, Parti'yi sebatla inşa etmek ve güçlendirmek ve onun toplumdaki önder rolünü artırmaktır.

Tüzük, Parti üyeliği, üyelerin hak ve ödevleri, demokratik merkezîyetçilik ilkesi, Parti'nin örgütsel yapısı, en yüksek yönetim organının çalışması, tüm düzeylerdeki Parti örgütleri ve seçilmiş organlar, Parti Denetleme Komitesi ve Parti'nin devlet ve yığın örgütlerindeki önderlik rolü, Ho-Şi-Min Komünist Gençlik Birliği vb. nin durumlarıyla ilgili 59 maddeyi ayrıntılı bir biçimde belirtmiştir.

FRANSIZ KOMÜNİST PARTİSİ'NDE KARTLAR YENİLENİYOR

FKP temel örgütlerinde parti kartları yenilenmektedir. Aynı zamanda fabrikalarda yeni temel örgütlerin oluşturulması için bir kampanya sürmektedir. Kartların yenilenmesi, örneğin Parti üye sayısının bu yıl 25.000'e çıkarılmasının planlandığı NORD İLİ'nde iyi bir ilerleme kaydetmektedir. Yenileme, Tuluza, Marsilya ve öteki kentlerde de ilerleme göstermektedir. Kart yenileme kampanyası ile ilgili, Merkez Komitesi Sekreterliğinin yayınladığı bir çağırısı 1976'da Parti'ye 105.000 kişinin katıldığına işaret etmektedir. Bu yıl hedef FKP'nin gücünü 600.000'e ve fabrika temel örgütlerini 10.000'e çıkarmaktır.

(World Marxist Review, 1977/4)

MOĞOLİSTAN DEVRİMCİ HALK PARTİSİ
TEMEL ÖRGÜT SEKRETERLERİ KONFERANSLARI TOPLANDI

Moğolistan Devrimci Halk Partisi Merkez Komitesi, Parti temel örgütleri sekreterlerinin konferanslarını Ulan Bator, Darkhan, Arbai-Khere, Tsetserleg, Ulyasutai ve Sain Shand kentlerinde topladı.

Politik Büro üyeleri ve MDHP Merkez Komitesi sekreterleri tarafından yönetilen konferanslar, Parti temel örgütlerinin rolünü ve verimliliğini artırmayı hedeflemiş olan 17. Parti Kongresi'nin kararlarını uygulamadaki önemli tedbirler arasındadır. Konferanslarda, yaşamın her yönünde Parti'nin etkisini ve çalışma guruplarının faaliyetini artıracak ve ekonomik ve kültürel alanlarda Parti önderliğinin yöntemlerini geliştirecek girişimler görüldü. Konferanslar Parti'nin ekonomik politikasını yürütmede ve emekçi halkı komünist bir ruhla eğitmeye Parti komitelerinin deneyimini genelleştirdi. Sosyalist ve komünist inşayı yönetmede SBKP'nin deneyimini genişçe inceleme ve yaratıcı bir biçimde uygulama gereksinimini vurguladı.

(World Marxist Review, 1977/4)

PORTEKİZ KOMÜNİST PARTİSİNİN YARDIM KAMPANYASI

Portekiz Komünist Partisi Merkez Komitesi Politik Komisyonu, Komünistlere, Parti'nin tüm dostlarına ve destekleyicilerine, PKP yararına bir para yardımı kampanyası açmaları için çağırıda bulunmuştur. Politik Komisyon, *Avante*'de yayınlanan bildirisinde, faşist diktatörlüğün alaşağı edilmesi, özgürlüğün kurulma-

sı, devrimci kazanımlar ve bu kazanımları elde tutma savaşımının PKP'nin faaliyetinden ayrılamayacağını söylemektedir. PKP'nin sorumluluğu iç politik durumun gelişimiyle birlikte büyümektedir. Parti örgütleri, durmadan daha çeşitli ve karmaşık görevlerle yüzyüze geliyorlar. Parti, bu görevlerin tamamlanması ve örgütlerinin gelişmesi ve güç kazanması için daha büyük fonlara gereksinim duyuyor.

PKP bildirisi, para yardımı kampanyasına katılanlardan bunu daha sıkı birlik için bir hareket haline döndürmelerini istiyor. Bildiride kaydedildiğine göre bu kampanyaya katılmak, herkesin kendi payına demokratik özgürlüklerin, ulusallaştırmanın, tarım reformu ve işletmelerdeki işçi denetiminin savunulmasına ve sağlanlaştırılmasına katkıda bulunması ve demokrasinin sosyalizme doğru ilerlemesine yardım etmesi demektir. Kampanyayı örgütlemek için bir komite kurulmuştur.

(World Marxist Review, 1977/4)

★

URUGUAY KOMÜNİST PARTİSİ FAŞİZME KARŞI SAVAŞIYOR

Uruguay Komünist Partisi'nin yeraltı gazetesi *Carta*, kritik iç durum yüzünden Komünistler tarafından öne sürülen asgari program üzerine bir haber yayınlamıştır.

Haberde, insan haklarının ve demokratik özgürlüklerin yeniden kurulması belgisinin, en geniş politik ve toplumsal çevreleri birleştirdiğini, uluslararası dayanışma güçleri tarafından desteklendiğini ve şimdiki ölümcül durumdan bir çıkış yolu bulmak için asgari programda ilk yeri tuttuğunu yazıyor. Program, tutuklulara işkence edilmesine ve ideolojik, politik ve sendikal faaliyet gerekçesiyle yeni tutuklamalara hemen bir son verilmesini istemektedir. Politik tutukluların serbest bırakılması için bir plan ve ayrıca demokratik özgürlüklerin, en başta sendikalarda birleşme özgürlüğü, meclisin ve basının özgürlüğü için bir plan içermektedir.

(World Marxist Review, 1977/4)

TÜSTAV

Çeviriler

SBKP'nin 25. Kongresi ve Marksist-Leninist Teorinin Sorunları*

Piyotr FEDOSEYEV

SBKP Merkez Komitesi üyesi ve
SSCB Bilimler Akademisi
Başkan Yardımcısı

DEVRİMCI TEORİ VE PRATİK ARASINDAKİ BAĞ

Teori ve pratiğin birliği, etkin devrimci faaliyet yönünden merkezi bir konumda bulunur. Bu, proletaryanın politika sahnesine bağımsız bir sınıfsal güç olarak çıkmasından bu yana her zaman böyle olmuştur. Zamanımızda dünyanın gelişmesinde girişkenliği elinde tutan uluslararası işçi sınıfı ve onun yarattığı varolan sosyalizm ile toplum bilimi ve toplumun ilerlemesinin birliği özel önem kazanır.

Lenin tarafından kurulan yaratıcı Marksizm'in Partisi SBKP, tüm faaliyetlerinde daima Marksizm - Leninizm'in ilkelerine gösterdiği sapmaz sadakatini, onu sürekli yaratıcı ve araştırmacı bir biçimde geliştirmesiyle birleştirmiştir. SBKP'nin tarihi, eylem içindeki Marksizm - Leninizm'dir. Öteki Marksist - Leninist partiler gibi onun, bilimsel komünizmin teorisine yaptığı katkı, Sovyetler Birliği'nin çağımızla ilgili deneyiminin genelleştirilmesi ve dünya sosyalizminin başarıları üzerinde temellendirilmiştir. Yığınların yapıcı çabalarına böylece teorik bir açıklama getirilmiştir.

Gelişmiş sosyalist toplumu kurmayla ilgili teorik sorunların incelenmesi çok daha büyük önem taşımaktadır. Varolan sosyalizm çağımızda toplumsal örgütlenmenin en yüksek biçimi olduğundan, sosyalist ülkeler topluluğunun deneyimi bu bağlam içinde dünya kurtuluş hareketi için muazzam bir değer taşır. Onun ba-

* Bu yazı World Marxist Review dergisinin Şubat 1977 sayısından çevrilmiştir.

şarıları, dünya meseleleri, devrimci süreçler ve insanlığın ilerlemesi üzerinde büyüyen bir etki yapmaktadır.

Ancak, Marksist - Leninist teori bu süreçleri yansıtmaktan daha fazlasını yapar; parti ve halkın, nihai hedeflerine giden yolunu aydınlatır ve bu hedefe doğru ilerlemelerinde ideolojik kılavuzluk yapar.

Ülkemizde kurulmuş bulunan ve kardeş ülkelerde inşa halinde olan gelişmiş sosyalist toplum, Marksist - Leninist teorinin yaratıcı bir biçimde geliştirilmesi ve ardıcıl pratik uygulamasının sonucudur. Ve bu, partilerimizin, sosyalist topluluğun işçi sınıfı ve emekçi halkının payına düşen bir şeydir, öyle ki onların özverili emeği ile sosyalizmin Marksist - Leninist ilkeleri gerçeklik kazanmıştır.

Komünist toplumu insanın yasallıkları ve ana aşamaları doğrulanmış, somutlanmış ve sosyalist inşa sürecinde ilerletilmiştir. Parti'nin ortak deneyiminin en tam, en derin ve toplu ifadesini bulunduğu SBKP'nin kongreleri, partimizin teorik ve pratik faaliyeti içinde dönüm noktalarıdır.

Ve, SBKP'nin 25. Kongresi, çağımızın gerçekten önemli olaylarından biriydi. Kongre belgeleri, özellikle Genel Sekreter Leonid Brejnev'in, iç ve dış politikada partinin acil görevleri üzerine sunduğu rapor, partimizde ve dünya komünist hareketinde teori ve pratiğin sürekli geliştirilmesi ve komünizmi insanın yasallıkları ve sorunlarının ve dünyada yolalan süreçlerin açık bir biçimde anlaşılması bakımından temel önem taşır.

Kongre, zamanımızdaki Marksizm - Leninizm'in sorunlarının daha yakından anlaşılması için geçtiğimiz beş yılda çok şeyler yapıldığını kaydetti. Felsefe, ekonomi ve tarih alanlarında ve toplumsal ve politik sorunların incelenmesinde önemli bir ilerlemenin sağlandığı Yoldaş Brejnev'in bildirisi, biz toplumsal bilimlerle uğraşanlar için bir esin kaynağıdır. Sovyet araştırmacılarının, çalışmalarının partinin teorik çalışmasına, olgun sosyalist toplumu yetkinleştirme ve Sovyetler Birliği'nde komünist inşa ile ilgili bilimsel sorunların ele alınmasına katkı yaptıklarının bilincinde olarak kıvanç duymaları yalnızca doğal bir şeydir. Araştırmalarımız, sosyalist dünyanın politik ve ekonomik gelişmesi ve dünya devrimci süreci üzerinde bir etki yapmaktadır.

Bununla birlikte, toplum bilimlerindeki başarılarımız yeterli bakımından hiç bir neden oluşturmuyor. Kongre politika belgeleri ve Yoldaş Brejnev'in raporu yeni görevler öne sürmüş ve toplumsal bilimcileri derinlemesine irdeleme ve bunun pratik sonuçları üzerinde açık bir biçimde yönlendirmiştir.

Kongre'de görüşülen teorik hedefler, «durgunluk», «sertleşme» ve buna benzer daha başka aşamalarda olduğu ileri sürülen Marksist - Leninist toplumsal bilim üzerindeki kara çalan saldırılara karşı inandırıcı bir red cevabı olmuştur.

SBKP 25. Kongresi, 1976 - 1980 döneminde SSCB Ulusal Ekonomisi'nin Gelişmesi İçin Direktifler hakkındaki kararında bilim için özel bir bölüm onaylamıştır. Bu bölüm, yerine getirilmesi büyük ölçüde ekonominin, kültürün ve bilimin kendisinin gelişmesine bağlı olan toplum, doğa ve teknik bilimlerinin ana görevlerini sıralamaktadır.

Temel araştırma alanları dizini, toplum bilimleriyle başlamaktadır. Hiç kuşku yok ki bu, doğa ve teknik bilimlerinin daha az önemli olduğu anlamında alınmamalıdır. Ancak günümüzde, devrimci değişiklik ve yeni toplumu kurma çağında en önde gelen sorun, bilim ve teknolojinin başarılarını en iyi nasıl ve hangi amaç için kullanmak sorunudur; teknolojik devrimi sosyalizmin üstünlükleriyle birleştirerek ne gibi toplumsal hedeflere ulaşılabilir? Bunun yanıtı herşeyden önce toplum bilimlerinden gelmelidir.

Kongre'nin toplum bilimlerine verdiği ana görev, üretimi genişletme ve üretimin güçlü bir şekilde yönetilmesini sağlama sorununun daha geniş ve daha derinlemesine incelenmesidir. Bir başka deyimle, bilimcilerden en başta ekonomik güçlülüğü yükseltme yöntemleri sunmaları beklenmektedir. Kongre, ekonomik ilerlemeyle doğrudan bağlı bu ve öteki araştırma yollarının bilimsel komünizm teorisindeki sürekli temel araştırmadan ayrılamaz olduğunu vurguladı. Bundan dolayı dikkatimizi, kapitalizmden sosyalizme ve komünizme geçişi kapsayan yasalar, SSCB'de gelişmiş sosyalist toplumun teorik sorunları, komünist dünya görüşünün oluşması, dünya sosyalist sisteminin sorunları ve kapitalist dünya ve gelişmekte olan ülkelerdeki sosyo - ekonomik ve politik süreçler üzerinde topluyoruz.

TOPLUM BİLİMLERİ İÇİN BİR PROGRAM

Bilimsel araştırmada yüksek standartlara ulaşmak büyük ölçüde daha iyi planlamaya, özellikle temel araştırmalara bağlı, ancak önemli pratik uygulamaları olan somut programların ortaya çıkarılmasına dayanır. Bu türden öncelikli sekiz program vardır.

— gelişmiş sosyalist toplumun temel ekonomik ve toplumsal sorunları;

— gelişmiş sosyalizmde ekonomik planlama ve yönetimin teori ve yöntemleri;

— 2000 yılına dek bölgesel ekonomik ve sosyo - ekonomik gelişme (kalkınma); başlıca ekonomik komplekslerin kurulması ve inşa edilmesi;

— nüfus ve insan gücü kaynaklarının toplumsal ve ekonomik sorunları;

— olgun sosyalist toplumda kültürel gelişme ve eğitim;

— sosyalist dünya ekonomisinin gelişmesini yöneten yasallıklar, sosyalist ekonomik bütünleşme, sosyalist ülkelerle uzun dönemli ekonomik bağların yayılması ve sıklaşması;

— ileri kapitalist ve gelişmekte olan ülkelerin ekonomilerinin araştırılması; bu ülkelerle Sovyetler Birliği'nin dış ekonomik bağları; uluslararası ilişkilerde yeni gelişmeler ve başlıca kapitalist ülkelerin dış politikasının irdelenmesi;

— uluslararası işçi hareketi ve dünya devrimci sürecinin gelişmesi.

Şunu vurgulamak gerekir ki, tüm programlar eşit ölçüde önemli sayılmaktadır. Dahası, biz araştırma sonuçlarını komünist inşa ve Parti'nin dış politika faaliyetlerinde pratik tavsiyeler için temel çalışma sayıyoruz.

Tüm bu sorunlar, doğaları gereği kapsamlıdır ve farklı alanlarda çalışan toplumsal bilimcilerin yakın bir biçimde eşgüdümlü çabalarını ve aynı zamanda toplum, doğa ve teknik bilimlerinin etkileşimini gerektirir. Kapsamlı araştırma, bilim adamlarının çalışmasında temel bir ilkedir, çözmek zorunda olduğumuz sorunların gerçek karakterinin dayattığı bir ilkedir.

Bu konuda bir deney hazinesi biriktirdik. Yoldaş Brejnev, 25. SBKP Kongresi'ne, SSCB Bilimler Akademisi enstitülerinin, ilgili bakanlıklar ve dairelerde ortaklaşa Bilimsel ve Teknik İlerleme İçin Kapsamlı Bir Program ve Bununun 1976 - 1990 Dönemindeki Toplumsal ve Ekonomik Etkileri adlı belgeleri hazırladıklarını söyledi. Kongre aynı zamanda güçlü ekonomik yönetim için kılavuzlar hazırlayarak yürürlükteki ve uzun dönemli planlamanın organik bir parçası olan bu program üzerinde daha çok çalışmak için çağrıda bulundu.

Kapsamlı Program'ı ele alırken SSCB Bilimler Akademisi, ekonominin dinamik ve dengeli gelişmesi; daha yüksek verimliliği, hızlandırılmış teknolojik ilerleme, daha yüksek üretkenlik ve kalite standartları yoluyla halkın maddi ve kültürel standartlarını ardıcıl bir biçimde yükseltme konusundaki, Parti'nin uzun dönemli ekonomik politikası tarafından yönlendirilmektedir.

GELİŞMİŞ SOSYALİZM VE ZAMANIMIZ

Bu sorunların incelenmesi, yavaşlamaktan öte, Marksizm - Leninizm'in tüm bileşenlerinin daha yakından araştırılmasını özendirmektedir. Artık Marksizm - Leninizmin en ilgi çeken yönlerinden biri olan gelişmiş sosyalist toplumun teorik sorunları üzerinde halen sürdürülmekte olan çalışma buna bir örnektir.

SBKP 25. Kongresi, 24. Kongre tarafından dile getirilen önerileri yaygınlaştırmış ve somutlaştırmıştır. 25. Kongre, ilk olarak ekonomik, toplumsal, politik ve kültürel ilerleme için gerekli adımları göstererek SSCB'deki gelişmiş sosyalizmin ayırıcı özelliklerini tanımladı. İkinci olarak, gelişmiş sosyalizmin ekonomik stratejisini ortaya çıkardı ve önümüzdeki beş yılın ve 15 yıllık daha uzun bir dönemin görevlerini verdi.

Kongre, yalnızca Sovyet deneyini değil, fakat aynı zamanda sosyalist aşamaya girmiş ve aynı zamanda artık gelişmiş sosyalist toplumun açınımlarını tanımlama göreviyle yüzyüze gelmiş bulunan ülkelerin deneyiminden yola çıktı. Dahası, SBKP tarafından çıkarılan sonuçlar, sosyalist ülkelerin çoğunluğu tarafından bu sorunlar üzerinde ortak bir politikanın kolektif bir şekilde dile getirilmesini hızlandırdı. Bu ülkeler, gelişmiş bir sosyalist toplumu inşa etme göreviyle karşılıklıdır; Sovyetler Birliği'nde görev gelişmiş sosyalist toplumu yetkinleştirmektedir.

Sosyalist toplumu geliştirip, yetkinleştirirken, SBKP ve kardeş partiler, ötekilerin yanısıra aşağıdaki sorunlar üzerinde Marksist - Leninist teoriye önemli bir katkıda bulunmuşlardır: gelişmiş sosyalizm ve komünizmin maddi ve teknik temellerini inşa etmenin yolları ve araçları; sosyalist topluluğun maddi temeli olarak ekonomik bütünleşme; sosyalist üretim ilişkilerinin ve sosyalist ekonomi mekanizmasının daha iyi bir duruma getirilmesi; kent ve kır, fiziksel ve zihinsel emek arasındaki önemli farklılıkların ortadan kaldırılması, ve sosyalist toplumun toplumsal sınıf yapısındaki değişiklikler; sosyalist ulusların kardeşçe dostluğunun temel ilkeleri ve onların birliğini güçlendirme yolları; sosyalist devletin geliştirilmesi ve sosyalist demokrasinin genişletilmesi, proletarya diktatörlüğü devletinin tüm halkın devletine evrilmesi için gerekli koşullar; gelişmiş sosyalist toplumda tüm halkın partisi olarak işçi sınıfının Marksist - Leninist partisinin büyüyen rolü; sosyalist yaşam tarzını değerlendirme ve daha iyi bir duruma getirme; kişiliğin oluşturulması ve geliştirilmesi.

Rusya'nın bir zamanlar geri olan ulusal bölgelerinin deneyimi, Moğolistan Halk Cumhuriyeti ve birçok öteki ülkeler örneği, Lenin'in bir ülkenin sosyalizme geçişte kapitalist gelişme aşamasını atlayabileceği konusundaki önerisinin canlı bir biçimde doğrulanmasını sunmaktadır. Bu aynı zamanda sosyalist yönelimi benimsemiş bazı genç ulusal devletlerin olgusunda kesin bir biçimde gösterilmiştir.

Sosyalizmi inşa ve savunmada, kardeş partilerin sıkı işbirliği, emperyalizme karşı barış ve ulusal bağımsızlık için ortak savaşmaları, ulusal görevleri enternasyonalist yükümlülükler ile doğ-

ru bir biçimde birleştirmenin önemini aydınlatmıştır.

Sovyet toplumsal bilim adamları Lenin'in emperyalizmi irdelemesinin yeni yönlerini, özellikle emperyalizmin eşitsiz gelişmesini günümüz dünyasındaki uygulaması içinde inceliyorlar. Lenin'in, devrimin ekonomik, politik ve ideolojik nesnel ve öznel önkoşullarının farklı ülkelerde farklı zamanlarda hatta tek ve aynı ülkede olgunlaştığı hakkındaki tezleri bugün özel bir önem taşır. Emperyalizmin eşitsiz gelişmesi hakkındaki çözümlemesinden çıkardığı özel öneme sahip sonuç ise, sosyalizmin özü aynı kalırken insanlığın sosyalizme doğru ilerlemesinin farklı biçimlerde ifadesini bulmak zorunda olmasıdır. Lenin şöyle yazmıştı: «Tüm uluslar sosyalizme varacaklardır; bu kaçınılmazdır, ancak hepsi de bunu tıpatıp aynı biçimde yapmayacaklardır, her birisi demokrasi-nin bazı biçimlerine proletarya diktatörlüğünün bazı çeşitlerine toplumsal yaşamın farklı yönlerindeki sosyalist dönüşümlerin hızına kendilerinden bazı şeyler katacaklardır» (Toplu Yapıtlar, Cilt 23, s. 69 - 70).

Sosyalizme geçişin farklı biçimleri sorunu, kurtuluş hareketinde her bir yönüyle tartışılmaktadır. Bu, sosyalizmin genel yasaları ve her ülkenin özgüllükleriyle uyum içinde toplumu yeniden biçimlendiren SBKP ve öteki kardeş partilerin Marksist - Leninist teori ve pratik çalışmalarının değerini artırmaktadır. Bu nedenle bazıları her şeyden çok, sosyalist devrimin ve sosyalist insanın genel yasalarını modası geçmiş sayarak ve onları «yeni modeller» ile değiştirerek Marksizm - Leninizm'in önemli ilkelerini boşa çıkarmaya eğilimlidirler.

Bununla birlikte, sosyalizme farklı yaklaşımlara girilmiş, bunlar teori ve pratikte denenmişlerdir, «demokratik», «insancıl», «pazar» gibi tüm burjuva reformist kavramların ve tüm öteki düzmece sosyalizmlerin etkisiz oldukları tanıtlanmıştır. Sosyal - Demokrat önderler uzun yıllar, kapitalizmin evrim yoluyla sosyalizme dönüştürülebileceğini ileri sürerek devrimin ve proletarya diktatörlüğünün Marksist - Leninist teorisini lekelemek için çok zahmet çektiler. Sosyal - Demokratlar zaman gelmiş ve yeniden hükümete girmişlerdir; bazı ülkelerde hükümet kurmuşlar ve planlarını uygulamak için her fırsata sahip olmuşlardır. Ancak iktidarda oldukları hiç bir ülkede sosyalizm ileriye doğru tek bir adım atmamıştır. Sosyal - demokratlar her yerde kapitalizmin temellerine dokunmadan kısmi reform kararları almışlardır. Ve yönetici sınıf ve uluslararası emperyalizm «demokrat sosyalizm»den kuşku duyduğunda, hükümetteki karşıtlarını acele defetmiştir.

«Kışla komünizmi» anlayışı da bundan daha başarılı olmamıştır. Bu anlayış en iğrenç ifadesini, sosyalizmin ekonomik yasalarının yadsınması, küçük - burjuva çizgisinin ve askeri - bürokrasi-

tik rejimin getirilmesi, dış politikada azgın bir şovenizm ve hegemonyacılıkta bulunmuştur.

Toplum bilimleriyle uğraşanlarımız, girişmek zorunda olduğumuz araştırmanın büyüklüğünü biliyorlar. Toplumumuz, komünist oluşumun gelişmesinin genel ilkelerinin daha somut bir biçimde sunulmasının ve en yüksek aşamaya geçiş için bir planın yapılmasının zorunlu olduğu bir aşamaya ulaştı. Bununla ilgili önemli sorunlar arasında, komünizmin maddi ve teknik temellerini inşa etmek, sosyo-ekonomik ilişkileri daha iyi duruma getirmek tüm halkın devletini geliştirmek ve sosyalist yaşamı işleyip güzelleştirmek vardır.

Gelişmiş sosyalizmin maddi ve teknik temellerini genişletmek, komünist toplumun temellerini inşa etmenin başlangıcı sayılabilir. Burada baş etken, teknolojik devrimin başarılarını sosyalist sistemin üstünlükleriyle birleştirmektir. Teorik açıdan bu, üretici güçler ve üretim ilişkileri diyalektiğinin sorunudur. Kapitalist toplumda, teknolojik ilerleme üretici güçlerin büyümesini hızlandırırken üretimin toplumsal karakteri ve özel kapitalist mülkiyet arasındaki çelişkiyi şiddetlendirmektedir, oysa sosyalizmde büyümeyi doğuran ana etken olan teknik ilerleme sosyalist üretim ilişkileri tarafından harekete geçirilmektedir. Ancak, teknolojik devrimi sosyalizmin üstünlükleriyle birleştirmek için, üretim ilişkilerini, özellikle ekonomik planlama ve yönetimi geliştirmeliyiz. İşte bu yüzden parti, aynı zamanda iktisatçılar ve öteki toplum bilimleri adamlarının çalışmasında merkezi bir yer tutan bu sorunları vurgulamaktadır. Komünizmin maddi ve teknik temellerini inşa etmenin, gelişmiş sosyalist toplumda teknik ilerlemenin toplumsal yönleri üzerine daha fazla ağırlık verilmesini zorunlu kıldığı şimdiden açıkça görülmektedir.

Sovyet toplum bilimleri adamları birçok öteki sorunlar üzerinde de çalışmaktadırlar. Sovyetler Birliği'nde toplumsal bilimin yaratıcı bir biçimde geliştiğini göstermek için bunlardan ikisini kısaca tartışmak istiyorum.

Geçtiğimiz birkaç yıldır felsefeciler, iktisatçılar, hukukçular ve tarihçiler, gelişmiş sosyalist toplumda devletin ekonomik faaliyetlerine ve ekonomi ile politika arasındaki ilişkiye değin teorik sorunları araştırmaktadırlar. Bazıları, devletin, ekonomik faaliyetleri sosyalist devletin bizzatı içindeki ekonomik ve örgütsel faaliyetlerinden doğan bir politik ve yasal organizma olarak, üstyapının bir ögesi olarak kaldığı görüşünü korumaktadır. Diğerleri, ekonomik rolünün artmasıyla devletin artık üstyapının bir ögesi sayılamayacağını, hem üstyapı hem de altyapı öğelerini birleştiren «kili» bir kurum haline geldiğini ileri sürmektedir.

Tartışma, daha ileri teorik araştırma gerektiren birçok önemli sorunu ortaya çıkardı. Bununla birlikte önemli olan, ekonomimizde şimdi yeralan süreçlerin diyalektik materyalizmin konumundan hareketle bunları kavramlaştırırken yapılan başlangıçtır. Bir öteki önemli sonuç : sosyalizmde temel ve üstyapıların diyalektik içbağlılıklarının daha yakından çözümlenmesine duyulan gereksinimdir. Sosyalizmin ekonomik temelinin gelişmesi sosyalist devleti güçlendirmeye yardım eder, toplumsal sorunları çözmede onun rolünü artırır, demokrasinin genişlemesi ve kamu düzeninin sağlanması için temel hazırlar. Tersinden giderek, politik sistemin yetkinleştirilmesi, yönetim ve sosyalist demokrasinin genişlemesi, sürece nüfusun daha geniş kesimini kattığından ve yaratıcı çabayı harekete geçirdiğinden ekonomik ilerlemeyi güçlü bir şekilde hızlandırmaktadır.

Gelişmiş sosyalizm, sosyalist demokrasinin tüm gizli güçlerini serbest bırakarak yerel girişkenliği ve yığınların katılmasını özendirerek devleti zayıflatmaz, daha çok güçlendirir. Burada belirleyici etken, işçi sınıfının ve Komünist Partisi'nin Sovyet toplumunun politik sistemindeki yönetici rolüdür.

Gelişmiş sosyalizmin büyüyen ekonomik gücü, onun toplum ve devlet mekanizmasının daha verimli işlemesi, sosyalist yaşam tarzını değerlendirmenin ve sağlamlaştırmanın temelleridir. Bu, canlı bir tartışma konusu olmuştur. Bazı araştırmacılar, hemen hemen yaşam tarzını ekonomik, politik ve toplumsal koşullarla eşit sayıyorlar, böylece de sosyalist yaşam tarzını geliştirme sorununu atlıyorlar. Diğerleri, basitçe dış bir zemin olarak görülen nesnel koşullara sınırlı bir önem vererek, yaşam tarzını bir davranış yasası olarak tanımlıyorlar. Ancak bu görüş, bilinçliliğin, davranışın, halkın içinde bulunduğu koşullar tarafından belirlendiğini, bu koşulların ise insan çabasıyla değiştirilip dönüşüme uğratıldığını hesap dışı tutuyor. Bununla birlikte çoğu, yaşam tarzının, sosyalist toplumun sağladığı koşullar ile ayrılmaz birlik içindeki davranış biçimlerinin toplamı olarak tanımlandığı diyalektik görüşü savunuyor. Araştırmamızın izlediği yön budur.

GENEL YASALARIN ULUSLARARASI ÖNEMİ

Devrimci süreç, Marksist - Leninist teorinin temel toplumsal gelişme yasalarını yaygın bir şekilde doğrulamaktadır. Devrimci süreç, dünyanın kapitalizmden sosyalizme geçişinin zorunluluğunu doğrulamakta ve dünyanın yalnızca yığınların etkin toplumsal yaratıcılığı ve yalnızca işçi sınıfının önderliğiyle ilerliyebileceğinin reddedilemez kanıtını sağlamaktadır. Devrimci süreç, devrimci politik kazanımlar kalıcı kılmak isteniyorsa, toplumsal ve

ekonomik değişikliğin, mülkiyet biçimlerinde bir değişikliğin olması gerektiğini kanıtlamaktadır.

Devrimci pratik aynı zamanda, günümüz dünyasındaki önemli toplumsal ve politik değişiklikleri yansıtan öteki sorunları da öne sürmektedir. Bunlardan bazıları şimdi uluslararası işçi sınıfı hareketinde tartışılıyor ve söylemeye gerek yok, Sovyet toplumsal bilim adamları bunları atlayıp geçemezler. Biz, sorunun özüne inmenin ve gerçeği bulmak için araştırma yürütüp görüş değişik - tokuşu sağlamanın, kendi ideolojik ve politik erekleri için dünya devrimci hareketindeki farklılıkları yapay bir biçimde artırmaya çalışan işçi sınıfı ve sosyalizm ortak davasının düşmanlarına değil, bu davanın kendisine hizmet etmesi gerektiğinin önemli olduğu kanısındayız.

Gerçeğin derinlemesine bilimsel bir irdelenmesi, bizim yanlış olduklarını ileri sürdüklerimize karşıt koyduğumuz doğru teorik yargı ve sonuçlar için en güvenilir temeldir. Ana yöntem, bilimsel olarak geçerli kanıtlarla desteklenen teorik tartışmadır.

Bu yeni tavırlar ve bildirimler, büyük ölçüde, değişen durum, Komünist hareketinin karşılaştığı sorunlar ve kurtuluş savaşımının çeşitli müfrezeleri tarafından koşullandı. Tarih olduğu gibi durmaz; sınıf savaşımında yeni durumlar doğar, güçlerin yeni dizilişi, yeni gelişmeler ortaya çıkar.

Komünist teorik düşünce, devrimci değişiklik için yeni nesnel fırsatlardan faydalanmanın, şu ya da bu ülkede değişen koşullara taktiklerimizin nasıl uyarlanacağına en etkili yollarını bulmaya yöneltmiştir. En iyi yanıtların aceleyle, yetersiz bir biçimde düşünülüp ortaya çıkartılmış sonuçlardan gelmediğini, ancak, bildiğimiz gibi Komünist ve işçi sınıfı hareketinin sonunda daima herşeyi yerli yerine koyduğunu söylemek gereksizdir.

Biz Sovyet araştırmacıları toplumsal bilimimizin yeni fenomenleri ve süreçleri irdeleyerek, toplumun Komünist yeniden - biçimlenmesi için savaşta yeni biçim ve yöntemleri günışığına çıkararak ve SBKP'nin önemli deneyimini, sosyalizm ve komünizmi kurmada büyük başarılarını genelleştirip halka yayarak uluslararası Komünist harekete en iyi şekilde yardımcı olacağı kanısındayız.

Gördüğümüz kadarıyla görev, Marks, Engels ve Lenin'in, proletaryanın dünya çapındaki tarihsel özgörevi, onun devrimci partisinin rolü, sosyalist devrimin yasallıkları, kapitalizmden sosyalizme geçiş döneminde proletarya diktatörlüğünün (değişik biçimlerde) gerekliliği, demokrasi için savaşım ile sosyalizm için savaşım arasındaki ilişki, proletarya enternasyonalizminin özü, ulusal

ve uluslararası görevler arasındaki ilişki üzerine çıkardıkları temel sonuçları, zamanımıza uyarlayarak açıklamak ve somutlaştırmaktır.

Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nin yaklaşan 60. Yıldönümü, devrimci değişikliğin yolları ve biçimlerini araştırmada Sovyet toplumsal bilimine taze bir uyarım getirmektedir. Ve bu bakımdan, çok önemli bir yer, Lenin'in sözcüklerini kullanırsak geniş ve dar anlamında Ekim Devrimi'nin uluslararası sonuçlarına aittir. Kısacası, zamanımızın başlıca süreçleri ile Ekim Devrimi arasındaki tarihsel bağ, bu devrimin ayırdedici niteliklerini irdeleyerek göstermeliyiz. Ekim Devrimi'ni izleyen deneyimler, bu devrimin ayırdedici niteliklerinin çok daha genel bir geçerliliğe sahip olduğunu göstermiştir.

DAHA ETKİLİ ARAŞTIRMALARA DOĞRU

SBKP'nin 25. Kongre kararlarının ışığında, araştırmaların daha yüksek bir niteliksel düzeye çıkartılması gerektiği yargısına varıyoruz. Toplum bilimlerindeki temel araştırmalar daha etkili bir hale sokulmalı, yaşamla, Komünist inşayla ve Parti ve hükümetin dış politika faaliyetiyle daha içiçe bir duruma getirilmelidir. Araştırmada planlama ve eşgüdümü geliştirerek ve doğa bilimleriyle daha yakın bağ kurmayı özendirerek bu hedefe doğru çalışıyoruz. Personel yetiştirmek ve araştırmaların örgütlenmesini kolaylaştırmak için çok şeyler yapılmaktadır. 25. Kongre tarafından hazırlanan daha genel görevler arasında; yaratıcı bir atmosferin, ilkeye sadakatin ve partizanlığın yükseltilmesinden sözedeceğim. Yoldaş Brejnev, raporunda, bilimsel çalışmanın bu yönlerinin birbirinden ayrılmaz olduğunu belirtti.

Kongre aynı zamanda, anti - komünizme karşı taarruza geçerken, burjuva ve revizyonist teorilerin eleştirilmesinde ve Marksizm - Leninizm'in tahrifçilerinin sergilenmesinde toplum bilimlerinin rolüne dikkati çekti. Tüm bunlar bilimin Leninist partizanlık ilkesi, ilerici toplumsal düzenimiz ve ilerici dünya görüşümüzün utkusu için savaşta onun etkili rolü içinde kabul edilir. Skolastik * teorileştirmeye ve yararsız soyut tartışmalara son vermek için önlemler alınmaktadır.

Araştırmalar, aynı zamanda daha sıkı programlar yaparak, bilgi - sayarların genişçe kullanılması ve daha iyi bilgilenme kolaylıklarıyla daha etkili yapılabilir.

Bilimsel araştırmanın yoğunlaştırılması aynı zamanda sosyalist ülkelerdeki meslektaşlarla ve kapitalist ve gelişmekte olan ül-

* Skolastik : bilgiçlik tasarcasına ve kalıplaşmış - çn.

kelerdeki Marksist - Leninist araştırmacılarla daha yakın işbirliğini içerir. Böyle temaslar sürekli artıyor.

Sovyet toplumsal bilim adamları, Leninizm'in yalnızca Lenin'in yaşadığı zamanla sınırlanmadığı önermesi üzerinde alışıyolar. Marksizm - Leninizm, SBKP ve kardeş partilerin teorik çalışmalarıyla gelişiyor ve dünya komünist hareketinin deneyimi ve ortak düşüncesiyle zenginleşiyor. Marksizm - Leninizm'in «modası geçmiş - eskimiş» olduğu yolundaki tüm iddialara rağmen, Marks, Engels ve Lenin'in büyük öğretisi yaşıyor ve sosyalizm ve komünizmin utkusu uğrundaki savaşta gelişiyor.

«•»

36. SAYIDA BİR DİZGİ YANLIşLIğI OLMUşTUR. DOğRUSU AşAğIDADIR.

sayfa : 53, satır : 6

kampanyası, ezilen ulus burjuvazisinin ayrılıki eylemi, işçi sınıfı-

ilerici
yurtsever
gençlik
yayınları

**DÜNYA
EMEKCİ
GENÇLİK**

12.TL TOPLANTISI

toplu isteklerde %25 indirimli
demeli olarak gönderilir

p.k. 914
sirkeci_ist.

Fransız Genel İş Konfederasyonu temsilcileriyle MESS'e karşı direnen grevci işçilerin karşılaşması,proletarya enternasyonalizminin canlı bir örneği oldu

